

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

YIL 2

Temmuz929

Sayı16

Tayinler

Maiyet memurları

Mülkiye mektebinin bu seneki mezunlarından 145 mektep numaralı Selâhattin ve 148 numaralı Esat beylerin İstanbul . 14b numaralı Nurettin beyin Zonguldak 159 numaralı Emin beyin kütalya 141 numaralı Fahri beyin Konya 137 numaralı Nadir 152 numaralı sait 147 numaralı Nihat Ali 140 numaralı Aliât beylerin merkezde istihdamları ve hukuk mezunlarında Vedat İlanıza beyin Malatya . İlyas Nuri beyin İstanbul Mahmut Ferit beyin Urfa, Bedîî beyin Diyar- bekir maiyet memurluklarına tayinleri tensip kılınmıştır.

Taktirname alan valiler

Afyonkarahisar Valisi Fahrettin bey ,

Vilâyet hapisanesini imalâthane haline getirerek malıkû- mine dört tekerlekli muhacir arabaları yaptırmak suretile

kağnı arabalarının köylüler elinden kısmen kalkmasına sebep olduğundan dolayı.

Urfa valisi İbrahim Ethem bey :
kaçakçılern takip ve derdesti hususunda kösterdiği faaliyetten dolayı

Taktirname alan kaymakamlar

Mustafa Kemal Paşa kaymakamı Haluk Nihat bey

Boşnak Davut çetesinin derdesti hususnnda ibraz ettiği mesaisi şayanı takdir görülmüştür .

Sandıklı Kaymakamı Ali Rıza bey

Bilumum İdarî hizmetlerde gösterdiği fevkalâde mesaisi vilâvetçe takdire şayan görülmüş, keyfiyet vekâletçe de tastik edilmiştir.

Zara kaymakamı Âsim bey .

Çakrı tuzlasının yola çıkarılan 18000 lirasını soyanların zahire ihracında hizmetinin sepk ettiği Sivas vilâyetinden bildirilmekle bu baptaki mesaisi takdir olunmuştur.

Emniyet umum Müdürlüğü Tayinleri

Birinci komiserler

Bursa birinci komiserliğine Ankara birinci komiseri Sait efendi naklen .

Urfa birinci komiserliğine Bursa birinci komiseri Osman Şevki efendi naklen .

Cebelibereket birinci komiserliğine Urfa birinci komiseri Mehmet Fahri efendi naklen.

Van birinci komiserliğine Cebelibereket birinci komiseri Ahmet Kemal , Bitlis birinci komiserliğine Sivas ikinci komiseri Şakir efendi terfian tayin kılınmışlardır .

İkinci komiserler

07 numaralı ikinci komiserliğe Bursa ikinci komiseri Mustafa Haindi efendi naklen .

İstanbul 73 numaralı ikinci komiserliğe Bursa ikinci komiseri Yusuf Ziya efendi naklen.

Kayseri 101 numaralı ikinci komiserliğe Trabzon ikinci komiseri Mustafa Müştak efendi tayin kılınmışlardır.

Komiser muavinleri

İstanbul polis müdüriyeti ikinci şube bir numaralı taharri komiser muavinliğine İstanbul 122b No lı polis Sait efendi tayin kılınmıştır.

Azil

Mulğa komiser muavini İzzet ve İçel komiser muavini Celâlettin efendiler azil edilmişlerdir.

İskân

1 — Münhal bulunan İzmit iskân müdürlüğüne vekâleten muhacirin şubesi mümeyyiz vekâletinde bulunan Saip B.

2 — Aksaray vilâyeti İskân memurluğuna Çanakkale iskân kâtibi Sabri .

3 — Bafra iskân memurluğuna Merzifon iskan memuru sabıkı Mustafa B.

4 — Şebîn karahisar vilâyeti iskan memurluğu ka - drosu görülen lüzuma binaen Sinop vilâyetine nakil edilerek memurluğuna Kadri B. tayin edilmişlerdir.

Tamimler

Vilâyetler idaresi

Hulâsa
8, 9, 10, 11 inci
cilt tlüs - turdan vilâyete gönderile
cek miktar hakkında
No. 4433

Başvekâleti celilece hu kerre Istanbulda tabı ettirilmiş olan ikinci tertip 8, 9 , 10,11 inci eilt düsturların vekâlete tefrik buyurulan miktarından vilâyet ile kaza - lara birer adet olmak üzere vilâyetinize ceman cildin gönderilmesi İstanbul vilâyetine yazılmıştır.

Vürüdünda mezkûr düsturların birer adedinin vilâ - yette alakonularak mütebakisinin her kazaya birer adet olmak üzere tevziyle neticesinden malûmat itası ve demirbaş eşya meyanında hüsni muhafazalarının temini temenni olunur efendim.

Vilâyetlere yazılmıştır.

2/7/929

Hülâsa
Mahmut Muhtar paşayı
muhakeme için Eskişe –
hir'de toplanacak heyet
hakkında
No. 4440

Hazine hakkını ziyaa uğratan esbak Bahriye nazırı

Mahmut Multar parayı muhakeme için Eskişehir'de toplanacak divanı âlî azalanın verilecek harcırah ve yevmiye hakkında Baş vekâleti celileden tebliğ buyurulan icra vekilleri Heyetinin 12 /6/ 929 tarih ve 8104 numaralı kararname suretinin musaddak bir aynı leffen gönderildi efendim.

Vekâlet dairelerine ve malûmaten Eskişehir vilâye - tine yazılmıştır .

2 /7/ 929

İCRA VEKİLLERİ HEYETİNİN 12/6/929 TARİH VE 8104 No. LI KARARNAMESİ SURETİDİR

B.M.M. yüksek Riyasetinden yazılan 1/6/929 tarih ve 120 / 3525 numaralı tezkerede , Seyri sefain idaresi namına Anadolu demiryolu kumpanyasından istikraz yoluyla aldığı “ Yirmi bin ,, İngiliz lirasını aciz halindeki} bir şirkete vererek gerek bu parayı gerek mukavele icadı faiz ve tazminatını tahsili müm - teni bir borç haline getirmek suretiyle Hazine hakkını ziyaa uğratan esbak Bahriye nazırı Mahmut Muhtar paşa hakkında bu borçların yapılan ve yapılacak olan bütün masarifiyle birlikte kendisinden tahsili için teşkilâtı esasiye kanununun (67) inci maddesi mucibince Divanı âlî teşkiline heyeti umuniyenin (73) üncü in'ikadının 1 inci celsesinde karar verildiği bildirilmesi üzerine keyfiyet Adliye vekâletiyle Şurayı devlet riyasetine yazılmıştı .

Riyaseti müşarünileyhadan yazılan 8 haziran 929 tarih ve 4610 numaralı tezkerede, divanı âliye intihabı icap eden 10 azanın tefrik edildiği, ve Adliye vekâletinin

den yazılan 10/6/929 tarih ve 39/293 numaralı tez de de temyiz mahkemesi Başmüddei umumiliğinden mevzubalis mahkemenin teşekkülü için intihap yapılmış olduğundan Şurayı devlet âzalarının Eskişehirde izam talep olunduğu bildirilmiştir.

Keyfiyet icra vekilleri heyetinin 12/6/929 tarihli içtimain da görüşülerek Eskişehirde toplanacak. Divanı âli erkân ve memurin ve müstahdiminine vazifelerinin devamı.ııUddetince verilecek harcırah ve yevmiyelerinin masarifi gayrı melhuzeden geçen sefer gibi verilmesi kabul edilmiştir.

12/6/929

Hulâsa
1507 No.lı kanun suretinin leffiyile .
No. 4485

Askerlik mükellefiyeti ve İskân kanunlarının bazı maddelerininuaddil olarak T. B. M. Meclisince 2/6/929 tsrihinde kabul ve tastik edildiği cümhuriyet Riyaseti celilesinin iş'arına atfen Başvekâleti celileden tebliğ buyurulan 1507 Nolu kanunun musaddak suretinden adet leffen gönderildi efendim .

Vekâlet dairelerine yazılmıştır .

[Kanun 15 inci sayıdadır]

3/7/929

Hulâsa
Ordunun her sene yapacağı
manevra ve tatbikat hak –
kındaki talimatnameden
gönderildiğine dair
No. 4495

Türkiye Cumhuriyeti ordusunun yapacağı manevra ve tatbikatlar
hakkındaki talimatnameden kaza ve nahiyelere birer nüsha tevzi edilmek üzere
nüsha gön derilmiştir efendim .
Vilâyetlere yazılmıştır.

4 / 7 / 929

Hulâsa
Panayırlardan kolordularca
hayvan alınmasına dair
kararname suretinin
leffiyle
No. 4528

Açılacak veya mevcut panayırlardan kolordularca hayvan alınması için
mubayaa komisyonu reislerine kredi açılması ve ya Avans verilmesi hakkında
Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan icra vekilleri heyetinin 19/5/929 tarih ve
8189 Nolu kararnamesi suretinin musaddak bir. aynı leffen ve taminen
gönderildi efendim.
Vilâyetlere ve vekâlet dairelerine yazılmıştır.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİNİN 19/6/929 TARİH VE S169 No Li KARARNAMESİ SURETİDİR

Maliye vekâletinden yazılan 19/6/929 tarihli tezkerede . Dahilde hayvan yetiştirmeyi temin ve yetiştiricileri teşvik için bu seneden itibaren Türkiye dahilinde muayyen zamanlarda ve muayyen yerlerde askerî panayır lar açılması veya panayırlardan bu maksatla istifadeyi temin etmek üzere İktisat vekâletile Millî müdafaa vekâleti arasında bir program tesbit edildiğinden kolar- dularca bu panayırlardan yapılacak mubayaata hayvan sahiplerinin paraları derhal verilmek üzere mubayaa heyetleri reisliğine yirmi bin lira avans verilmesinin M. M. vekâletince istenildiği bildirilmiş va zikredilen mubayiatm temini için kredi açılması mümkün olan yerlerde mubayaa komisyonu reisleri emrine yirmi bin liralık kredi küşadı , kredi açılması mümkün olmayan yerlerde yirmi bin liraya kadar avans itası muvafık olacağından bu suretle bir karar itihazı teklif olunmuştur.

Keyfiyet İcra vekilleri heyetinin 19/6/929 tarihli içtimainda görüşülerek teklif veçhile muamele ifası tasvip ve kabul oludmuştur.

Hulâsa,
Millî Müdafaa vekilinin avdetine
kadar vazifesinin İktisat
vekili tarafından vekâleten
tedvir edileceğine dair
No : 4538
Mezunen Aınkaradan avrılacak olan Millî Müdafaa

vekili M . Abdülhalik beyefendinin avdetine kadar ine - zkûrvekâlet umurunun İktisat vekili Şakir beyefendi tarafından vekâleten tedviri Reisi cumhur hazretlerinin yüksek tasviplerine iktiran etmiş olduğu Baş vekâleti celileden iş'ar buyurulmaklatamimen tebliğ olunur efendim

Vekâlet dairelerine ve vilâyetlere yazılmıştır .

6/7/929

Hulâsa :
Kaçak sığara kâğıtlarının
derdesti hakkında
No : 4572

Memleketimize kaçak olarak satılmak üzere Triyestede yapılan sığara kâğıtları hakkında nazarı dikkati calıp malûmatı havi Triyeste konsolosluğumuzun hariciye vekâletinden gönderilen tahrirat suretinin bir aynı leffen gönderildi . Tedabiri lâzime ittiliazile mezkûr sığara kâatların derdesti

Vilâyetlere yazılmıştır .

TRİYESTE MUAVİN KONSOLOSLUĞUMUZUN 24 / 5 /
929 TARİH VE 2-g* NO LI TAHRİRATI
SURETİDİR

Triyestrede , Rodos , Kıprıs , Suriye , Filistin , İrak , Mısır içindiye üzerleri eski harflerle türkçe yazılı sığara kâadı kapağı basılmaktadır . Basılan miktara göre bu kâatların hepsinin gönderildikleri yukarıda isimleri yazılı memleketler ihtiyacı için olmayıp , bir kısmının memle –

ketimize kaçak olarak ithal edildiği muhakkaktır.

Bu kâatlar arasında (ihrazı cümhuriyet) Mısır kâadı)(Al bayrak zaferi Millî)(gazi Mustafa kemal) kâatları bilhassa rağbetedir . Suri}Te hükümeti (Al bayrak) ve (Gazi kâatlarınm gümrüklerden geçmesini son günlerde menetmişse de , Bunların gizli olarak (Halep) te (Rabat)ticarethanesi tarafından basılmasına devanı olunmaktadır . Halepteki bu (Rabat) ticaret evi, türkiyeye kaçakçılıkla geniş mikyasta iştigal etmektedir. Bu evin kapakları burada basılan kâatlardan (Cümhuriyet) markalarından senede 200 balya kadarı memleketimize kaçak ithalâta bulunanlara se.ttiğini ve (Mısır kâadı) ismini taşıyan cinsten de 200 bin kutu sarf olunduğunu (Rabat) evi ile temasta bulunan buradaki kâatçılarla matbaacılar teinin ediyorlar .

Malûmat husulü için arz olundu efendim hazretleri .

Hulâsa
Üçüncü tertip 8 inci cilt düs-
tûrdan vilâyetinize gönderilen
miktar hakkında
No : 4017

Tabı hitam bulan ve iki ciltten mürekkep olan üçüncü tertip 8 inci cilt düştürün Başvekâleti celilece vekâlete tefrik buyrulan miktarından 1 adedi vilâyet ve adedi de kaza kaymakamlıklarına ait olmak üzere adet postaya teslimen gönderildi . Vusulünün inbasiyle beraber demir baş eşya defterlerine kayıt ettirilerek hüsnü muhafazalarının temini temenni olunur efendim .

Vilâyetlere yazılmıştır .

11/7/929

Hulâsa
Gümrük tarifesi kanunu
Hakkında
No: 4670

Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan 1499 No lı Gümrük tarifesi kanunu
Resmî gazetesinin 1330 Mo lı nüshasında aynen müüderiştir efendim.
Vekâlet dairelerine yazılmıştır .

14 /7 929

Hulâsa
Malûl gaziler yıllık
Ticaret kılavuzunun temini revacına
yardım olunmasına dair
No : 4712

Bir taraftan memleketin hayatı ticariyesinde mev - cut ve mühim bir
noksanınin telâfisine hizmet etmek ve diğler taraftan vatan uğrunda muhtelif
uzuvlarını kayp ederek teinini maişet için çalışmamak iztırarında kalan harp
malûllerinin telivini ihtiyacatına medar olmak üzere İzmir malûl gaziler
cemiyetinin İstanbulda yeni postahane arkasındaki Türkiye hanında malûl
gaziler neşriyat şirketi tarafından tab ve neşir edilen (malûl gaziler yıllık ticaret
kılavuzu) nun vilâyetiniz dahilinde de temini revacına yardım olunması
tamimen temenni olunur efendim.

Vilâyetlere yazılmıştır .

17/7/929

Hulâsa
Devlet memurları maaşatmın
tevhit ve teadülüne dair ka –
nunları ihtiva eden kitabın leffıyla
No :4731

Devlet memurlar, maaşatmın tevhit ve teadülüne dair olan 1452 numaralı kanun ile buna müzeyyel 1467 , 1477 , 1498 , 1511 ve zabitan ve askerî memurlar maaşatmındaki 1453 ve 12 haziran 1326 tarihli kanunun 5 inci maddesini muaddil 1464 numaralı kanunların Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan musaddak suretle - rini ihtiva eden kitaptan adet leff fen gönderildi efendim .

Vekâlet dairelerine yazılmıştır .

18 / 7 / 929

Hulâsa
1510 No lı kanun suretinden
adedinin gönderildiğine
dair .
No : 4802

T .B.M. M . heyeti umumiyesinin 2/6/929 tarihli 75 inci inşikadının ikinci celsesinde kabul ve tasdik buyurulduğu Cumhuriyet Riyaseti celilesinin iş arına atfen Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan kaçakçılığın men ve takibi hakkındaki 1510 No lı kanun suretinden adedi leffen gönderildi efendim .

Vekâlet devairine yazılmıştır.

22/7/929

Hulâsa :
Of felâket zedegânına vuku
bulacak yardım hakkında
No :4809

Sürmene ve Of felâketzedeleri için taraf taraf teber- ruatta bulunulduğu haber alınmaktadır . Mezkûr felâket zedelere Hilâli alimer vasıtasıyla muavenet edilmekte olduğundan lıalk tarafından vuku bulacak bu kabil teberruatını Hilâli alimer merkezi umumisi namına mahallî hilâli alimer şubelerine tevdiî münasip görülmekle keyfiyet tamim olunur efendim.

22 /7/ 929

hulâsa
1506 No lı kanun sureti-
nin leffiyle
No : 4820

Tedariki vasaiti nakliye komisyonlarının sureti teşekkülü hakkında ki 703 No lı kanunu muaddil olarak T . B . M . Meclisince kabul ve tasdik edildiği cümhuriyet riyaseti celilesinin iş'arma atfen Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan 1506 No lı kanunun musaddak suretinden adet leffen gönderildi efendim.

Vekâlet dairelerine yazılmıştır .

24 / 7 / 29

Hulâsa
1527 No lı kanun suretinden
adedinin gönderildiğine dair .
No : 4821

T . B . M .M. heyeti unumiyesinin 2/6/929 tarihli

75 inci in'ikadının ikinci cebesinde kabul ve tasdik bu- yrulduğu Cümlhuriyet Riyaseti celilesinin iş' arına atfen Başvekâleti celileden tebliğ buyurulan Ziraat makinele - rinde ve ziraatta istimal olunan mevadî müştaile ve muharrike ile müstahzaratı kimyeviyeinin rusumu hakkı- ndaki 22 şubat 1926 tarih ve 752 No lı kanunun bazı maddelerinin tadiline ve mezkûr kanuna bazı mevat tez- yiliine dair 1527 No lı kanun suretinden adedi leffen gönderildi efendim .

Vekâlet devairiine yazılmıştır .

24/7/929

Hulâsa
1503 No lı kanun suretinin leffiyie
No : 4823

Kibrit ve çakmak inhisarı hakkında T. B. M. Meclisince 1/6/1929 tarihinde kabul ve tasdik edildiği Cumhuriyet riyaseti celilesinin iş'arına atfen Başvknkâleti celileden tebliğ buyrulan 1503 No lı kanunun musaddak suretinden adet leffen gönderildi efendim .

Vekâlet devairiine yazılmıştır .

24 / 7 / 929

Hulâsa
1528 No lı kanun suretinden
adedinin göndendi dair
No : 4827

T. B. M. M. Heyeti Umumiyesinin 3 / 6 / 929 tarihli 76 inci in'ikadının birinci celsesinde kabul ve tasdik buyrulduğu Cumhuriyet Riyaseti Celilesinin iş'arına

atfen Baş Vekâleti Celileden tebliğ buyrulan yabanî ağaçların aşılması bakındaki 1528 No lı kanun suretinden adedi leffen gönderildi efendim

Vekâlet devairine de yazılmıştır .

24/7/ 929

hulâsa
500, 501. 505. 508 No lı
karar suretlerinin leffiyle.
No : 4847

T . B . M . Meclisince kabul olunup Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan 500, 501. 505. 508 No lı karar - ların birer musaddak sureti leffen gönderildi efendim . Vekâlet dairelerine yazılmıştır .

25 / 7 / 929

Hulâsa
Bazı kanunların tebliğine dair .
No : 4848

T. B. M. Meclisince kabul buyrulmuş olan 1447 , 1470 ,1482 , 1484 , 1460 , 1490 , 1491 , 1492 , 1494 , 1500 . 1501 , 1508 , 1515 , 1518 , 1522,1525 , 1526 Nolu kanunların musaddak birer sureti leffen gönderildi efendim .

Vekâlet dairelerine yazılmıştır .

25/7/929

hulâsa
Nafia heyeti teftişiyesi
hakkındaki talimatın lefliyle
No:4849

Nafia heyeti teftişiyesi hakkında Başvekâleti celile- den tebliğ buyrulan talimatnamenin adedi leffenı gönderildiefendim-
Vekâlet dairelerine yazılmıştır .

25/7/ 929

Kararname No: 783.4

Neşri tarihi : 8/7/929

Nafia müfettişleri hakkında hazırlanan merbut talimatnamenin tatbiki .
Nafia Vekâletinin 16/1/929 tarih ve 269 - 44 numaralı tezkeresile yapılan teklifi
ve Maliye Vekâletinin 25/2/929 tarih ve 18607-384 numaralı mü - taleanamesi
üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 27/3/929 tarihli içırjmaında kabul olunmuştur .

27/3/929

NAFIA HEYETİ TEFTİŞİYESİ HAKKINDA TALİMATNAME

I— Teşkilât

Madde 1 Nafia teftiş heyeti ,nafiaya ait bütün işleri teftiş ile mükelleftir .
Bu heyet doğrudan doğruya vekâlet makamına merbut ve yine müfettişliğin
bütün hukuk ve salâhiyetini haiz bir başmüfettişin tahtı idaresinde bulunmak
üzere lüzumu kadar müfettişlerden teşkil olunur.

Başmüfettişin maiyetinde bir kalem heyeti bulunacak ve icabında müfettişlerden biri merkezde başmüfettişe yardım edecektir .

Madde 2 — Nafia müfettişleri başmüfettişin teklifi üzerine usulen tayin olunurlar .

Madde 3 — Nafia müfettişleri aşağıdaki evsafi haiz olacaklardır :

A - Vilâyet başmühendisliğini veya merkez deva - irinde müdürü umumî muavinliğini veya müesseseler müdürlüğünü veya demir yollar ve nafia müesseseleri komiserliğini muvaffakiyetle ifa etmiş bulunmak .

B - Nafia müfettişleri daima seyyar bir halde bulunacaklarından seyahat meşakkatlarına mütehammil olmak.

Madde 4 — Nafia müfettişlerinin terfiinde yalnız müfettişlikteki kıdem ve sınıflarına dikkat edilir .

Mafevki sınıfında bulunan bir mahalle lâakul üç sene hizmet etmiş bulunmak şartıyla ancak madun sınıfının en kıdemlisi tayin olunur .

2 — Müfettişlerin memuriyet mahallenle vazife ve salâhiyetleri

Madde 5 — Müfettişler tayin edilecekleri m intaka - lanla ifayı vazife edecekler ve gösterilecek merkezlerde bulunacaklardır .

Madde 6 — Nafia müfettişleri memur oldukları mın- takaların bilimum nafia devairini ve kavanin venizam at ve evamiri nafianın suveri tatbikiyesine müteallik bütün hizmetin nasıl icra olunduğunu ve vilâyetlerin hususî idarelerinin umum nafia hizmetini ve bu idareler bütçelerinden nafia kısmının icra ve tatbiki suretlerini ve nafia memurlarına mevdu bilcümle vezaif ve hizmetin icra suretlerini ve bunlardan maada vekâletçe emredilecek sair her türlü mevadî teftiş ve tahkik eyleyeceklerdir .

Madde 7 — Nafia müfettişleri altıncı maddede beyan olunan hususattan başka nafia muamelâtına ait muttali olacakları sui istimal ât hakkında doğrudan doğruya tahkikat icra edecekleri gibi valiler tarafından nafiaya ait olarak süratle tahkiki icap eden işler hakkında gösterilecek lüzum üzerine teftişat ile de mükelleftirler .

Madde 8 —Nafia müfettişleri altıncı ve yedinci maddelerde muharrer vezaifi nafia vekili namına icra ederler .

3- Teftişatın sureti icrası

Madde 9 — Nafia müfettişleri teftiş edecekleri işler meyânında bilhassa :

A — Gerek idareten fenni memurlara ,gerek ihale ve}-a pazarlık tariki ile müteahhitlere yaptırılan istikşafat ve projeleri tetkik ile amelîyatın ve ihzar olunan evrakın sıhhatine itina edildiğini ve tatbik olunan amelîyat tarzının mevkiine muvafık ve maksadı temine kâfi olduğunu ve kabul olunan muhtelif malzeme cinslerinin matluba muvafık bulunduğunu ve ocaklar ilesair malzeme menşelerinin sarahatle tayin ve tesbit edileceğini ve nakliye mesafelerinin sıhhatle mesaha ve hesap edildiğini ve bunlar irin tahmin ve takdir edilen masarîfin mutedil olduğunu tahkik ve mühim keşifleri icradan evvel tetkik edecekler ve köprü temellerinin keşfe muvafık olup olmadığını ve esnayı inşaatta müteahhitte nafia fen memuru tarafından müştereken tanzim kılınacak attaşu man defterini aramakla da mükelleftirler .

B — Umumiyetle imalâtı türabiyede umumî şartname- ahkâmının tatbik edilmesi hususuna dikkat edecekler ve amelîyatın plân , tulânî ve arzani maktalarına tevfik

edilmesini temin eylemek üzere devirleri esnasında projeye muvafık olmadığına zahip oldukları akşamın plân ve tulânî ve arzauî maktalarını ahzettireceklerdir.

C — Şose ve hier türlü sınaî imalât malzemesinin cins ve menşe ve miktar itibarile umumî şartname ahkâmına ve keşifname münderecatına muvafık olup olmadığıni tetkik edeceklerdir .

D — Bircümle sınaî imalâtın umumî şartnamenin inşaata ait mevadî ahkâmına tevfikân icra edilmesi hususuna baş mühendisler tarafından dikkat ve nezaret edilip edilmediğini tetkik eyleyeceklerdir.

H — İhaleden ve pazarlık tarikile yapılan inşaatta münakaşa ve ihale muamelelerinin kanunu mahsusuna muvafık olup olmadığını . müteahhitlere verilen sitüas - yonlarını mukavele ahkâmına ve keşifname münderecatına muvafık ve vücude getirilmiş olan işle mütenasip olduğunu, emaneten yapılan inşaatta münakaşa kanunu ahkâm ve tarifâtına tevfikân işe başlandığını ve ihtiyar edilen masarîfin mahalline masruf ve keza isle mütenasip olduğunu tahkik edeceklerdir .

V — Aıneleri mükellefe ile ,yapılan inşaatta amele şevkiyatının ve amelenin tarzı istihdamının ve vücude getirilen işlerin nevi ve miktar itibarile kanun ve tali - matnamei mahsusuna muvafık olmasını temin ve liasseten bedenen çalışmış olanlara puslalarının muntazam olarak verilip verilmediğini ve buna ait kayıtlarını doğru olup olmadığını tetkik edeceklerdir .

Z — Bilûmum nafia devairi ve bûnlara merbut ve mülhak olan mebaninin hüsnü muhafaza ve demir baş eşya ile devairin ve ambarların alelûmum mevcudatının deftere muntazaman kayıt olunarak seleften halefe usulen devredilip edilmediğini, devirleri esnasında muayene ve tetkik

vebu baptaki müşahedatını raporlarında zikredilicilerdir.

T — Muvakkat ve kat'î kabul komisyonları tarafından tanzim kılman raporların sıhhatlerini de tetkik ile mükelleftirler .

Madde 10 - Müfettişlerin muhaberatı doğrudan doğ- rüya makamı vekâletle cerevan edecek ve vekâletten müfettişlere vaki olan tebligat baş müfettişlik vasıtasile icra edilecektir .

Madde 11 - Başmüfettiş . müfettişlerin verdikleri lâyihalarda gördüğü mühim mevât ve mesâil aidiyetlerine tebliğ ile bu bapta devairi aidesince ittihaz ve icra olunan muharreratı ve icrası teahhur eden cihetleri her üç ayda bir makamı Vekâlete arz eder .

Madde 12 — Müfettişlerin resmen müteahhitlere ihtarname göndermeleri caiz olmayıp müfettiş bu bapta başmühendise tebligatı lâzıme ifa edecek ve ihtarname başmühendis tarafından gönderilecek müfettişin tebligatı üzerine yapıldığı işaret edilecektir .

-t — Teftiş ve tahkıkatta takip olunacak usul

Madde 13 Nafia müfettişlerinin vazifesi teftiş ve tahkık münhasır olup nafia memurlarının vazifelerine müdahaleden ve memurlara emir vermekten içtinap edeceklerdir . Şu kadarki gördükleri noksanlar hakkında icap eden vesayada bulunabilirler .

Madde 14 — Müfettişler başladıkları teftişatı ikmale mecbur olup esbabı mania liaylûletile terki teftişe ineç - buriyet gördükleri takdirde keyfiyeti derhal Nafia vekâletine ihbar ile mükelleftirler . Başlanmış olan bir tef - tisin tehirine yalnız Nafia Vekili mezuniyet verebilir .

.Madde 15 — Müfettişler her defa teftiş eyledikleri

vilâyetlerin umuru nafiası hakkında bir tenkit lâyihası tanzim edeceklerdir . Bilhassa bir veya bir kaç meselenin teftişi için giderlerse bu meseleler hakkında ayrı birer lâyiha tanzim ederler . Bu lâyhalar vazâif ve hidematın nevi ve mahiyetlerine göre vekâletin merkezi teşkilâtına muvafık olmak üzere ayrı ayrı her daireye tevdiî kabil olacak surette cüzülden mürekkep olacaktır.

Teftiş lâyhalarında ahval ve muamelât mubaleğadan ve şahsiyetten âri ve vazîh kafi ve yalnız müşahede edilen kusur ve noksan ve hatanın ve intizamsızlık ve sui istimalâtın tesirlerini , derecesi ve ehemmiyeti hak - kında icap eden tafsilâtı havi olmak üzere , tasvir edilecek ve alâkadar olan memurin ile onun mafevkine tevdi ederek bunların muvafık ve müdafaası kayit ve tahrir edildikten sonra ayrıca, bir hulâsa raptedilecektir. Gerek icra edilen teftişat ve gerek vukubulan ihbarat ve şikâyet üzerine bir memurun mucibi ceza hal ve ha - reketi anlaşıldığı takdirde hakkında kanunu mahsusuna tevfikân lüzumu veçhile tahkikat icra ve tanzim edilecek fevlekeli tahkikat evrakı takıp iç 11 başmühendis hakkında ise vekâlete ve sureti vilâyete , diğer nafîa memurini hakkında ise vilâyete ve sureti vekâlete gönderilecektir.

Madde 16 — Teftiş lâyhalarında teftişe mübaşeret tarihi zikr edilecek ve her sayıfası usulen numaralanarak ve mühürlenerek nihayetine de tarih ve imza vazedildi - kten sonra teftiş edilen memura ita olunacaktır .

Lâyhalar alâkadar olan memur nezdinde cevap verebileceği bir müddet kadar bırakılacaktır .

Madde 17 — Lâyhaların alâkadar olanlara tebliğinden sonra yeni bir hal müşahede olunursa müfettiş ayrıca bir rapor yapacak , aynı şerait dahilinde alâkadar olan memura tebliğ edecek ve badehu bu raporu birinci ile birleştirecektir .

Madde 18 - Müfettişleri dermeyan edecekleri itirazatta muamelât ve hesabatını teftiş ettikleri memuru vazih ve ka'fi cevaplar vermeğe davet edeceklerdir . Vekâlete takdim olunan lâyhaların derecei kâfiyede tamik edilmiş bulunması ve bunlarda müşevveş ve müphem tabirata tesadüf olunmaması muktazidir.

Madde 19 - Müfettişler tetkik at neticesini sur'ati e Nafia Vekâletine arzedeceklerdir.

Madde 20 — Memurinin ehliyeti derecesini takdir ile bundan vekâleti haberdar etmek müfettişlerin esas vazifelerinden birini teşkil eder . Binaenaleyh memurlar hakkında beyan edilecek fikrin gayet vicdanî ve sureti ifadenin mutedil ve hulâsai beyanın teftişte istihsal olunan netayice muvafik olması şarttır . Bu maksatla vekâletten tevdi olunacak mahrem tezkiye varakasını imlâ ile takdim ederler .

Madde 21 — Müfettiş bir veya bir kaç memurun muamelâtını tahkik ettiği zeman aleyhlerinde vaki olan isuadati kendilerine bildirecek ve bu isnadattan her birisi için kendilerini tahriren müdafaa etmelerini talep edeceklerdir .

Madde 22 - Müfettişler tahkikat sırasında isticva - bin lüzum gördükleri nafia memurlarını doğrudan doğ - rüya davet ve istiçvap edeceklerdir . Mamafih vazifelerinin haleldar olmaması esbabını mümkün mertebe istikımal eyleyeceklerdir . Diğer devaire merbut ikinci sınıf memurların isticvabı icap ederse bunları amirleri vasıtasıyla davet edeceklerdir .Devairi saireye merbut ilie- sadan tahriren istifsarı muamele eyleyeceklerdir .

Madde 23 — Müfettiş esnayı tahkikatta berveçli atı hareket edecektir.

A - İstiçvap edeceği zatin hüviyetine mutmain olmak .

B - Şuludu ayrı ayrı tahlif ve istina etmek ,

C - Hakkında tahkikat icra edilen memuru ittiham eeleni esbabı her şahide sureti diğerde sormak .

D) - Şahitlerin ifadatını aynen zaptedip kendisine mühürletmek veya imza ettirmek ,

E - Şahitlerin ifadelerinde mübayanet basıl olursa hakikatin izharı için şahitleri müvacele etmek,

F - Evrakı talikikiyenin her salıfesini ve şahitlerin ifadelerini tahtim ve salıliifelere numara vazetmek ,

G - Tahkikat neticesinde bir fezleke tanzim etmek ,

Madde 24 — Müfettiş esnayı tahkikatta kat'î sebepler gördüğü takdirde beşnühendisteri başka memurine işten el çektirerek keyfiyetten vekâleti haberdar edecektir . Başmühendisın işten el çektirilmesine lüzum görürse vekâletten istizan edecektir .

Madde 25 — Dairei teftişiyesinde bir memur hak - kında verilecek ihbarname imzalı olduğu veyahut imza - sız olup mahiyeti ciddi bir şüpheyi dai bulunduğu takdirde müfettiş ihbarı vaki hakkında tahkikat ve teftişata mübaşeretle keyfiyetten vekâleti haberdar edecektir .

5 — Müteferrik maddeler

Madde 26 — Müfettişler her.ay icra eyledikleri devir ile vakitlerini ne suretle istimal eylemiş olduklarına ve bu devirler ler esnasında istihkak kesp eyledikleri yev miyelerle harcırahlarını mikdarına dair bir cetvel tanzim ile ertesi ayın nihayet beşinde vekâlete göndereceklerdir,

Madde 27 — Müfettişler vekâletın malûmatı olmaksızın müfettişlik haricinde hiç bir vazifeyi demlide ve hiç bir memurun vekâletini kabul edemezler .

Mabde 28 — Müfettişler vazifeleri için hiç kimseyi tevkil edemezler –

Madde 29—Müfettişler t-alıtı teftişlerinde bulunan memurine karşı gayet ciridi tavr ve muamelede bulunacak ve gayet ihtiyatlı ve metanetli davranacalardır.

Kendilerine kat iyen memnu olan ahval :

A - Teftiş için gidilecek mahalli ve teftişin icra edileceği vakti ve daireyi bunların ait. oldukları memurlara ve sair kimselere bildirmek ,

B - Memurun uedzinde misafir kalmak memurin ile alızü ita ve ikraz ve istikraz muamelelerinde bulunmak,

C - Bunların arz edecekleri liidematı ve vaki olacak ta vsiyeleri kabul etmek ,

D - teftiş vazifesi ieabatından gayri suretle kendilerde muhaberatta bulunmak .

H - Isticvap edilen veyahut usulen malûmatına müracaat olunan eşhasa hakikati itiraf ettirmek maksadile vakta muhalif ahval ve vukuattan bahsetmek .

Madde 30 — Memurinin sııı istıımalât ve iltılâsatını tesalrüp saikası veya ihmal ile meydana çıkarmayan ve ya kasten başka bir şekle kalbeden müfettişler hakkında ayrıca takibatı kanuniye icra edilir .

Mailde 31 — Müfettişlere vazifeten mıntakaları merkezinden hariçte buldukları günler için kanuna, tevfi kanlıarcıralı verilir .

Madde 32 — Bir ay içinde alınan avans miktarı o ay zarfında istihkak edilen maaş , harcıralı ve yevmiye miktarları yekûnundan fazla bulunduğu takdirde fazlası ertesi ay içinde kapatılmalıdır.

Müfettişler istimali evkat cetvelleri nihayetine ay zarfında, malsandıklarından aldıkları avansın miktarlarını da kaydeceklerdir .

Madde 33 — Başmüfettiş müfettişlerin ahval ve hareket ve muamelâtile icraatını mliş'ir her sene bir lâyiha tanzim ile vekâlete ita ve bunda teftiş vazifelerinin umumiyet üzere cereyan ve teftiş tarzının İslah ve tanzimi hakkındaki mutaleat ve mûlahazatını arz edeceklerdir

Madde 34 — Şube ve vilâyet başmühendisleri nez - dinde teftiş lâyihalarını aynen kayde mahsus olmak üzere bir nûmunesi veçhile (Teftiş defteri) bulundu - rulacaktır.

Madde 35 — Defterlerin her sayıfasına rakkau ve yazı ile sıra numarası konulup sayıfaların mecmuu son ve ilk sayfalara tahrir edilecek ve her sayfa mntaka müfettişi mühimle mühürlenecektir .

Madde 36 — Teftişat hakkında nafia müfettişlerince tanzim ve memurini aidesinin müdafeti dercedilmiş olan lâyihalar valilere ve başmühendislere tevdi edildikten sonra bütün münderecatını aynı müfettişin tenkîdatını memurun cevabını ve başmühendis kendi mütalea- sını aynen nezterinde bulunan teftiş defterlerindeki ha nei mahsusuna kaydedecektir .

Madde 37 — Lâyihanın münderecatı teftiş defterine kaydolunduktan sonra müfettiş mevcut ise onun tarafın - dan , yoksa başmühendis tarafından , aslına mutabekati tasdik edilecektir .

Madde 38 — Müfettiş tarafından tenkit olunan hu - susat hakkında hilâllere vekâletten vukuu tabii olan tebligat teftiş defterinin beşinci sütununa aynen derç ve bunların ziri başmühendis tarafından tasdik olunacaktır.

Madde 39 — Teftiş defterlerinin metninde hâk ve silinti ikâı memnudur . Yazıldıktan sonra görülecek hatalar okunacak tarzda çizilerek sahih şekli sayılanın kenarına , yahut altına yazılacak ve tasdik olunacaktır .

Madde 40 — Defterlerin sıhhati mündereatmdan ve hüs iii muhafazasından münhasıran başmühendislerines'uldur.

Madde 41 — Şube veya vilâyet başmühendisi vazi - feye başladığı vakıf makama mahsus mühür ve sair levazım meyalımda teftiş defterlerini selefinden aynen tesellüm etmeğe mecburdurlar .

Madde 42 — Müfettişlerin tutmağa mecbur oldukları defterler ve dosyalar şunlardır.

A - Kendilerine gönderilen bilcümle muharreratın asılları.

B - Yazdıkları muharreratın müsveddeleri .

P - Vazifelerine müteallik kanun , nizam ve tali ıatnamezler .

T - Zemanın ne suretle istimal olunduğunu gösteren mesai cetvellerinin suretleri .

S - Her ay nihayetinde vekâlete gönderilecek ııaaş harcırah ve yevmiye tahakkuka! cetvellerinin suretleri.

Madde 43 — Bu talimatname neşri tarihinden mu - teberdir .

. Madde 44 — Bu talimatname ahkâmının icrasına Nafie vekili memurdur .

Hulâsa :
7897 nolu kararname
suretinin leffıyla
No: 4897

Küçük zabıt ve onbaşı talimatnamesinin o inci maddesinin tadili hakkında Başvekâleti celbeden tebliğ buyrulan İcra vekilleri heyetinin 17/4/1929 tarih ve 7897 nolu musaddak kararnamesi suretinden adet leffen gönderildi efendim.

Vekâlet daireleriyle yazılmıştır.

28/7/929

Karar No: 7897

Küçük zabıt ve onbaşı talimatnamesinin beşinci maddesinin merbut şekilde tadili millî Müdafaa vekâletinin 16/4/1929 tarih ve 541 numaralı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine İcra vekilleri heyetinin 17/4/1929 tarihli içtımamda tasvip olunmuştur.

17/4/1929

Muaddel şekil

Madde 5 —Piyade kıt'alarından 1059 numaralı kanun mucibince 6 ay fazla hizmet etmek üzere küçük zabıtlığe terfi edilerek onbaşı olanlarla hizmeti askeriyesi iki sene olan sınıflarda onbaşı nâsp edilenlerden dört ay kit'a ve müesseselerde onbaşılık yaptıktan sonra liyakat gösterenler küçük zabıt talimgahına gönderilerek orada (imtihan dahil) dört ay talim ve terbiye edilerek ehliyet gösterenler (Fırka talimgahlarında fırka kumandanları Tayyareler talimgahında Hava mektebi kumandanı , muhabere alayları talimgahında muhabere müfettişleri, Demir yol talimgahlarında istihkâm müfettişleri tarafından) çavuşluğa terfi olunurlar. Bunlardan iki seneyi ikmal ettikten sonra hizmete devamı arzu edenler hakkında 1059 numaralı kanun veçhile muamele yapılır.

Hulâsa :
1463 no lı kanun suretinin
leffıyla
No: 4898

Harita mektebi talebesinin işe ilba» ve maaş husu- satı hakkında Başvekâleti celileden tebliğ buyurulan 1463 no lı musaddak kanun suretinden adet leffen gönderildi efendim.

Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

28/7/1929

Hulâsa
Menkul kıymetler ve kambiyo
borsaları nizamnamesi ve bu
baptaki kararname suretlerinin
leffile
No : 4922

(Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları nizamnamesi)ünmer'iyete konulması hakkında Başvekâleti celileden tebliğ buyurulan İcra vekilleri heyetinin kararnamesile merbutu bulunan nizamname suretlerinin musaddak birer aynı leffen gönderildi efendim .

Vekâlet dairelerine ve İstanbul vilâyetine yazılmıştır.

29/7/929

İCRA VEKİLLERİ HEYETİNİN 8172 NO LI KARA RANANESİ SURETİDİR

Borsalar kanununun tatbiki suretini havi Maliye vekâletince tanzim ve Şurayı devletçe tadilen tevdi olu - nanı merbut (Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları nizamnamesi)ünmeriyete konulması İcra vekilleri heyetinin 19/6/929 tarihli içti mamda tasvip ve kabul olunmuştur . ' 19/6/929

Menkul kıymetler ve Kambiyo borsaları Nizamnamesi

Birinci fasıl

Borsaların mercii ve sureti idaresi :

Madde :1 — Menkul kıymetler ve kambiyo borsa- lan, maliye vekâletine merbut olup birer komiser marifetile idare olunurlar . Borsa komiserlikleri biri (menkul kıy - metler) diğeri (kambiyo ve Nukut) işleriyle oğraşmak üzere başlıca iki şubeye ayrılır . Bu şubelerin basında birer müdür bulunur . Borsaların dahili teşkilâtı Maliye vekâleti tarafından' tespit edilir .

Komiserin yazife ve salâhiyeti:

Madde : 2 — Borsa işlerine mütaallık istidalar komisere verilir . Borsa, ile resmî ve ya hususî makamlar ve müesseseler arasındaki muhabereler komiserlik makamından yapılır . Komiser borsa meclisleri azasın m intihabı nezaret ve bu meclislerin içti malarında bizzat hazır bulunur .

Madde : 3 — esham ve tahvillerde hisse senetleri borsa kotuna dahil anuniin şirketlerin senelik umumî ve fevkalade içtimalarında borsa komiserleri ve ya tevkil edeceği memurda hazır bulunarak şirketin malî ahvaline dair malûmat ve izahat ve vesikalar alarak borsa meclisine bildirilir ve lüzum görüldür ise Maliye vekâletine de malûmat verir . Borsada mukayyet Ecnebi şirketlerinin bu gibi içtimalarında ittihaz edilen kararlar ile plânço ve rapor gibi vesikaların tasdikli suretleri bu şirketler

tarafından komiserliğe tevdi olunarak lâzım gelen tetki- kat ve teftişat bu evrak üzerine yapılır .

acentaların Müracaat ve Tayin suretleri :

Madde 4 : — Borsa acentası olmak isteyenler , Borsa komiserliğine bir istida ile müracaat ve buna terclimei hallerini rapı etmelidirler, ve bunlar borsada kayıtlı iki acenta tarafından tavsiye edilmelidirler . Bu evrak ko - miser tarafından borsa meclisine havale olunur .

Ve ilk tetkikat yapılarak talibin ismi borsa salonunda bir ay müddetle ilân edilir . Bu Müddet içinde borsa azasından kını ister ise namzet hakkında komiserliğe tahiren malûmat verebilir . ve meclis bu mtitaleaları nazarı dikkate alır . İlân müddeti bittikten sonra meclisçe namızetin lâzım gelen vesikaları haiz olduğu ve borsaya girmesine mani bir hali bulunmadığı anlaşılarak Borsa acenteliğine kabule şayan görülür .

Ve bu intihabı komiser dahi tasvip ederse evrakını Maliye vekâletine gönderir . Acentalar, bu şartlar dairesinde „Maliye vekili tarafından tayin olunurlar . Komiserlik tarafından gösterilecek esbabı mücibe üzerine Maliye vekili bir Acenteyi borsadan çıkarabilir .

Madde 5 — Bankalar ile Bankerler acentalar namına ecnebi dövizleri üzerine hesabı cari açmazlar ve Acen - talar namına kambiyo çeki tanzim edemezler . Borsa salonundaki muamele yerlerinde acentaların kendilerini hakikatta alıcı iken satıcı ve yahut hakikatta satıcı iken alıcı göstermeleri ve birbirleri için borsa işleri yapmaları memnudur .

Acenta müstahdemleri :

Madde 6 — Her borsa acentası. borsada alım ve

satım işleri ve bunlara müteferri hususat ile yazıhanesine ait yazı ve hesap işlerini yaptırmak ve borsa salonuna girebilmek üzere en fazla üç kişiyi müstahdem sıfatile borsaya kaydetti rebilir. Bunlar yalnız kendi acentalan namına ve onların mes"illiyetleri altında iş yaparlar .

Madde 7 — Acenta müstahdemlerinin beyannameleri ile hüviyetlerini gösteren vesikalar ve acentalarının mesuliyet taahhütnameleri üzerine borsa meclisi tarafından tetkik at yapılarak icap eden vasıfları haiz bulunan müstahdemlerin kabulüne borsa meclisince karar verilir .

Müstahdemlerin vasıfları

Madde 8 — Acenta müstahdemlerinde şu vasıflar aranır.

1 Türk olmak 2 — en az yirmi yaşında ve lekesiz olmak , 3 — orta derecede tahsil görmüş Türkçeye vakit ve en az bir sene borsada veya başka malî veyahut ticarî bir müessesede hüsnü hizmet ifa etmiş bulunduğunu isbat etmek , şeref ve haysiyeti muhil mahkûmiyeti olanlar acenta müstahdemliğine kabul edilemezler .

Madde 9 — Acenta müstahdemlerinin senelik ücretleri yirmişer liradır . Acentalar, ücretini verdikleri müstahdemlerini değıştiriri ese yeni alacakları müstah - demleri için yalnız on lira kaydiye verilir .

Acenta şirketleri :

Madde 10 — Acentalar hariçten biri ile şirket ya - pmak isterlerse usulünde yapılmış mukavelenamelerinin birer suretini komiserliğe verirler .

Bir şerik ile birlikte iş görmeğe izinli acentalarını teminatları asıl acenta olan kimse tarafından verilip

şirket halinde idare edilen açantalıhlardan biri açılacak olur ise şirket infisah eder . Acenta şirketlerinin senelik ücretleri elli liradır . Acenta şirketleri horsa salonuna girebilirler . Bunların yapacakları borsa işlerinin mesuliyeti tainamile acentalara ait olur .

Coberlerin kabul şartları :

Madde 11 — Borsa coberlerinin adetleri mahdut değildir . Cober olmak isteyenlerin en az yirmi beş yaşında ve lekesiz olmak ve şeref haysiyeti muhil eski bir mahkûmiyetleri bulunmamak şartile borsada kayıtlı ikiacanta tarafından tavsiye edilmeleri ve tercümei lhalile lâzım gelen vesikaları vermeleri icap eder . Cober namzetlerinin isimleri on gün müddetle borsa salonunda ilân olunur . Bu müddet içinde haklarında itiraz sert edilmeyen ve icap eden vasıfları haiz bulunan namzetlerin borsa meclisince coberliğe kabullerine karar verilir

Madde 12 — Coberler, hükümetçe kabul olunan bankalardan birine borsa meclisi namında beşyüz lira teslim veyahut bu miktara müsavi bir kefalet mektubunu borsa meclisine tevdi ederler .

Bu para , Coberlerin yaptığı esham ve tahvilât işlerinden dolayı alakadarlar hakkında vukua getirmeleri melhuz zarar ve ziyanın lüzumu takdirinde tazminine mahsustur .

Madde 13 — Coberler borsa kanununun 12 inci maddesi mucibince alup sattıkları esham ve tahviller muamelelerinin muayyen bir acantaya yazdırmakla mükellef olup buna mukabil borsa meclisince yapılan bir tarifeye göre bu acnetelere birer kurtaj verirler .

Kulisyelerin kabul şartları:

Madde 14 — Borsa kaidyelerinin adetleri mahdud değildirler . Kulisyeye sıfatile borsaya devam etmek isteyenlerin en az yirmi beş yaşında ve lekesiz olmaları ve iki acanta tarafından tavsiye edilmeleri ve tercümei hali lâzım gelen vesikaları vermeleri icap eder . Aranılan vasıfları haiz kulisyelerin borsa meclisince kabullerine karar verilir .

Kayıtlı azanın mümessilleri:

Madde 15 — Borsaların kayıtlı azasından bankalar bankerler saraflar ile senetleri borsada kayıtlı şirketler borsa salonunda yapılan işleri yakından gözetmek üzere birer mümessil göndere bilirler .

Bu mümessillerin mensup oldukları müesseselerin muvazzaf ve müseccel memurlarından bulunması ve borsa komiserliğince kabule şayan görülmesi lâzımdır . Bu gibi mümessiller . borsa salonunda münhasıran kendile - riine ayrılan mevkide sadece seyirci vaziyetinde bulunnurlar

İkinci fasıl

Borsa meclisleri

Meclisin intihap tarzı:

Madde 16— Borsa meclisleri intihabat]na kânun - evvelin on beşinde başlanır . İntihap aşarla gösterilen tarzıdabir gün zarfında yapılır .

Maliye vekâleti mevcut acetalardan on dört zati namzet olarak gösterir . Borsa meclisi yokarıda yazılı tarihte içtima ederek komiserliğin de muvafakatile inti –

hap gönünü tayin etler ve keyfiyet borsada ilân olunur. İntihaba borsa apentalarından üçte ikisinin iştirak etmesi lâzımdır . Muayyen günde mtintelipler borsaya malisus hüviyet varakalarını göstererek resmî mühür ile inüliürlanmış birer kâğıda bı on dört namzetten yedisinin ismini yazarak komiser ile azarlan iki zatın ve şube müdürlerinin nezaretleri altında bulunan bir sandığa atarlar . İntihap müddeti bitince bu heyet tarafından reyler sayılır . ve intihap neticesini havi bir zabıtname yapılır . Maliye vekâletinin gösterdiği namzetlerden başkasının intihabı nazarı dikkate alınmaz haklarında tesavii âra vukua gelen namzetlerden kıdemli olan tercih edilir . Ve en fazla rey kazanan namzetlerden intisabı iki seneyi doldurmamış olan zatın intihabı hükümsüz adolunarak keüdisidden sonra rey kazanmış olan namzet nazarı dikkata alınır

Madde 17 — Müddeti tamam olan meclis azasını tekrar intihapları caizdir .

Madde 18 — Borsa meclisi kânımsam iptidasından işe başlar . İlk içt ma la aralarından birini reis , birini reis vekili ve birinide veznedar intihap ederler . Borsa meclisi reis ve azanın muhassasatı miktarını Maliye vekaleti tayin eder . Bu muhassasat borsa bütçesinden tesviye olunur . Meclis işe başladığı zaman geçen seneye ait hesaplar eski meclis tarafından devril teslim edilir .

Madde 19 — Meclis azasından ikisi hesap müfettişi intihap edilir .

Bunlar her ay vezne mevcudunu sayar ve borsa hesaplarını murakabe ve teftiş eder . Ve her üç ayda bir borsanın Malî vaziyetini gösterir . Raporlar ve sene nihayetinde hesabı kat'î yaparak meclise verir .

meclisin çalışma usulü :

Madde 20 — Meclis en az haftada bir gön içtımada eder . lüzumu halinde komiser re'sen ve yahut Reis ile beraber azadai ikisi komiserin muvafakatile meclisi fevkalâde olarak içtımada ettirebilir . Borsa komiserliği kambiyo ve nukut ve menkul kıymetlerşubeleri müdürleri borsa meclislerinin tabî azalarındadırlar. Meclis müzakereleri aynen defteri mahsusuna yazılarak Reis veâza tarafından imza edilir. Müzakerat ruznâneleri komiserin muvafakatile tertip olunur. Meclis azasından en az uç zatin tahriri talepleri üzerine bir meselenin ruzaa - meye sokulması mecburidir .

Madde 21 — Meclis iç.timalarında kararlar , reylerin ekseriyetile verilir . Reyler müsavi geldiği zaman Reisin bulunduğu taraf ekseriyet sayılır ,

meclis kararlarının icrası;

Madde 22 — Meclisçe verilen kararlar tanzim edilen bütçe komiser tarafından tasdik olunmadıkça tatbik edilemez . Tasdik eylediği kararların tatbik ve icrasını komiser temin eder . Borsa meclisleri borsa kanununun tayin ettiği vazifeler dairesinde ruznameye dahil olan meseleler hakkında kararlar ittihaz ederek icra meselelerine karışmazlar . Meclis tarafından ittihaz ve komiserlikçe tasvip edilerek nihaî bir şekil alan bütün kararlara borsanını aslî ve kayıtlı azasıyle mensupları tarafından uyulmak mecburidir .

münhal azalıklar:

Madde 23 — Meclis azası arasında inbilâl vukuunda son intihapta meclisi teşkil eden yedi acenteden sonra rey kazanmış olanlardan reyler adedinin yarısından bir

fazla rey alan acente mü.hâl azalığa geçer . Ve kendisinden evvelkinin geriye kalan müddetini ikmâl eyler . Aksi takdirde münhal azalık için yeniden intihap yapılır

Meşru bir mazeretten ileri gelmeksizin bir biri arkasına üç içtimada hazır bulunmayan ve yahut bir devre - sinde en az yarım miktarda içtimalarda izinsiz devanı etmeyen aza meclis kararıyla istifa etmiş sayılır ,

Madde 24 — Borsanın kayıtlı azasından bulunan banka ve bankerleL' şirketleri dahilî alâkadar eden işlerde komiserlikten vuku bulan davet üzerine bu müesseseler borsa meclisi müzakerelerine birer murahhas gönderirler.

Bu murahhasların reyleri istişarî mahiyettedir.

Madde 25 — Meclis lüzum görürse komiser mütalaaları alınmak üzere mahallî ticaret odasından veya ticaret birliklerinden birer zatı çağırabilir .

Madde 26 — Resmî teşrifat ve merasimde borsa komiserleriyle beraber meclis ve tetkiki itiraz reis ve azalan ve şube müdürleri mevki alırlar .

memur ve müstahdemlerin tayin suretleri :

Madde 27 — Borsalarda devlet kadrosuna dahil bulunan memurlar memurip kanunu mucibince Maliye vekâleti tarafından tayin olunurlar .

Bunların vazife ve salâhiyetlerini vekâlet tesbit eder. Devlet kadrosuna dahil bulunmayan borsa meclisleri intihap eyler .

Madde 28 — Borsa acenteleri tüccar sıfatını haiz olmadıklarından bunlar ve müstahdemleri ticaret odalarına kayıt olunmazlar .

üçüncü fasıl

Esham ve tahviller

Borsa kotuna kabul şartları :

Madde 29 — Millî veya, ecnebi anonim şirketlerinden eshamı ve tahvillerini borsa kotuna sokmak isteyenler tahriren borsa komiserliklerine müracaat ederler . Bunlar arzuhallerine şirketüzamnamei dahilisi ile ilk teşekkü - lüülen o tarihe kadar çıkardığı plançolardan ve idare meclisi raporlarıyla istenilecek diğer vesikalardan birer nüshasını rapt ederler . Bu gibi şirketlerin hükümetçe muamele icrasına izinli bulunmaları ve ecnebi esham ve tahvillerinin de memleketleri borsalarında kotlu olması şartı aslidir . Bu maddenin birinci fıkrasında balıs olunan müracaatlar üzerine borsa meclisleri tetkikat yaparak muvafık görürse bu şirketlerin esham ve tahvillerinin borsa kotuna ithaline karar verir . Aksi halde müracaata ret cevabı verilir . Bu yolda cevap alan şirketler Maliye vekâletine müracaat hakkını haizdirler .

Ecnebi esham ve tahvilleri ecnebi memleketlerindeki borsaların kotun dan çıkarılır İse derhal Türkiye borsalarından da kayıtları silinir .

Madde 30 — Borsa kontuna dahil ecnebi şirketler ner sene plançolarile kâr ve zarar hesaplarını ve hissedarlar içti mamda verilen kararları Ankara ve İstanaulda gazetelerle neşrii ilân ve bu vesikalarından birer nüshasını borsa komiserliğine tedi eder .

Madde 31 — Borsa meclisleri, borsa kontuna dahil şirketlerin esham ve tahvillerini , esbabı mucibe sert ederek kottan çıkarmaya salahiyetlidirler .

Madde 32 — Borsa kotuna dahil millî ve ecnebî şirketlere ait senetler değiştirildiği zaman yeni senele için yarım kot ücreti alınır .

Ecnebî şirketlerin esas sermayeleri , borsaya müracaatları tarihindeki vasat kambiyo fiatı üzerinden Türk lirasına tahvil edilmek suretile muamele yapılır .

Esham ve tahviller işlerinin nevileri :

Madde 33 — Esham ve tahviller hisse senetleri işleri borsalarda peşin muvakkat (primli) veya kat'î vadeli (Likidasyon) olmak üzere cereyan eden bu işlere ait arz ve talepler her 11e şekilde olursa olsun borsa salonlarındaki mevkiilerde yüksek sesle söylenir .

Madde 34 — Esham ve tahviller ve hisse senetleri alım ve satımı bunlar nama muharrer olsa dahi numaralarının tayini ve sair suretle hiç bir şey tahsis edilmeksizin yalnız miktarları üzerinden yapılır .

Havaleler :

Madde 35 — Esham ve tahviller ve hisse senetleri işlerinde acentalar beyninde havale usulü caridir . Bu işler alakadarlarca yekdiğerine tebliğ olunduğu vakit iki taraftan biri alıcı veya satıcı okluğuna göre bu işi diğeri bir acentaya havale eder ise müteakabil taraf bunu kabule mecburdur .

Madde 36 — Borsalarda muvakkat ve ya kat'î vadeli (Likidasyon) esham ve tahviller işlerinin nasıl yapılecağı borsa meclisleri tarafından tespit olunur .

Madde 37— Bir acenta gerek kambiyo , gerekse esham ve tahvilât işlerinde aynı zamanda hem alıcı ve hem satıcı olursa bunları borsa haricinde birbirile mah –

sup edemez . Yalnız bu gibi işler için korbeylerde yüksek sesle arz ve talep ifade etmeksizin ordinoları o andaki fiatlardan daha noksan ve fazla olarak icra mümkün olmadığını oradaki acentalardan iki zat iki fiat memuruna tespit ettirdikten sonra bu alış ve satış ordinolarını korbeylerde tekas yapar ve keyfiyeti alış ve satış olarak ayrı ayrı kayıt ettirir .

Dördüncü fasıl

Kambiyo ve nukut

Kambiyo ve Nukut işlerinin yapılma usulü:

Madde 38 — Kambiyo ve nukut işleri nesin olarak yapılır . Bu işler üzerine repor ve depor yapılmaz .

Peşin olarak alınıp satılan kambiyo ve nukutun teslim ve tesellümü , akıt gününün nihayet ferdası akşamına kadar ifa ve ikmal olunur . Bu müddet bitdikten sonra neticelendirilmemiş olan işler için borsa komiserliğine üç gün içinde müracaatla icra muamelesi yapılarak neticesi kayıt edilir . Kırkıncı madde hükmü mahfuzdur .

Madde 39 — Muayyen müddet içinde neticelendirilmiş kambiyo ve nukut işlerinin yukarıki madde veçhile icra muamelesine tabi takılmasından dolayı çıkan fiat farkı esas muameleyi uzatan kimsenin zararına kayıt olunur . Bu gibi icra muameleleri muayyen müddet bittikten ne kadar sonra yapılır ise yabılan fiat farkını tesbit hususunda mezkûr müddetin nihayeti gününe ait kapandı fiatı nazarı dikkate alınır .

Kambiyo almağa mahsus vesikalar:

Madde 40 — Bankalar ile bankerlerin sattıkları kambiyo lar ile ecnebinukuduna ait evrakı müsbete bunları alanlar tarafından mezkûr müesseselere ibraz olunarak bunların natik olduğu kıymetlilere ait muamelelerin ikmâl edildiği satıcı müessese idaresince mezkûr evrak üzerine yazılır . Ve müessesenin resmî mühür veya damğasıyla mühürlenir . Bu yokla meşruhati havi evrak diğer bir muamele için kullanılmaz .

Madde 14— Borsa avantajları ile banka ve bankerler kambiyo ve ukut işlerini bir birlerine havale edemezler . Bir banka veya banker borsa avantajlarından birine alış veya satış için verdiği Ordininonun icrasını müteakip avanta keyfiyeti derhal o banka veya bankere haber vermeye mükelleftir . Bu tarzda yapılan kambiyo işlerinin teslim ve tesellüm suretiyle neticelenmesi alıcı veya satıcı bankalar ve yahut bankerler arasında icra olunup acarıntalar bu işler ile uğraşmazlar .

Madde 42 — Banka ve bankerler yalnız tacirler aşada gösterilen şartlar dairesinde lüzumu kadar vadeli kambiyo satabilirler . Bu gibi vadeli satışlara karşı müşterekliler tarafından mezkûr müesseselere kanaat verici evrak gösterilmekle beraber alınacak kambiyo ya ait konişmento fatura konfirmasıyonu ve saire gibi vesikaların en fazla üç ay içinde ibraz edileceği tahriren taahut edilmek lâzım gelir . Bu madde içinde vesikalar gösterilmez işe muameleyi yapan banka veya banker tarafından keyfiyet borsa komiserliğine haber verilir .

Ve bu gibiler hakkında ihtiyaçsız kambiyo alanlara ait muamele tatbik olunur .

Madde 43 — Bankalar ile bankerler kendi araların-

da gerek Türk parası mukabilinde , gerekse mübadele suretile bilâvasıta kambiyo ve nukut alıp satmazlar . Bu müesseseler , borsalar kanununun otuz ikinci maddesi mucibince bir gün içinde t'ekas yapmak şartile ya kişe- lerinde veyahut hesaptan hesaba nakil suretile kambiyo alıp sata bilirler . Bir gün takas yapamadıkları kambiyo işlerinin borsa acentaları vasıtası ile borsada icra ettirirler . Acentalar bu işleri borsa salunlarındaki mevkilerinde usulü dairesinde yaparak ve dafterlerine geçirerek alâkadarlarla resmî bordro taati ederler .

Madde 14 — Banka ve bankerler borsa acentaların danı mada İliç, bir kimseye veya müesseseye borsa işleri için ordino ve bu işlerden dolayı acentalardan madasma kürtaj veremezler .

Madde 45 — Borsaların kapalı bulunduğu zamanlarda bankalarla bankerler her ne şekil olursa olsun kambiyo ve nukuf işleri yapamazlar .

Madde 46 — Bankalarla bankerlerin ve sair müesseselerin yaptıkları kambiyo ve nukut esham ve tahviller işleri borsa komiserliklerinin murakabesi altında olup bu işlere dair komiserliklerin isteyecekleri malûmat ve izahatı vermekle ve kayıtlarını ve defterlerini göstermekle mükellefdirler.

Beşinci fasıl

Borsa işleri

Madde 47 — Borsalar kanununun 36 ıncı maddesi mucibince borsalarda alış veriş yapmaya izinli kimselerden birinin salonda teklif edeceği işi orada bulunanlardan bir kaçî birden kabul ederlerse teklif eden zaten

evvel kabul etmiş talimin ettiği kimseyi gösterir . Eğer bu hususta kendisince şüphe hasil olursa hazır bulunanların şebabetlerine müracaat ederek onların kanaatına uyar

Horsa işlerinin tebliğ ve teyidi :

Madde 48 — Kambiyo ve ukut esham ve tahviller işleri alâkadarlar tarafından derhal birbirlerinin yazılın - nelerine tebliğ ve kendi aralarında teyit olunur .

Horsa acentalarının resmi defterleri :

Madde 49 — Acentalar iki defter tutmakla mükelleftirler . Bunlardan biri icrasına vasıta oldukları bütün borsa işlerini müfredat veçhile yazmaya mahsus (yevmiye defteri) Diğeri kendilerine her nevi alış veya satış emirleri verenlere itası' lazım gelen resmî bordroları havi koçanlı defterdir.

Madde 50 — Bu defterlerin sayfaları numaralı olup borsa komiserliklerinden tasdikli bulunmak ve Türkçe olarak mürekkeple muntazaman yazılmak lâzımdır .

Defterlerin hangi biri dolmadıkça diğeri verilmez Acentalar bir günde yapmış oldukları borsa işlerini nihayet iki gün içinde bu defterlere geçirmeye mecburdurlar .

Madde 51 — Yukarıki maddede bahsedilen defter - lerden başka acentalara müstahdemleri ve coberler salun- da yaptıkları işlerin birbirlerine karşı teyidine mahsus sıra numaralar ve renkli konfirmasyonu defterleride tutmaya mecburdurlar .

Madde 52 — Yevmiye defterlerinin ve muamelelerinin fiatile vuku bulduğu vakıtları ve emir verenlerin adres ve

imzalarını gösterecek olan koçanlı defterin ve konfirimas- youı defterinin numuneleri ve nasıl yazılıp kullanılacakları borsa meclislerince tertip ve tayin olunur . Koçanlı deftertere emri verenler tarafından imza konulması yalnız eslıanı ve tahviller muameleleri için ihtiyari olup bu defterlerin bankalarla bankerler ve sarafıar* tarafından tutulması mecburidir ,

Madde 53 — Borsa acentalarıyle bankalar bir ay içinde yaptıkları borsa işlerinin cins ve miktarlarının havi olarak borsa komiserliklerine birer istatistik cetveli verirler. Bankalarla bankerler bir günlük kambiyo ve nukut işlerinin müfredatını göstermek üzere ertesı günü komiserliğe birer cetvel gönderinde mükelleftir .

borsa fiatları;

Madde 54 — Borsalarda tesbit olunan fiatları havi cetveller borsa komiserlikleri tarafından neşrı ilân olunur. Komiserliklerden izin almadıkça hiç bir kimse ve ya müessese borsa fiatları neşr etmek salâhiyetini haiz değildir .

Madde 55 — Borsa salunlardaki mevkilerde usulü dairesinde yapılmış ve alâkadarla borsaların resmî defterlerinden yazılı bulunmuş olan borsa işlerinden çıkacak ihtilâflar borsa meclislerince tetkik ve hal olunur . Bu yolda ceryan etmemiş olan işlerden çıkacak ihtilâflar nazarı dikkate alınmaz .

Madde 56 — Borsalar azasının salonlarda bulunacakları yerler ayrı olup bir sınıfa mensup aza diğer bir sınıfa mahsus yere girmezler .

acentaların izinleri :

Madde 57 — Bir acenta borsa meclisinden izin alma-

dıkca vazifesi hasından ayrılmaz .İzin alacağı zaman güvendiği bir zati vekil bırakabilir. işinin başından izinsiz ayrılan avantalara ait muamelelerin devamına müsaade olunmaz. Meşru bir mazeretten ileri gelmedikçe bir seneden fazla müddet borsadan ayrılması icap edenler acen talik sıfatını zay ederler.

Madde 58 — Acentalık sıfatı ve haklarının mahfuz olması teminatının temamilere mevcut bulunmasına bağlıdır. Teminatı eksilen bir acenta işine devam tememek şartile bir ay içinde noksanını ikmale mecburdur .

müşteriler teminatı:

Madde 59 — Acentalar yapacakları her türlü borsa işleri için müşterilerinden nakdî bir teminat alırlar . Bu teminatın menkul kıymetler suretin de alınmasıda caizdir Bu teminatların nispetleri borsa meclislerince tayin olunur . Teminat her ne şekilde olursa olsun acentanın yaptığı muamele dolavisiyle müşterinin zararı teminatının yüzde yetmiş beşi derecesini bulduğu zaman acenta müşteriye haber vermeksizin o muameleyi borsa salonunda şahitler muvacehesinde kapatarak keyfiyeti derhal komiserliğe kayıt ettirir .

Horsa mukaveleleri :

Madde 60 — Yapılacak borsa işleri için müşteriler tarafından verilen teminat ve kararlaştırılan şartlar hakkında müşterilerle acentalar arasında bir mukavele tanzim ve taati olunur . Bu mukaveleler matbu ve yekimsek olacaktır.

Madde 61 — Avantalarla müşterileri arasında ihtilâf çıktığı zaman acentalar hak kazanırsa taahhüdünü yapmayan taraf hakkında borsa meclisince verilen karar

meclisin münasip göreceği şekilde imşır ve ilân olunur .
Buna karşı alâkadarların itiraza hakkı olamaz .

Madde 62 — Borsada kayıtlı olmayan kimseler ve müesseselerini borsacılığı sanat edinmeleri ve borsada kayıtlı olanların da bu işleri borsa salonlarının dışarısında yapmaları memnudur .

Madde 63 — Maliye vekâleti mühim Ecnebi borsa- larındaki kambiyo ve esham fiatları temevvüçlerinin inübeyyin haberleri en çabuk vasıta ile getirterek komiserliklere bildirilir .

Madde 6d — Borsa muamelelerinden ileri gelen ihtilâflar hakkında Borsa meclisleri tarafından verilecek kararları tetkike salâhiyeti (İtirazları tetkik heyeti) Altısı âza ve biri Reis olmak üzere yedi zattan mürekkep olup kânunusaninin ilk haftasında acenteler , bankalar . ve bankerler tarafından intihap olunur . Bu heyetin muhtassasatı Maliye vekâleti tarafından tayin ve bu muhtassasat borsa bütçesinden tesviye olunur .

Madde 65 — Borsa Meclisinin idari ve inzibatî kakaraları Bâtidir . Yukarıki maddede zikrolunanı heyet yalnız borsa işlerinden çıkan ihtilâfları tetkik eder .

Madde 66 — Şurayı devletçe görülmüş olan bu iii - zammıne neşri tarihinden muteber ve icrasına Maliye vekili memurdur .

Muvakkat madde : Bu nizamname neşir olduğu sırada vazife görmekte olan İstanbul borsası Meclisinin vazifesi 1929 senesi kânunuevvel nihayetine kadar devam eder .

Muvakkat madde : Bu nizamnamenin neşrini müteakip Altmış dördüncü madde mucibince İstanbul borsasında itirazları tetkik heyeti intihap olunarak bu heyet 1930 senesi kânunuevvel nihayetine kadar vazife görecektir .

Hulâsa
Merkez devriline hemizleri
hakkında
No :4924

Evrak havalesinde . kullanılmak üzere dairelerin remizlerini havı tanzim edilen cetvelden bir adedi leffen inal kılındı efendim.

Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

29/7/1929

Emniyet Umum müdürlüğü	Em .
Evrak müdürlüğü	Ev .
Teftiş heyeti	T . H .
Hukuk müşavirliği	H . M .
Hususî kalem	H . K .
İskân U müdürlüğü	İs.
Nufts U müdürlüğü	Nf.
Levazım memurluğu	Lv.
Tabiiyet müdürlüğü	Tab.
Umum Jandarma	Ujk .
Vilâyetler İ . U . müdürlüğü	V . i
„ Mahallî İ . U .M.	M . İ.
Zat işleri müdürlüğü	Z . İ.
Muhasebe	M . H

Hulâsa
Tayyare Cemiyeti şubatındaki mensübini mülkiye ve askeri - yenin bu husustaki cürümlerinden dolayı haklarında doğruce adliyece takibat yapılacağına dair
No : 4965

Türk Tayyare cemiyetini. cemiyetler kanununa tev-

fıkan teessüs eylediği nizanamesinin tetkikinden anlaşıldığından mensubinin mülkiye ve askeriyenin mezkûr ce - illiyet idare heyetlerinde ifa ettikleri vazâifini bir mahiyeti hususiyeyi haiz olduğu cihetle mumaileyhimin mezkûr cemiyet şubasında vazifelerinin ifası sırasında ika edecekleri ihtilas ve saire gibi ceraimin cürmü şahsileri cümlesinden olarak doğrudan doğruya Müddei umumiler ve devairi adliyece takip ve tahkik olunması icap edeceğinin Adliye vekâletinden bilumum Müddei umumilere taminen tebliğ olunduğu anlaşılmıştır .

Böyle bir cürüm vukuunda vilâyetçe de tahkikat evrakının doğrudan doğruya Müddei umumiliklere tevdi ve keyfiyetin kaza kaymakamlıklarına da tebliği tamini temenni olunur efendim .

81/7/929

Mahalli işler

Hulâsa
Belediye Sıhhiye memurları
kadrosu hakkında
No : 284/5

Vilâyet Belediye kanununun 16inci maddesinde vazıh masrafların varidatın nisbeti halindeki muharreratı umumiyeye üzerine bazı belediyelerce memurini sıhhiye kadrolarının tenkisi suretile haddi kanununun temin edildiği Sıhhiye Vekâletinden mevрут ve Başvekâleti cehteden muhavvel tezkirede iş'ar kılınmaktadır .

Keyfiyetin tetkiki ve haddi kanuniyeye ircaı için icap eden tasarrufatın diğer hususattan temini taminen tebliğ olunur . 26/7/929

Hulâsa :
Şehir ve kasabalardaki kereste
ticarethaneleri hakkında
No : 990/1

1

Bir kaç gün evvel Aıkarada vukubulan tahtakale yangınının kerestecilerden çıkmış ve kuru tahtalarla diğer ahşap malzemenin tutulması ile derhâl tevessü etmiştir .

İstanbul keresteciler yangını da aynı vaziyette vaki olmuş ve millî servetlerimizi ııaliv eylemişti bilhassa yangınların şehir dahilinde tevessülüm men için kereste ticarethaneleri hakkında berveçli ati tedabir ittihazı zarurî görülmüştür .

1 — Kereste ticarethaneleri şehir ve kasaba liaricinde ve mahallelere uzak bulunan yerlerde bulundurulacaktır.

2 — Şehir ve kasaba ve mahalle dahil ve civarında buludurulması zarurî görülen kereste ticarethanelerinin binaları kagir . kaim ve pençereleri demir kapaklı ve mazgallı olacaktır .

3 — Valiler ve şehreminleri tamimin vurudundan itibaren bizzat bu işle meşgul olacak alman tertibatı kouturul edecek ve neticeden vekâleti haberdar edecektir.

4 — Vilâyetlere ve şeremaüfletlerine tebliğ edilmiş ve malumat hasıl olmak üzere umumî müfettişlik ve mülkiye müfettişliklerine yazılmıştır .

28/7/929

Emniyet umum müdürlüğü

Hulasa :
Memnu silahlar hakkında
No : 998

Hane içinde bulunduğu ihbar olunan memnu silahların taharrisi için müsaade itası hakkında vaki olan müracaat üzerine inuddei umumiliklerce icap eden emrin verilmediği beyaniyle bu bapta olunacak muamele bazı vilâyetlerden soruldu .

Memnu silâhların ne gibi ahvalde cürüm teşkil edeceğinin kanunu cezanın 150,264. 265 inci maddelerinde tarif edilmiştir .

Ahvali mezkûre haricinde kalan ve cürürü kanunî teşkil etmeyen garaza müstenit olması muhtemel her hangi bir ihbardan naşi mesken taharri edilmeyeceği tabiidir . Müddei umumiliklerce yapılan muamelede de- isabeti kanuniye derkârdır.

Keyfiyet tamamen tebliğ olunur efendim .

8 / 7 / 929

Hulâsa :
Ekalliyetlerin miktarının
bildirilmesine dair
No : 1910

Vilâyet dahilinde Türk irkin dan gayrı ve Türk konuşmasından başka lisanla konuşan ^ekalliyetlerden kadın ve erkek dahil olmak üzere nakadar nüfus vardır ?

Bir cetvelinin acilen gönderilmesi tamamen tebliğ olunur efendim .

8 / 7 / 929

Hülâsa:

Yunanıstanda çıkan poli-
tiya gazetesinin memleke-
timize girmesinin men
edildiğine dair :
No 2363 / 101

Atınada çıkan ‘politiya’ isimli Rumca gazete aleyhimizde neşriyatta bulunduğu için memleketimize sokulması icra Vekilleri heyeti celilesinin 3 - 4 - 929 tarihli içtimasında kararlaştırılmıştır . Tamimen tebliğ olunur efendim .
30 - 7 - 1929

Nüfus

Hulâsa

Almanların evlenme işleri
hakkında No : 2121

Memleketimizde ki Alman konsoloslarının kendi tebaaları arasındaki evlenme akitlerini mütekabiliyet esasına tevfikeyen icra edebilmeleri İcra vekilleri Heyetinin 1/ 5 / 929 tarihli kararına iktiran eylediği Başvekâleti celilenin 12 / 5 / 929 tarih ve 6 - 181 numaralı teskere – sine affen hariciye vekâletinden bildirilmiştir . Tamimen tebliğ olunur efendim.
8/7/929

zat işleri

Hulâsa
tahrirat müdürlüğü ünva –
nın mektupçuluğa tebdili
hakkında
No: 2515

1426 No lı vilâyetler idaresi kanununun 5 inci maddesi mucibince tahrirat müdürlüğü üyanı mektupçuluğa tebdil edildinden badema tahrirat müdürü tabirinin istimal edilmemesi tamam en tebliğ olunur efendim .

20 / 7 / 929

Tabiyet

Hulâsa
Muhacir ve mültecilerin
tabiyetleri hakkında
No: 605/405

Ecnebi Memleketlerden gelen ve memleketimize geldikleri tarihten itibaren beş sene geçmemiş olan islâmı muhacir ve mültecilerin Türk Vatandaşlığına kabul ve teşçil inuameleleride 1312 numaralı kanun ahkâmı iktizasmdan olarak l kânususani 1929 tarihinden itibaren merkezce ifa ve her biri için mezkûr kanunun altıncı maddesine tevfikân İcra vekilleri heyetinden karar istihsali suretiyle intaç edilmek icap eylediğinden badema bu gibilerin müracaatları vukunda maruzzikir 1312 numaralı Türk vatandaşlığı kanunun şekli tatbiki hakkında tamımen tebliğ edilmiş olan talimatnamenin 15 üncü maddenin son fıkrası ahkâmına tevfikân istidana-

meleri ve evrakı tahkikiyeleri ve ibraz edebilecekleri vesikalar vilâyetinizce itinalı bir surette tetkik edilerek evrakları ve tahkikatları tekemmül etmiş ve kabul ve tescillerine inüni sııi halleri meşhut olmadığı anlaşılmiş olanlar hakkında merbut numunesi veçhile cetveller tanzim ve imal edilüp yalnız bu cetveller alakadarlar hakkında vilâyetin mütalaasını bavi tahrirata rapten vekâletimize gönderilmesi ve haklarında vukubulacak tebligata göre inuktazası ifa edilmek üzere muameleli evraklarının vilâyetinizce alıkonulacak hıfzı ve maruzzi- kir cetvellerin tanziminde hanei mahsuslara yazılacak malumatın ve bilhassa alakadarın doğdukları yer ve tarihlerin ve Türkiyeye tarihimuvasatlarının ve Türk vatandaşlığına kabullerini hangi tarife istida eylemiş olduklarının ve muvasalâtlari tarihinden bir sene geçtikten sonra istida etmişler ise 17/6/ 928 tarihli ve 2698 numaralı tahriratımız ile tamim edilmiş olan 1260 numaralı tabiiyet harç kanununun birinci ve üçüncü maddeleri mucibince resmî harçlar istifa edilmiş - olup olmadığı ve silini rüştü idrak etmiş olan erkek ve kadın her ferdin Türk vatandaşlığına kabulü hakkında imza veya mührü zatisi ile talebitahrişi bulunup bulunmadığının son derece ehemmiyet ve dikkatle tesbiti rica olumu efendim .

11/7/ 929

Kıdem tashihleri

Valiler

Sahifa No

4,5 — 19 kıdem sıra numrosunda mukayyet 869 sicil numrolu Balıkesir valisi Üzdemir salim beyin itirazı üzerine sicili tetkik olunarak tevellüdü 307 ve devlet liimetine girdiği tarihin 17 Birinci teşrin 328 olduğu anlaşılmaqla kıdem mecmuasında ki sırasının ana göre tashihi .

Nüfus müdürleri

38.39— ikinci sınıf nüfus müdürlerinin üçüncü kıdem sıra numrosunda mukayyet 1459 sicil numrolu Edirne nüfus müdürü Muharrem beyin tevellüt tarihinin 297 ye , devlet hizmetine girdiği tarihin 13 Haziran 318 ve sınıf ve derecesine tayin tarihinin Ağustos 927 ye tashihiyle bu tarihe nazaran kıdem sırasının da 10 kıdem sıra numrosunda mukayyet 2104 sicil numrolu Faik beyden sonra 10 mükerrer sıra numrosıyla yazılması .

Kaymakamlar

24 , 25 — 69 kıdem sırasında mukayyet 945 sicil numrolu Şemsettin beyin sehven ikinci sınıf kaymakamlar meyanına ithal edildiği anlaşılmaqla 32 ve 33 üncü sahifelerde üçüncü sınıf kaymakamlar meyalımında 121 inci kıdem sırasına nakledilmistir .

Sahifa No

- 33 — 101 numrolu kıdem sırasında mukayyet 2131 sicil numrolu Hopa kaymakamı Agâh beyin hangi mektepten mezun olduğu sütununda sehven idadi olarak gösterilmiş olduğundan Darülfünun Hukuk şubesinden mezun bulunduğu bittetikik anlaşılma ile osuretle tashih ve onun altındaki Mehmet Ridvan beyin mezkûr sütunundaki hizasına da idadi yazılması .
- 37 — 170 kıdem sıra numrosunda 2533 sicil numrolu Mutki kaymakamı s-ıtkı beyin hangi mektepten mezun olduğu sütununda herbiyeden sonra Hukuk kelimesinin de ilâvesi .
- 28,29 — 29 kıdem sıra numrosunda mukayyet 956 sicil numrolu Diyadin kaymakamı Maksut beyin sicil numrosu sehven 950 yazılmış olduğundan 956 ya ve pederi ismi Terfik olup Hüseyin ve hizmeti devlete girdiği tarih 1 ikinci teşrin 316 olup 1 Nisan 307 olduğu bittetikik anla - şılmakla osuretle tashihi .
- .26,27 — Üçüncü sınıf kaymakamlardan 8 inci kıdem sırasında mukayyet 874 sicil numrolu Bayındır kaymakamı Zeynelabidin beyin devlet hizmetine ilk girdiği tarih sehven 23 eylül 339 yazılmış olduğundan 23 eylül 929 a tashih edilmesi .
- 24.25 — 58 kıdem sıra numarasında 920 sicil numaralı Simav kaymakamı Mehmet Cavit beyin kıdem sırasına vaki itirazı üzerine mumaileyhiu ikinci sınıfa terfii tarihinin emsali meyanında 1/6/341 tarihi olduğu sicillinin tetkikinden anlaşılma ile 38 kıdem sıra numarasından sonraki sıra 38 mükerrer numara ile tashih edildiği.

Sahifa No

30.31 — 77 kıdem sıra numarasında 1634 sicil numaralı Hüseyin Hüşuti beyin isminde fazla yazılmış olduğu anlaşılan (T) harfinin tayıyılması .

30.31 — 63 kıdem numarasında mukayyet 1383 sicil numaralı Tuzluca kaymakamı İhsan beyin devlet hizmetine girdiği tarih senesi yazılmadığından 22birinci teşrin 338 olarak tashihi.

34 — 157 kıdem sırasında mukayyet 2405 sicil numaralı kaymakam Hilmi Besim beyin pederi isminin Besim ve memleketi Çimişgezek olarak tashihi .

36, 37 —27 kıdem sırasında mukayyet 887 sicil numaralı Yenişehir kaymakamı Abdülhadi beyin kaymakamlığa tayini tarihine nazaran sehven 339 senesi yazıldığı bittetik anlaşılmakla 21/10/335 tarihine nazaran üçüncü sınıf kay - makamların birinci kıdem sırasına nakliyle birinci kıdem sırasında bulunan 611 sicil numaralı Hilmi beyin kıdem numarasının birinci mükerrer olarak işaret edilmesi .

36, 37 — 162 kıdem sıra numarasında 2532 sicil numarasıyla mukayyet Borçka kaymakamı Dilâver beyin pederi ismi İsmail Kâmil olup tevellüdü 318 ve mülkiye ve Paris bankacılık mektebinden mezun olduğu ve devlet hizmetine 10 Eylül 338 tarihinde intisap ettiği ve sınıf ve derecesine tayin tarihinin 5/8/928 olduğu cihetle keyfi - yetin o suretle tashihi .

28 , 29 — 37 kıdem sıra numarasında 994 sicil numaralı Balâ kaymakamı Mehmet Reşit beyin sicilli bittetik Haymana kaymakamlığında bulunduğu.

Salıfa No

sırada 24 birinci kânun 338 tarihinde azledilmiş ve bu suretle kıdemi kesilmiş ve andan sonra 27 şubat 339 tarihinde tekrar tayin edilmekle kıdeminin buna nazaran tashini icap eyleyeceğinden kıdem sırası ayın salıfede 47 kıdem sırasında mukayyet İsmail Hakkı beyden sonra 47 mükerrer nunro ile kayıt edilmesi .

24,25 — 65 kıdem sırasında mukayyet 1137 sicil numrolu Neşet beyin sicili bittetik kıdem sırası 48 mükerrer nunro ile aynı salıfe 48 kıdem sırasında mukayyet 1523 sicil numrulo Şerif beyden sonra yazılması .

26, 27 — 78 kıdem sıra numrosunda mukayyet 773 sicil numrolu Haşan Zeki beyin mülkiye mezunu olmasına mebni şutunu mahsusunun tashihi .

ismet paşa hazretlerinin nutukları

Hukuk mektebinde bu sene tahsillerini bitiren efendilere diploma tevzii esnasında İsmet P. H. lerinin söyledikleri nutuk :

Muhterem Efendiler Değimli Hanımlar , Değimli Efendiler, Hukuk'ta yüksek tahsililerini bitiren efendilerin bugün diplomalarını kendilerine vermekle bahtıyarın Hukuk tahsilini bitiren efendilerin hissettikleri bahtıyarlığı hepimiz , bu hayatı geçirdiğimiz için , anlayacak vaziyetteyiz .

Efendilerim,

Kendilerine bahtıyarlık hissettiren sebepler içinde bence en mühimini çok seneler süren tahsil hayatında hiç kimseye minneti olmadan, yalnız kendi gayretinin kendi çalışmasının kendi öğrenmesinin semeresi ve neticesi olarak bir şahadetnameyi ve hücceti ele almalarıdır . (Alkışlar)

Haklı alınan bir imtihan neticesi , hayatla bir çok muvaffakiyetler için pürüssüz, temiz insanı hiç bir küçük hisse düşürmiyen başlı başına bir abidedir. Bu noktada israr edişimin sebebi vardır ; çünkü bunun tahsil hayatında aksi telakkisine de o kadar husumetim vardır . Yani tahsil hayatında liyakatsiz istihlaksız alınan her numarayı ve geçirilen her kademeyi alanlar için leke verenler için bir fenalık telakki ederim.(Alkışlar),

Bir vesile ile daha bu mektepte demişdimki muhterem hocalarınız size öğretirken ve tedrisleri neticesini sizden isterken sert . çetin olsunlar . Btiğün öyle olduk-

lan için diploma alan efendilerin hayata girişlerinde kendileri, aileleri ve mensup oldukları cemiyet ve mende ketimiz için bir istinat ve selâmet noktası görüyoruz . Bir cemiyette her türlü suiistimal vaki olabilir , ve her biri ayrı ayrı zararlıdır , çekinilmeğe değer . Fakat suiistimallerin en fenası , hayata yeni atılan talebeye haksız olarak yanlış olarak vaziyet ve not vermektir . En çok nefret ettiğim suiistimal talebeye haksız sınıf geçirmek için haksız olarak yanlış numara vermektir (Alkışlar) .

Bu söylediklerimi bu vatanda okuyanlar ve okutanlar dikkatle işiteceklerdir . Sebep ne olursa olsun haksız ve fena numara veren adama , bir cemiyete , en büyük fenalığı yapmağa elatınış bir adam gözü ile bakmak lâzımdır .

Fena talebe yetiştirmek o talebeye istilıkahsız olarak numara vermektir .

Hayata yeni haşlayan bir genç müşkülâta uğradıkça kendi kabiliyetinin ve istidadının tahammül ettiği yolu belielmal bulur. Bını ona gösterecek olan ona numarayı verenlerin istikamet ve dürüstlüğüdür . Eğer bazan fena not veren hocalar bulunursa bunlar tıpkı hasta bir çocuğa arzu etmediği ilâcı veren doktor vaziyetindirler . (Sürekli alkışlar.)

Fena yetişmiş adam ailesi için zararlıdır . Çünkü onun tuttuğu yan iş istikamet çekilmez, dayanılmaz bir yük olacaktır .

Efendiler , elinde yanlış bir şahadetname ile cemi - yete çıkan adamın memlekete zararı sizin tasavvur ede bileceğinizden çok fazladır . Bir cemiyette en muzır adam ehliyetsiz olduğu halde salahiyet sahibi olandır . / Alkışlar .)

Ehliyetsiz ve salâhiyet sahibi adam tahsil zamanında İslah olunamazsa , hayatın cereyanı esnasında daha güç ıslah olunur. Bu adam bütün hayatında ilmin, liyakatin ve çalışkanlığın düşmanı olacaktır, söyleyerek ve söyletüyeref Onun için , Efendiler , diploma alırken ,geçirdiğiniz numaraları bugün büyük bir muzaferyetin verdiği mef - haret gibi elinizde bir hüccet olarak tutabilirsiniz onlarla iftihar edebilirsiniz . Sizin iftiranınız bizim iftiharımızdır (Alkışlar .)

Bundan sonra hayata gireceksiniz . Hayatta muıva - fakıyet için hatırıma gelen bir iki sırrı size söylemek isterim ; bunlar belki her gün gördüğünüz ve işittiğiniz süzlerdir. Bir defa da ben söylemiş olayını :

Bir defa size vazifeseverlik tavsiye ederim . Vazife- severlik ilk andan itibaren kanaat ve tahammül yükler . Vazifeseverlik , ilk anda teveccüh eden vazifeyi sevmek demektir . Sevmek , buradan başlar . Geniş bir vatanda, cemiyetin bin bir ihtiyaçları içinde her birinize düşecek vazifeler , esasından ruhundan sarfı nazar , manzarası ve hatta hayata olan tesiri itibarile asla bir olmayacaktır.

Size teveccüh edecek herhangi bir vazifenin kudsiyeti vardır . Vazife asla hor giirülemez ve asla hor görmeyiniz Bunda ısrar edişimin sebebi vardır . Çünkü insan mektepten çıkarken artık öğrenecek bir şey kalmamış ve her hususta hayatta herkesle müsavi oluuş hissini kendi nefsinde duyacaktır ve biz de duymuşuzdur . Sizin de duymanızı gayet tabii görürüm . Sonra türlü hayalat yapılabilir .Nefiste duyulan bütün bu hisler sevimidir , nefes, itimadı gösterir Sonra cemiyete en yüksek vazifelere liyakat hissini kendisinde duymak; Bunların hepsi güzel şeylerdir. Fakat tatbik âleminde, hayata hakikaten hayat gözüile girdiğiniz zamanda ilk göreceğiniz şey :

“ ş u vazife bana teveccüh etmiştir . Bu vazifeyi ifa edeceğim,, demektir . Vazifeseverlik buradan başlar : ondan sonra muvaffakiyet ve sebat gelir .

Hayatta muvaffakiyetin başı kanaatte ve tahammüdedir . Kanaatkar olmak lâzımdır . Müşkülât karşısında tahammül etmek , dişini sıkmak lâzımdır İnsan oğlunun kabiliyetinin derecesi ve hududu henüz keşf olunmamıştır . Eü büyük müşkülât ve istılaplar içinde kalıp çaresizlik hissettiğiniz zaman bilmelisiniz ki biraz daha tahammül ettiğiniz takdirde zafer yüzünü size çevirecektir .

(Alkışlar .)

Demek istiyorum ki hayat sizden muhtelif safhaların da yeni yükler , yeni vazifeler , yeni tahammüller istedikçe siz ona karşı kanaatiniz ile.vazifeseverliğiniz ile, bünyenizde ve seciyenizdeki sarsılmaz kudretle daima mukavemet ederek müşkülâtı geçmek azminde sebat etmelisiniz .(Alkışlar .) Muvaffakiyetsizlik , muvaffakı, yetmezlik ,muvaffakiyetsizlik , bunların hepsi muvaffakiyet denilen neticeye varmak için atlanan kademelerden başka bir tesir yapmaz .(alkışlar) Size hayatınızda bir de liyakat hırsı tavsiye ederim . Yüksek tahsilinizi bitirdikten sonra bu tahsilinizi bitirmiş olmak zevki ile beraber içinizde bir sual ve ihtarı daima bulacaksınız :O da yüksek ilme varmak için şimdye kadar elde ettiğiniz ancak bir anahtardan ibarettir ,serbest hayatınızda olsun veya resmî hayalınızda olsun kabiliyetinizi arttırmak , ilminizi arttırmak için göstereceğiniz gayret . girdiğiniz meslekte en yüksek bir dereceye varmak için göstereceğiniz hırstır ki herhanğı bir cemiyeti en yüksek cemiyetler sırasına çıkaracak tılsım inakınındadır.

Liyakat hırsı ilk andan itibaren tecrübenin ehemmiyetini gösterecektir . Snyğı ile ; dikketle hayata baktı –

ğınız zaman sizden evvel yetişmiş olanların da sizden bir gün ileride olduğunu derhal fark edeceksiniz . Bu size meslekdaşlarınız arasında , hayatta sizinle aynı meslekte bulunan diğer arkadaşlarınız arasında . bilenlerin , görmüş olanların , görgülü olanların manen aldıkları yüksek mevki gösterecek ve onların kazandıkları da sizin istifadenize yol açacaktır . Bazı yerlerde gördüğüm tereddi ve hastalığa asla itibar etmeyiniz:hu tereddi tecrübelerinin , çalışanların , yapanların herhangi bir suretle sizden evci işte bulunanların vaziyetlerini bilgilerini ve tecrübelerini derhal istihfaf etmektedir. Bu zihniyette yetişen tembel olur ; bütün hayatı ademi muvaffakiyetle geçer ve ömrü mutlaka kaldırım üzerinde biter .(alkışlar .) Hayatta sonra gelenin evelden geri kalmaması gibi bir kaide yoktur . Bilakis sonra gelen evlekilerini mutlaka geçecektir . Mutlaka geçecektir : Yalnız ilk andan itibaren sizden evvel hayata karışmış olanların tecrübelerini saygı ile görürseniz . onlardan olgun olan özleri alırsınız . Zaten liyakatinizi teslim ettirdiğiniz zaman herkes size derece derece , kademe kademe yol açar ve lâıyk oldu - ğunuz yere gidersiniz . Ama varacağınız derece liyakatle alınır ; zorla ,sun' i olarak asla elde edilemez , Bunu daima hatırınızda bulundurunuz . Bunun tılsımı hayatta liyakat hırsı ve tecrübeye görgüye ve alelittlak sizden evvel gelenlerle saygı ile ve onlardan bir şey öğrenmek hevesi le temas etmektir . Size bir de bütün bu söylediklerimden belki daha mühim olmak üzere seciye , istikamet tavsiye ederim . Arkadaşlar , hayatta en büyük muvaffakiyetlerle bı fena girdaplar arasında hazan yarım açık bir kapı bulunur, asla seciye ve istikametten dönmeyiniz . Hazırlanmış koskoca bir ömür geçenken yarı açık kapılara bir defa gözünüz kayarsa orada gördüğünüz açık bir ufuk.

değil , umku bulunınyayı girdaplardır .

Bilhassa sizin mesleğinizde ilimsiz hiç bir şey olmaz. Fakat ilimle de , eğer seciye sağlam değilse, bir netice kazanılamaz ; korkulur ki , ilim zararlı olmasın! Türk milletinin fikri istidadı hukukçuluğa bilhassa müsaittir mertlik , doğruluk , hakiki sevmek gibi esaslı vasıflar türk milletine hâkim olmak hassasını bilhassa verir . Siz ona istinat ederek artık yolunuzda ilerler , mesleğinizi en yüksek kademelerine çıkarsınız ve memleketinize en esaslı hizmeti yaparsınız . Mesleğiniz hakikaten memleketeye büyük hizmetler ifa etmeğe istidadı olan bir hayat yoludur . Hâkim ve Hukukçu olacaksınız . Bilirsiniz ki Efendiler bu memleketin belki birkaç asırdan bari uğradığı fena vaziyetlerin belki en başında cemiyetin nizamındaki ahenksizlik ve haksızlık vardır .

Cemiyetin nizamıyla ahenk ve hakkı muhafaza edecek olan hâkimdir . Siz elinize bu kadar kuvvetli bir hizmet vasıtası alınış olarak hayata atılıyorsunuz . Halk idaresi olan cümhuriyet her türlü esaslarının ve mefkurelerinin şuurla , kanaat ve muhabetle müdafaasını cumhuriyetin hukukçularından bekler , siz buna muktedirsiniz ve bu iktidarın memleketin inkişafında olan feyizli hizmetlerini gelecek nesiller daha eyi anlayacaktır .

Her hangi birişe girişecek adam haksızlıktan kendini masun addetmezse hayatta hiç- bir çalışmanın hedefi kalmaz . Anlıyorsunuz ya . Efendiler , hakim sıfatıyla cemiyet içinde hakkı lâyük olana tevcih etmek vazifesi efradı aileleri olduğu kadar bütün emniyeti huzur içinde çalışmağa sevkedecek olan başlı başına amildir .

Büyük Gazı, bu müesseseyi hiç bir teşebbüsünde kendisine gelmemiş olan bir zevkle açtığını söylemiştir. Bu sözleri söyleyen Büyük İnsanın muvaffakiyetlerinin

sayısız olduğunu bilirsiniz. Bu sayısız muvaffakiyetlerin bir teki her hangi bir teki güzide bir adamın bütün timrünü doldurmağa kâfidir .(Alkışlar , sürekli alkışlar).

Bununla beraber bu müesseseyi açmakta bilhassa gösterdiği alâka Cümhuriyetin muasır hukuka ve onun yüksek mütehasıslarına verdiği ehemmiyeti canlandırmak içindir .(alkışlar).

Evvela şunu da söylemek isterim ki muasır hukuk ve muasır hukukçu liak ve doğruyu, hak ve doğru olduğu için anlıyanı ve yerine veren müessesedir , ve adamdır . Efendiler yüksek ilminiz yüksek tahsiliniz hiç bir zaman haksızı liaklı yapmak için icabında kullanılır bir hile vasıtası asla zannetmeyiniz ; asla addetmeyiniz .(Alkışlar)

Size bugün söyleyecek fazla bir şeyim yoktur . Haya.tla size muvaffakiyetler dilerim . Türk Cumhuriyeti hukuk ailesine girmekle yüksek mazhariyet ve yüksek mes'uliyet deruhte ediyorsunuz, faziletin yüksek ilhamları hayatta size rehber olsun . (Sürekli şiddetli alkışlar)

Üç aylık kaçakçılık vak'aları

KÂNUNSANÎ, ŞUBAT, MART, AYLARINDA VİLÂYETLERDE VUKUBULAN KAÇAKÇI LIK VAKALARININ HÜLÂSASIDIR

- 1 —Hakâri , Çankırı , Kırşehir , Edirne , Erzurum Vilâyetlerinde kaçakçılık vak'ası olmamıştır .
- 2 — 59 Vilâyette vukubulau kaçakçılık vak'a faillerinin % 97 si derdest edilip ciheti adliyyeye tevdi edilmiştir.

Müsadere edilen eşya ve saire berveçhiati dercedilmistir .

Sığara kâğıdı	24463040	
Tuz	6679	Kilo
Cibre	5428	11
Havan ve pıçağı	23	Adet
Tömbeki	648	Kilo
Cepane	1202	Adet
Baçıt	10	Kilo
Kibrit	4245	Kilo
Hayvan	259	Adet
Konyak şişe	8	w
Muhtelif eşya	5752	parça
Manifatura	17013	Addet
Sade yağ	22	Kilo
Kuruüzlim	60	Yük
Un	182	Çuval
Pirinç	27	Kile
Tiftik	4	11
Tütün	423341	Kilo

Şarap	# 691	Kilo
Esrar	3	
Gaz	40	Teneke
Inbik	252	Parça
Boşkova	2504	Adet
Klilerçile	12	Kilo
Altın külçe	1	„
Avderisi	184	Adet
Vermut	1	Şişe
Kundura	31	Çift
Buğday	1040	Kilo
Şeker	14747	
Nar	3	Yük
Arpa	955	Kilo
İspirto	98	Teneke
Hurma	14	Kilo
Isğanbil kâğıdı	2140	Deste
Rakı	4923	Kilo
Afyon	75	İhrlem.
Benzin	01	Teneke
Silâh	30	Adet
Kapsül	98	
Kükürt	1	Kilo
Madeni lira	222	Adet
Bisiklet	14	
Kolonya	8	Şişe
Nargile	18	Adet
Akdarı	800	Kilo
Pekmez	170	
Erik	30	
Kalıve	1	
Kereste	05	Adet
Sabun	5	Kilo

Hulâsai icraat raporları

Antalya

. Vilâyetin Ümran , İrfan, Sıhhat, Ziraat ve Baytarî işlerinin istinat ettiği faaliyet ve kuvvet menbâi. İdarei Hususiye bütçesidir. Bütçe Hazıranda- tasdik ve mer'iyet mevkiine vazedilememiştir. Mektep vergisi kanununun intişarı, Sıhhat işleri Vekâletinin bütçe üzerinde vuku bulan talepleri ve binaen aleyh zaruret hasıl olan tadilât ve münakalât, tasdik keyfiyetini tehir etmiştik Mamafih muvazenei Hususiyenin taallük ettiği saha dahilindeki işler, eski bütçenin esas hududu dahilinde tedvir edilmiştir. Yeni bütçenin mer'iyet mevkiine vazımda bütün iş şubeleri aynı zamanda faaliyete sevk edilmiş ve tatbik tarihi ile Rumî sene gayesine kırdar beş aylık bir devre zarfında en mühim faaliyet hedefleri tahakkuk ettirilmiştir. Nafia, Maarif, Sıhhiye için 928 senesi , ehemmiyeti istisgar edilemeyecek bir inşaat senesi olmuştur . Cereyan eden mesai, sırasıyla arz edilmiştir:

Nafia işleri

Nafia bütçesi (251) bin kısır liralıktır.

Üzerinde işlenen yollar şunlardır: Antalya - Burdur yolu :

Kırk göz göprüsti tamir edilmiştir. 4 kilometre dahilindeki kısımda tamiratı esasiye yaptırılmak üzere 2800 metre mik'abı kırma taş (1585) metre mik'abı İıamtas ihzar olunmuştur.

Antalya - Korkut eli : Askerî inşaat müfrezesi ile beraber 1379 mükellef amele istihdam edilerek kuru çay köprüsü mecrasi tatlır, 13 kilometre uzunluğunda tesviye turabiye icra ettirilmiş, 5090 metre mik'abı hamtaş hazırlatılmış, 11 adet beton anne menfez inşa ettirilmiştir.

Antalya - Kemer : 367 mükellef amele ile 1500 metre tulinde tesviye turabiye yaptırılmıştır. Emanetende 300 metre uzunluğunda harçlı istinat divan inşa olunmuştur. Aynı yol üzerinde 780 metre mik'abı hamtaş ihzar edilmiştir.

Antalya. - Manavgat yolunda 698 mükellef amele çalıştırılmış, iki kilometre üzerinde tesviye turabiye yaptırılmıştır. Ayrıca 13 adet ahşap köprü tamir ve 9 adet kâgırneîfez inşa edilmiştir. Müteahhidine yaptırılmakta olan 8 kilometrelik tamirâtı esasıyeden, 4 kilometresinin hamtaşı ihzar , 3 kilometresinin silindirajı ifa ettirilmiştir, yolun inşasına devam edilmektedir.

Konya hududuna kadar uzayan Akseki yolunda 1964 amelei mükellefe istihdam edilmek suretile 3000 metrelik kısım üzerinde 10.283 metre mik'abı toprak, 7089 metre mik'abı kaya hafriyatı yaptırılarak tesviye ameliyatı icra edilmiş ve ayrıca 240 metre uzunluğunda kuru istinat divan inşa olunmuştur. .

Elmalı - Korkut eli yolunda 987 amelei mükellefe, çalıştırılmak suretiyle mezkûr yolun bir kilometrelik kısmı üzerinde yeniden tesviye turabiye ameliyatı yapılmış, ayrıca 1500 metrelik kısmının tamirâtı icra, 3 köprünün kenar ayakları kâgır olarak inşa ettirilmiştir, inşaat müfrezesi ve 737 mükellef amele ile Tefenni yolunun 13 kilometrelik kısmında tesviye turabiye yapılmıştır.

Alâiye - Manavgat yolunda askerî inşaat mefrezesi çalıştırılmaktadır. Mezkûr yolun en sarp kısmı derbent

mevkiidir. kayalık saha üzerinde 4000 metre tulünde tesviyei turabiye yapılmıştır. Mesai devam etmektedir.

Hamiş : - Umum erkânı harbiye dairesinin gösterdiği askerî mahzura binaen kaş Kazası yolları üzerinde inşaat yapılamamaktadır, mahallî kaymakamlığı, raporunda bu ciheti bilhassa işaret ederek kazada Nafia faaliyetinin lüzumunu kaydeylemektedir. Bu baktaki mahzur cevaben iblağ edilmiştir.

maarif Umuru

Merkez ve mülhak kaza mektepleri tamir ettirilmiştir. Bütçeye mevzu 8 bin lira tamir tahsisatı kamilen kullanılmıştır.

Antalyanın çakırlar, korkut elinin Ali Fahrettin , Elmalının kaş çiftliği kariyesinde, Maarif vekâletinin tebliğ ettiği son planlara göre yaptırılacak ilk mektepler inşaatı devanı eylemektedir, inşaat taahhüde merbuttur. Serik kazasının çandır köyünde yaptırılması mukarrer mektebin, mahalli halkının matlup yardımı ifa edememesi hasebile ihalesi feshedilerek inşasından sarfi nazar olunmuştur. Buna mukabil şerik kazası merkezindeki noksan mektebin ikmali tensip edilerek 3000 lira bedeli keşif ile münakaşaya vazedilmiştir. Küstav kün isminde eski bir İngiliz konsolusuna ait bir ev 12 000 liraya satın alınmıştır. Bu ev İtalyanlar tarafından mektep olarak istimal edilmekte idi, evin ele geçirilmesinde millî bir endişe amil olmuştur. Maarif vekâleti de bu noktai liassatan tebarüz ettirerek Maarif namına satın alınmasını tavsiye eylemiştir.

Alâiyenin yeni damlar mevkiinde inşası mukarrer 8614 lira bedeli keşifli mektep inşaatı münakaşaya çıkarılmıştır.

Kaş kazası merkezinde de (15,000) liralık mükemmel bir mektep inşası kararlaştırıldığından evrakı keşidesi ihzar ettirilmiştir. yakında münakaşaya çıkarılacaktır.

Merkez ve mülhakat mektepleri için 5250 liralık sıra ve yazı tahtası gibi levazımı tesisiye münakaşadadır.

iki el işleri atelyesi viicude getirilmesi müsammemı- dir. Almanyaya bütün levazımı havi iki atelye ismarlanmıştır.

millet mektepleri

Kâ. sanının birinde Vilâyetin her tarafında millet mektepleri merasimi mahsusa ile kiişat edilmiştir. Halk millet mekteplerinin manasını, her türlü telkin amillerinin irşadı fevkinde , zatî şuurı ile kavramıştır. Der- sanelere vaki olan tehacüm pek ziyade memnuniyeti muciptir. Kalkın kûşat resminde, tedrisat günlerinde müşahede edilen tezahüratı, bütün rasıme ve nümayışlerin fevkinde bir samimiyet ve ulviyete maliktir. Açılan dersaneler kâfi gelmemeğe başlamıştır

Yeni tedbirler alınmaktadır. Vilâyet dahilinde 227 dersane açılmıştır. Bunların kadın, erkek 10,529 mevcudu vardır. Müdavimlerden deha sur'atla ve hususî vesait ile de çalışarak imtihan verenler mevcuttur, yerlerine diğerleri alınmaktadır.

Sihhat Umuru

Vilâyetin sihhî ahvali hakkında geçenki raporda malumat arzedilmişti. ilâveye şayan bir şey yoktur. İkinci kânundan itibaren Antalyade sıtma mücadelesine iptidar edilmiştir. Cereyan eden mücadele bittabi mevziidir. vâsi teşkilât ile ciddî şumûllü mücadeleye ihtiyaç

vardır. Faaliyeti marta kadar devam edecek olan bugünkü mücadele heyeti bir sihhiye memuru ve dört sihhiye amelesinden ibarettir.

Vilâyet bütçesine tahsisatı vazedilen iki seyyar tabip ve iki seyyar tabip ve iki seyyar sihhiye memuru henüz sihhat ve İçtimaî muavenet vekâletince tayin ve izam kılınmamıştır.

Bir seyyar etüv mübayaasına tevessül edilmiş İzinite ismarlanmıştır.

Frenkililere tatbik edilmek üzere 1000 liralık Neosalversan, meecanen tevzi edilmek üzere de 1000 liralık kinin sipariş edilmiştir.

Geçenki raporda arzediien sarı emraz pavyonunun inşaatı devam etmektedir.

Mevcut memleket hastanesine müracaat eden hastalardan 737 kişi tedavi altına alınmış (631) i şifaen çıkarılmış, yine seneye 34 hasta devredilmiştir , Gene bir sene zarfında 103 ameliyat yapılmıştır. Ameliyatta veli vat nesbeti % 2 dir. ameliyatın % 30 ı fitıktan % 10 ı Mesane taşından, % 5 i Apandisitdendir. Hastanedeki vekayiin % 35 i Malarya. % 10 i Böbrek, %8i kara ciğer. % 5 i Göz, % 8 i Mide, % 5 i Zührevî emrazdır, dalaklılar, ehemmiyetli bir müşahede noktası teşkil etmektedir.

Ahvali İktisadiye ve ziraiye

Vilâyetin İktisadî vaziyeti evvelki raporda arzedilmiştir. müsbet bir tahavvül yoktur. Ziraî ahvâl eyidir. Hayvanatın İslahı cinsi mühinimesi ehemmiyetle takip edilmektedir. Merbut listede isimleri muharrer köyler köy sandıklarından birer Boğa almak üzere hazırlığa davet edilmiştir. Kara sığır cinsinin ıslahı ve bu suretle

ziarâi maiye müfit faaliyet unsurları temini istihdaf edilmektedir, bu hususta mülhakata tamamen yapılan tebliğin sureti leffeni arzede İmiktir. Köy sandıkları haricinde Vilâyet bütçesiyle de aynı gayenin temini istihsaline çalışılacaktır.

İdarei hususiyeye , merbut numune fidanlığında yetişdirilen portakal, limon , mandarin fidanları şubatta tevzi edilmek üzere ihzar ettirilmektedir. Muhitte bu fidanlığa karşı büyük rağbet müşahede edilmektedir. Geçen sene fidanlar meceanen tevzi edilmişti. Geçen içtimada Vilâyet umumî meclisinin hazırlamış olduğu talimatnameye göre bu sene beher fidana 40 kuruş takdir edilmiştir. Fiat, taliplerce istiksar edilmemiştir . Bu sene 2-3 bin fidan tevzi edilebilecektir. Antalya ve mülhakatında çok mebzul olan çintlenbık ağaçlarının telkih ve istismarı için Gazi ayıntapdan şam fıstığı fidanı celbi ve numune fidanlığında teksiri ile tevzii düşünüldüğinden Kâ. sani iptidalarında ziraat müdürü Gazi-ayıntaba gönderilmiştir.

Mevcut numune fidanlığı hâzineye ait olduğundan ittisalindeki diğer bir bahçe ile birlikte istimlâki mu- sammemdir. istihsal edilen 25000 lira munzam tahsisat ile kara Ali oğlu bahçesi uanile maruf 140 döümlük bahçelimde istimlâki ve üzerinde bir dut fidanlığı tesisi ve mektebin vesaiti ile idaresi düşünden bir park vucude getirilmesi inusammemdir. Kara Ali bahçesi denize nazır ve şehrin en inutenâ bir mahallindedir, istimlâk muamelesine tevessül edilmiştir.

Himayei etfâl cemiyeti

Son himayei etfâl kongrasmda Baş vekil hazretleri memleket dahilindeki himayei etfâl teşkilâtının ataletini

bir şikâyet ve elem mevzuu olarak dikkate vazetmişlerdi. Bunun üzerine Vilâyet Himayei etfal teşkilâtının faaliyeti tetkik edilmiş ve atalet halinde olduğu müşahede edilerek hayır cemiyetlerinden beklenen müsmir faaliyeti istihsâl için Antalya hey'eti merkeziyesi ile mülhakat şubelerinin mesaisi takibe başlan - inıştır. Bu hususta kazalara yapılmış olan tamim suretleri leffen arzedilmiştir. Elmalı, Akseki, Finike, Manavgat şubeleri idare he'yetleri yeniden intihap edilmiş, Alâiye şubesinde tadilât yapılmıştır. Korkut eli ve şerik kazalarında da yeni hey'etler teşkili derdesitir. Bu suretle Vilâyet Himayei etfal teşkilâtına müşterek mefkure dahilinde ahenk dar. ve mevzun bir hareket veçhesi ve - rilmiştir. Antalya hey'eti merkeziyesiue senevi 5000 lira masrafla idaresi mütesavver bir çocuk dispenseri tesis ettirilmesi düşünülmektedir. Vatandaşların muayyen bir maksat için yapmış oldukları ianenin sarf ve istimali tarzını tetkik için şubelerinin lıesabatı umumî merkeze gönderilmektedir. Himayei etfal cemiyetine Vilâyet dahilinde de yüksek bir şahsiyet ve muvaffak bir mesai zemini teminine çalışılmaktadır.

Tevellüdat, vefiyat

Vilâyet itibariyle 928 senesi zarfında 4990 erkek, 4091 kız çocuğu doğmuş, 1004 erkek, 1000 kadın ölmüştür.

Kazaların, rapten takdim kılınan raporlarında Vilâyetin mütalâasını istilzam eden esaslı cihetler olmadığından onlar üzerinde maruzatta bulunulmamıştır. Kaş kaymakamlığının raporunda işaret olunan kaza yolları hakkındaki mütalâa, Nafia umuru meyanında kaydedilmiştir . Alâiye kaymakamlığının raporunda, teşkilâtı

İdarenin noksaniyetinden bahsedilmektedir. Bu mevzu üzerinde evelki raporda maruzatta bulunulmuştur.

Vilâyet dahilinde nevali teşkilatının tevsi ve tekмили bir zarureti idariyedir.

Ahvali iktisadiyenin buhrana düşmesinde ormanların işletme tarzının amil olduğu Vilâyetçe de arz edilmişti . Alâiye, filhakika, ormanla geçinen bir kazadır. Malhaza orman meselesi, Vilâyet merkezini ve diğer bir kaç kazayı da aynı buhrana şevketmiş şamil bir keyfiyettir. Vilâretçe bittabi bu hususta yapılmış ve yapılacak bir muamele yoktur. Muktezasının hallini Vekâleti celilelerine arz ederim.

Dim çayının isalesi hakkmdalrinoktai nazar, Vilâyetçe de tasvip edilerek 12/12/ 928 tarih ve 220 numaralı tahriratla Nafia Vekâletine iblâğ edilmişti. Bu emelin İnısuslû kazanın umumî hayatı üzerinde cidden feyizli ve mes'ut bir inkişaf amili olacaktır.

Mektep" adedi kazanın vus'at ve nufıs kesafetine nazaran filhakika azdır. Malhaza mevcut mektepler, bugünkü imkanın dununda değildir. Kaza halkının fakrı dolayısıyla, Maarif vergisi evelce bu miktardan fazla mektep kûşadına müsait değildi. Verkının şekli tebdil edildikten sonrada keyfiyet , Vilâyet bütçesinin istitaat- sızlğı meselesi olmuş ve mektep adedi arttırılamamıştır. Mamafih esas mani ,lâalettayin mektep kûşadı imkânsızlığı değildir, kazada mektep ittihazına müsait bina yoktur, yeniden yaptırmak, Vilâyet bütçesinin tahammül ve viis'u haricindedir. Köy kanunundan istifade suretile muayyen planlarına göre köy mektepleri yapmak ta, halkın arzedilen kudretsizliği önünde imkânsızlıkla karşılaşmıştır. Muallim bulamamak ta başlı başına bir manidir . Bu zarureti zamanla tekvine çalışmak icap ediyor .

Antalya Valisi

Faiz

Ahvali Umumiye Raporları:

İsparta

Asayiş vaz'iveti

Asayişe snitesir edecek ve emniyeti imımmiyeyi muhil olabilecek hiç bir vak'a hadis olmamıştır . En çok zuhur eden adı ceraim darp , cerh ye fuhuş yüzünden vukubu- lan sirkat ve felişeniden ibarettir .

Bunların men'i vukui için kemmiyeten gayri kâfi görülen polis ve jandarma mahalle ve köy -bekçilerde takviye ve devriyeler tertip edilmekte ve fuluş ile alude kadınların bu tarzı hareketleri pek de yoksulluktan değilse de yine bir tetbiri ihtiyatı olmak üzere bazı halı şirketlerine imalâthanelerinin atelye haline ifrağile hükümetin sevk edeceği böyle kadınların günde sekiz saat miktarından ve ücreti muayyene mukabilinde buralarda çalıştırılmalarına teşebbüs edilmiş ve derdesti intaç bulunmuş olduğundan zabitenin daimî mürakabesi altında bulunacak bu kadın ların kazanç dolayısıyla düştükleri felâketten kurtulmaları ve bu yüzden tahaddüs eden vekaiin önünün alınması memul addedilmektedir. Şekavet katiyen yoktur .

Mahaza İsparta amerkezi tuieu 7.5 kilo metro ve arzan3 kilometro bir sahayı işgal etmekte ve nüfusu kesif ve evleri de ekseriya bahçelerle muhat ve vasi olduğundan adedi 9 dan ibaret olan polisin bir miktar daha tezyidi

ve mevcut sanî bir komsera bir de muavin ilâvesi suretiyle lâzım olan bir iki yerde kuvyetli polis karakolları vücuda getirilmesi muvafık ve pek ziyade şayanı temennidir .

Mülhakatı Vilâyetten yalnız Uluborlu kazası dahilinde bir şakavet hadisesi zuhur etmiş ve Burdur pazarına giden beş on yolcuyla soyan müsellahûç kişinin takip ve taharrilerine edilen ihtimam neticesinde işbu soygunu icra eden üç şakiden birisinin Yalvaç kazasının Aşa kaşı kara karyesinden sabıkalı Süleyman olduğu anlaşıl原因 bilmüsademe meyyiten ve İkincisinin de Kara ağaç kazasının Geleüdos karyesinden berber Yusuf olduğu anlaşıl原因 evi abluka ve taharri edilmek suretiyle liay- yen tutulmuş bilumum yataklarda birlikte mahkemeye sevk ve teslim edilmişlerdir . Üçüncü şakinin Yalvacın Sücüllü karyesinden Hacı nam şalı olduğu ahiren talıakkuk etmiş ve onun da derdesti emrinde tedabiri lâzıme ittihaz edilmiştir . Vilâyetin akşamı sairesinde dahi şakavet mevcut değildir .

2 Halkın ahvali ruhiyesi

Halkın ahvaliruliye ve temayülâtı siyasiyesi ve' devlet teşkilâtının ihtiyacı halka derececi tetabuku ve Cümhuriyet esaslarının memlekette vücuda getirdiği inkilâbat hakkında bundan evvelki raporlarımızda tafsilen arz ettiğim ahvâl ve eşkâlden maada ilâveye lüzum gördüğüm cihet yoktur . Halkın ahvali ruhiyesi yeni vücuda getirilen kanunları kendi hayatı ve İktisadî ihtiyaçlarını temin edeceği kanaatini perverde etmek suretiyle bilumum ahkâmı kanuniye ve nizamiyede ve bunlara müstenided verilen emrütalimata tevfiik hareket ve itaattan ve temayülâtı siyasiyesi de kendi

talep ve arzularına çok muvafık gördüğü cümhuriyet halk fırkası esas umdelerine sadakattan ve halk firkalarına her halükârda müzahir olmaktan ibaret olan selim düşüncenin temadisi suretinde hulâsa ve tekrar olunabilir Kanunların tatbikatında hiç bir şekilde inüşkilâta tesadüf edilmemiş ve daima suhulet ve mülâyemetle karşılaşmıştır.

Yeni Türk harflerinin halk dershanelerinde öğrenilmesine karşı halkın gösterdiği rağbet ve bilhassa millet mekteplerine karşı gösterilen savku rağbet bu hususta herkese müsbet bir kanaat verecek derecede parlak ve kıymetlidir .

Hele hanımların millet mekteplerine tehacümü hissi iftiharla görülecek bir manzaradır .

3 İdarî teşkilât ve halkın hükümetle münasebatı

Merkez kazasının idare teşkilâtı ihtiyacı tahzirayi temin ediyor . Fakat halkın idrak ve irfanı hıran mü - tezayiden arttıkça idari teşkilatın biraz daha genişlemesi zaruri olacaktır .

Km evvel tam teşkilli nahiyelerin vücuda getirilmesi hatıra gelir, gerek merkez kazası dahilinde ve gerekse mülhakatı vilayette nerelerde ne isim altında 11e kadar köy ve nüfuslu ne kadar nahiye teşkili lâzım geleceği 27/10/928 tarih ve 25 numaralı tahrirat ve inelfufatiyle arz edildiği için tafsili zait addedildi. Hele Eğirdir kazasının onbeş saat mesafede bulunan köyleri arasında tamteşkilli bir ve ya iki nahiyenin vücuda getirilmesi pek ziyade şayanı temennidir . Bu suretle asırlardanberi kaza merkezinin yüzünü görmeyen ve gükûüetin teşek-külüdenı maksadın ne olduğunu bilmeyen ve cumhuriyetin muhtelif feyzlerinden istifadeye muhtaç ve nimetle-

rinden muhtaç ve müftekir bulunan bir sürü halkın inkişafı efkâr gibi kıymetli bir netice derhal vücuda getirilmiş olacaktır .

Halk ile Hükümet arasındaki münasibat pek ziyade samimi ve ciddidir . Muhtelif inuaniyele ve suretlerle yapılan telkiyat ve bilavasita işlerinin daha ziyade şiir' ata ve sühuletle görüldüğünü bilfiil görmek ve anlamak suretile teeyyit etmiş olmasına binaen halka itimat balış- olmakta ve ara sıra menfaat perest mutavassıtlarının kendi huzurlarında ihtarati münaasebeyle hükûme tdairele- rinden dışarı çıkarılması ve bu tarzıhareketin ihtiyar edilmesi sebebinin kendilerine anlatılması ve kendilerinin müracaatına saik, olan maslahatın biran evvel temin edilmesi bu itimadi takviye ve celbi hürmete en büyük vesile teşkil etmektedir. Daha ziyade celbi hürmet için aslıbızira ata alât ve vasaiti ziirraiesine ve arazisinin vüs'atına göre tohumluğuna ve indelhace iltiyacatı aairesine tekabül edebilecek miktarda' ve erbabi ticaret ve sanayia işlerinin vtis'at ve kıymetine göre istedikleri derecelerde ıkrazat ve krediler teminiyle ve işlerinin artırılması ve muhtekirlerin ellerinden kurtarılması ve bu suretle ağır telekki ettikleri vergilerin fazla kazanç ve istilusalât yaptırmakla tahfifi cihetinin iltizam olunması gibi maddî ve inkişafı yardımlar yapacak esaslar vaz' ve banka şubeleri açtırılması çok lâzım ve muvafık olur zamandayım .

4 .İktisadî vaz'iyet

Vaz'iyeti iktisadiye her trafta olduğu gibi burası da büyük bir buhran geçirmektedir . Şehir halkı en ziyade halıcılık ve gülcüllikle ve birazda debagatla ve köy halkı umumiyetle ziraatle meşgul olmaktadırlar . Halıcılığın bir iki seneden beri Amerika gümrüklerinin tezâyüdü ve

Şarhalı ecnebi kumpanyasının halı siparişindeki imsaki ve Yunanistan halıcılığının terakki ve rekabeti için faaliyeti İsparta ve muhiti halıcılığını daha evvellere nisbetle revacsız bir hale getirmiş ve bu suretle bulıranı vaki kespi ehemmiyet ve istidat eylemiş ise de Şarkhalı şirketinden maada memlekette mevcut türklıhalı şirketlerinin gösterdikleri asarı tevellüt ve bunların hükümetçe ahenginin temini suretiyle mazharı himaye olmaları ve anonim şirketi idaresinde ki büyük iplik fabrikasının halıcılığı ihyaya matuf teşebbüsü dolayısıyla buhranın önüne geçilmişi ve her taraftan ve hatta şark halı kumpanyasından bile küliyetli Siparişler gelmeğe başlamış olduğundan buhranın zeval pulmakta olduğunu tahmin edebiliriz .

Sanayi ve maadin bankasının İsparta büyük iplik fabrikasında hissedar bulunması itibarı ile bu şirkete mütedavil sermaye Bulmak hususundaki muaveneti bilassa bu sırada pek müsmir ve faydalı neticeler verebilir . Birde bu kabil müessesatı sııaiyeyi sıyanet edecek müessesatı mâliyenin Vilâyette mevcudiyeti de çok mühim rol ifa edebilir. Ziraat bankasından maada Vilâyet dahilinde bankalar ve şubeleri bulunmadığı için uzun vadeli krediler temininden mahrum kalan sanayi müesseseleri layıkı veçhile inkişaf edemezler ve edeme -yorlar. İş bankasının İsparta merkezinde bir şube açması hem kendisinin çok muamele yapmasını ve kazanmasını zamanda da memleket ticaret ve iktisadiyatını yükselmesini intaç edebğini kuvvetle ümid ederim. Gülcülük dahi aynı esbabdan ve sermayesizlikten dolayı iptidai şekilde kazan ve indiklerden çekilmek suretiyle istihsal edilmekte ve ocakların vaziyeti dolayısıyla harareten ve kazanların yapılması itibarıyla tebahlurattan fazla miktarda zayıat vuku bulduğu için halen on oniki okka

yapraktan bir miskal gülyağı alınabilmektedir bunun bedeli masarifini koruduktan sonra amil ve ya şamillerine pek az bir miktarda faydabaş oluyor . Banka kredilerinden mahallî erbabı ticaretin istifadesi temin edilse derhal gül yağı taktirhaneleri vücade getirebilecek arzu ve istidadında bir çok gayretli ve hamiyetli adamlar var. Bankaların mevcudiyeti olmuş ve fakat canlanmağa başlamış olan bu nefis ve faydalı sanatı ve gülcülüğü ihya edebilir, esasen ticaret odasının teşebbüsüyle asri gül yağı taktirhanesi vücade getirmek maksadıyla bir şirket teşekkül etmek üzeredir . Memlekette debagatta oldukça hali inkişaftadır . İsparta merkezinde elyevın hali faaliyette bir debagat fabrikası mevcut olup memleketin ihtiyacı hazırasını temin etmekle beraber kısmen de civar Vilâyet ve kazalara kösele vakete ve deri ihracetmektedir.

Yalvaç kazası merkezinde de vücade getirilen ve tecrübeleri yapılan büyük debagat fabrikası mütedavil sermayesizlikten dolayı muattal ve yine onda da sermaye sahibi olan sanayi bankasının yardımsızlığı dolayısıyla mühmel bir vaziyettedir . Esasen birbirini veli eden kuraklıklar olmasaydı sanayi bankasının muavenetim' arzı iftikar etmeksizin memlekette sermaye bulmak kabil idi. Fakat buhranlar ve zaruretli dolayısıyla halen bunun teminine imkân olmadı ve fabrikanın böyle durmadan işlemesi ve milletin büyük ihtiyaçlarından bir kısmının dahilen temin edilmesi çok muvafık ve şayanı temennidir.

Bu sene son baharında ziraata ıafı mebzulen yağın yağmurlar dolayısıyla zürra zeriyyatla meşğul olmakta ve şimdiye kadar yapılan zeriyyatın geçen seneye nazaran yüzde yirmi derecede fazla olduğu anlaşılmalıdır. Geçen sene yapıldığı gibi bu senede İzmirden celp edilen 758

kilo göz taşı mahluliyle ve memuru mahsus istilâdamiyle zürrain tohumlukları ilaçlanmış ve mezruata haşarat yapan muzur hayvanlarla şimdiden mücadeleye başlanmıştır . Vilâyet bağcılığı Filoksıra haşeresinden harabi ve inhitata uğramakta olduğundan bunun için de merkezden sekiz dönümlük Amerika asma fidanlık yeri hazırlanmış ve bu senenin şubatı zarfında gars edilmek üzere iktisat Vekâ - letinden talep olunan Amerika çibuklarının vaktinde irsalini temin ve ayrıca da Filoksiranını en ziyade tahribat yaptığıUluborlu kazasının bilhassa Senirgent Nahiyesi bağcılarına geçen sene yapıldığı gibi bu senede 40000 adet Amerika asmasının Vekâleti müşarûiiylehadan gönderilmesine delâlet buyurulmasını bilhassa reca ederim. Kuraklığın umumî bir şekilde cabeca zarar verdiği muhakkaktır . Fakat Vilâyet dahilindeki istilâsalât dahilini ihtiyacatını temini ve tatmin edecek miktarbadır. Binaen alevli yeyecek hususunda ve tohumluk halısında harice müracaattan müstağniyiz . Yalnız ot ve samanın nedreti hayvan işesinde müşkilâtı mucip olacağı ve bunun da en ziyade hayvanatı bahariye gibi iri ve çok yemek zaruretinde olan hayvanatta tesirini göstereceği anlaşılmaktadır. Nisbeten ot ve samanı az olan köylerde geven tabir edilen yağlı otların köylülerce köklerinden çıkartılarak ve döyülerek itli ar edilmekte ve saman yerme hayvanata yedirilmekte olduğu ciimlei tetkikattandır Mahaza kış fazla şittetli ve yüksek yerler çok kesif karlarla muhat olmazsa mevkiin yüksekliği itibariyle eksik olmayan ufak tefek ot ve çalılarla o kabil hayvanatın da işelerinin temamlanması ihtimâl dahilindedir .

5 İçtimâî vaziyet

Merkez kazasının İçtimâî vaziyeti gönden göne

daha ziyade inkişaf etmekte ve erimimi iyet idaresinin feyzi her sınıf halkın benliğine sahip olmasını temin ve hasıl olan umumî intibahla inakuliyet hududunu aşmayan serbestiyeti asil bir millete yakışacak seyri itidali takip eylemektedir .

Servetin halk arasında sureti inkısamı evvelce de arz edildiği üzere mahdut dört beş istisnaden sarfı nazar olunursa hemen hemen mütesavienü inkısam etmiş demektir. Esasen Vilâyet dahilindeki insanlar zengin addedilmezler- sede mutlaka fakir da sayılmazlar . Mütaammem bir sanat olan halıcılık ve mezruattanı bilhassa afiyon ziraati gülcültük ve üzümçülük hemen her aileyi alâkalandırır ve az çok işgal eder . Bizzat ve bilvasıta ziraatları dan mütahassıl yeyeceğini ve afiyon istihşalâtmdanverğisile bir kısım ihtiyacatını halıcılık ve bağcılık ve saire ilede ihtiyacatı sairesi karşılığını temin eden halkın bu meşgale ve kazançları hemen hemen daimî olduğundan esasen kendisini fakir saymaz bilhassa afiyon ve gülyağı ve badem içi ve kuru üzüm gibi lıasılât ihracata tabi mevattan olduğu için hariçten toprağımıza para getiriyoruz diye sevine sevine ve gönül hoşlığıyla sarf ve ihtiyaçların temin ederler . Bu taksim dolayısıyledir ki işlerinden çok kzanmış ve zengin olmuş kimseler yok gibidir. Memlekette halıcılığın geçirdiği buhran dolayısıyla işsiz kalmış iki bin beşyüze yakın amel var idi. Millî halıcılığın teşeddütden vikayesine matuf ve maruz tedabir neticesinde bu işsizlerin pek çoğu iş bulmuş ve bir müddet sonra bakiyesinde halı imalâtına başlâyarakları şüpesiz görmüştür . Memlekette mütağallibe mevcut değildir . Halkla hükümet arasında oynadığı rollarla eskiden millete ve hükümete çok höyük zararlar ika eden bu habis zihniyet hükümetin kat'î tedabir ve icraatı neticesinde her tarafta olduğu gibi buralarda da

temamen sönmüş ve yerine bizzat çalışmak ve kazanmak kaim olmuştur . Kasabalarda ve bilhassa Ispartada fuhşa biraz fazlaca meyil ve *inhimak var. Hiç bir zarurete istinat etmeyen bu inezmum halin halıcılığın teessüs ve inkişafı esnasında halı dokuyan kapalı-kadınların Erkek usta ve tezkâhtarlarla şirket ve sermayedarların adamlarıyla temasları neticesinde tevessü ve intişar ettiği anlaşılmaktadır . Asayiş halısında de arz edildiği gibi bu kabil kadınların toplu bir halde halı atölyelerin de ücretle çalıştırılmasına ve bu suretle işlerinin teminine teşebbüs edilmişve bu vesileyle fena itiyatlarından sarfi nazar edeceklerin bulunacağı memul bulunmuş isede zarurete istinat etmediğine kani olduğum bu halin izalesi . memlekette yapılacak pek çok iş ve çalışılacak bir çok faydalı meşâğil mevcut iken lievesatı şehvaniyesine mağlup olarak umumî bir tarzda bu gibi bir vasıtai temettü adedenleinin kanunî bir cezaya maruz bırakılması ezber cihet zararlı bu halin ortadan kalkmasını mucip olacağını zan ve limit ediyorum . Merkez kazasının ve bütün vilâyetin nüfusu heran tezayüt etmektedir. NUFUSUNUN artması tevelbulatın vefiyata nisbetle fazla bulunmasındandır. Tevellüdat en ziyade elli yaşını mütecaviz olanlar arasındadır .Nahiyeleri hariç olmak üzere merkez kazasında 29 çocuk vefiyata karşı 301 tevellüdat kayıt edilmiştir memlekette batıl itikatlar yalnız yaşlı kadınlar arasında kalmış isede bunlarla amel eden olanlarda sarfi nazar etmekte ve zihinlerinde kökleşen bu hali peyderpey kendileriyle beraber toprağa gömmektedirler .

6. Sıhhî vaz'iyet

Ahvali sıhhiye umumiyet itibariyle eyidir. Beldi

denilebilecek kızamık, firengi , em'a hastalıkları vardır. Ye en ziyade bunlar tahribat yapmaktadır . Kızamıkla emrazı sariye nizamnamesi' ahkamına tevfiikan ve müstemiren mücadele edilmekte olduğu halde maalesef evliyayı etfaliin ve bilhassa validelerin hıfzıssılıha kavaidi umuiniyesine tevfiikan layık olduğu derecede atfi ehemmiyet etmemeleri ve hastalıklı çocukları bidayette etıbbaya göstermemeleri ve böyle hastalıklı yerlere miisafir kabul ve ya hastalıklı çocukları konuya komşuya götürmeleri yüzünden bu hastalığı kökünden izale etmek imkânı şimdiye kadar hasıl olmamışsada pek ziyade azaltılabılmıştır.

Firengi emrazı ıçtımayıve ve zühreviyeden olan bu habis hastalık da inaateessüf yerleşmiş ve kökleşmiştir . Ekseriyetle fena itiyatların ve pisliğin neticesinde husule gelen bu hastalık aynı zamanda iğrenç haller ve şekiller hasıl etmesi dolayısıyla bir müddet ve en ziyade devrei sirayetinde mektım kalmakta olduğu için izaleyle imkân hasıl olamıyor,taharriyat neticesinde açığa çıkarılan ve ya kendiliklerinden müracaat edenler usulen hükümet tabibleri tarafından meccanen tedavi edilmektedirler . Sıtma hastalığına Eğirdir ve loyranı göllerinden bilnassa şark ve şimal cihetlerinden ve göllere yakın bazı köyler de tesadüf ediliyor .Çölün bilhassa kış günlerinde yükselen sathi etrafın enğiin yerlerini istila ettiği ve yaz günlerinde çekilerek ve bir çok yerlerde büyük küçük su birikintileri bırakarak bataklık ve sazlık vücade getirdiği için sivri sineklere melce ve meınlm olmakta ve civarında ki köylerde sıtma vücade getirmektedir .

Köylerde çeşmelerin muntazam mecradan malının ayaklarıyla köy içinde itliar ve mevsiminde tarlalara nakledilen gübre yığınları da sivri sineklerin tezayüdü

için eyi birer vasıta bulduklarından su mecralarının lıali intizama ifrağı ve gübrelerin de ahırlardan çıkarıldığı gün tarlalara nakli lüzumuna itina ve ihtimam olunması hususunla zaman zaman nahiye müdürlerinin ve muhtarların nazarı dikkatleri celp edilmekte ve köylülerin ahuna olduğu Vilayet resmî gazetesiîfe bu hususda münasip yazılar derç olduğu gibi mürakabe ve takip lüzumu da seyyar Tabip ve seyyar sıhhiyye memurlarına tenbih olunmaktadır . Ara sıra bazı kızıl vak'aları görülürse de derhal tedabiri şedide ile mevcut olduğu yerde söndürülüyor. Son dört ay zarfında İsparta merkezinde üç tifo üç kızıl on beş kızamık bir dank hastalığı tesbit edilmiş ve lazım gelen tertibat ve tedabir alınarak oldukları yerlerde tahtı tedaviye alınmışlardır .

7 : Maarif vaz' iyeti

İlk mektebi bulunan kasabalarla köylerde tahsil çağındaki kız ve erkek çocukların ilk tetrisat talimatnamesi mucibince umumiyetle devamlarının temini için takibatı ciddiye icra edilmekte ve muallimi olmayan köylerde dahi bütçenin vüs'ati nisbetinde muallim tahsisatı kabul edilerek mektep açılmaktadır . Maarif Vekâ - letinin yeni planlarına tevfikan bir çok köylerde yeni mektep binaları inşasına başlanmakla beraber bütçedeki tahsisatı dairesinde kaza merkezlerinde evvelce inşasına başlanmış olan büyük mektep binalarının inşaatına da devanı edilmektedir. Bunlardan Eğirdir kazası merkezin - dekinin inşaatı hitam bulmuş ve tedrisatda küşad edilerek elyevm yavrular içinde tahsilde meşgul bulunmaktadırlar.

Vilâyet dahilinde mecburî tahsil yaşlarında 14323 çocuk vardır. Bunlardan 7285 i kız ve 7038 erkek çocuktur . Mekteplere müdavim 6632 talebe mevcut olup

bundan 1520 si kız ve mütebakisi erkektir . Vilâyet dahilinde 108 adet İlk mektep ve iki orta mektep üç ana mektebi, bir şehir yatı mektebi vardır .'Eylül iptidasından bugüne kadar altı merkezde memur kursu açılmış ve G79 adetten ibaret olan Vilâyet memurları bu kurslara devam eddrek dört ve on ve onsekiz ilk teşrin ve yirmi beş ilk kânun 1928 tarihlerinde imtihanları bil icra heyeti mecmuası ehliyet vesaiki almışlardır . Bu müddet zarfında Vilâyet dahilinde birinci dereceden 105 ve ikinci dereceden 60 halk dershanesi açılarak 5738 mevcudu ihtiva eden bu dersanelerden şimdiye ehliyet vesikası alanların miktarı 603 dır, ve müdavimlerin 194 ti kadın bakiyesi erkektir .İlk kânun nihayetinde mevcut halk dershanelerinin adedi birinci derecede 95 ve ikinci dereceden 50 olmak üzere ceman 145 olup müdavimlerinin adedi de birinci derecede 3567 ve ikinci derecede 1013 dır .

8 . İmranî Vaz ' iyet

A. — Bundan evvelki dört aylık raporun dokuzuncu numarasında tafsilen arz edilen yol faaliyetine ait programda gösterileli esas dairesinde başlanmış olan ana hatları üzerinde faaliyet defanı etmiş ve Yalvaç ile Karaağaç arasında şosa halı ve ifrağ olunan 15 kilomet- roluk kısmından maada mevcut 15 kilometroluk tesviye üzerine ferşi iktiza eden taşlar temamiyle ihzar edilmiş ve kırılmak suretiyle ferşe meliya bir hale getirilmiştir . Evvelce yaptırılan 22 parça menfez ve köprüye ilâveten kuru çay nam muhalle yeniden 5 metroluk beton arıne bir köprünün inşası daha kararlaştırılarak mütaahhide ihale edilmiş ve emaneten de ayrıca iki kilometroluk tesviye i turabiye vücade getirilmiştir .

Karaağaçla Yalvaç kazaları arasındaki 36, 5 kilometroluk bir yolda 4.5 kilometroluk tesviyei tûrabiyye ve taş noksanıyla 15 kilometroluk mevcut tesviyenin taş ferşi ve silindiraj ameliiyesi kalmış oluyor . Mevsim icabı ve mevkilerin sathi bahirden irtifai dolayısıyla ameliiyyat bir az durğun vaziyettedir. Havaların inkişafında faaliyete başlayacak ve bu iki kaza arasında ki yol faaliyeti mürur ve ubure salih bir neticeye bağdanmış ve yolsuzluğa nihayet verilmiş olacaktır. Uluborlu- Keçiborlu arasında ki yol üzerinde de ameliiyyat devam etmektedir. Evvelce yapılan 11,5 kilometro tesviye ve bu tesviya üzerindeki 9 kilometroluk şosaya ilâveten ve emaneten iki kilometroluk daha şosa ile bir kilometroluk tesviyei tûrabiyye ve bir adette menfez vücude getiril - iniştir . Eğirdir - Hvtik yolunda 300metroluk tesviyei tûrabiyye ve Eğirdir - Barla yolunda 1,5 kilometroluk tesviyei tûrabiyye daha yapılarak tesviyenin tulü 19 . 5 kilometroya ve Eğirdir - Cebel yolunda 3 kilometroluk tesviyei tûrabiyye daha yapılarak yapılan tesviyenin tulü 28 kilometroya iblağ edilmiş ve İsparta - Dinar şosası imtidadmdr on altı bin liralık tamiratı esasiyye işi mütâalhitlere ihale edilmiştir .İsparta kasabası merke- zinde altı metro arzında ve 500 metro tulııda belediyeye ait olmak üzere bir nümune şosası da yaptırılmıştır .

B: — İdarei hususiyeye ait Vilâyet merkezindeki 50 yataklı memleket hastalanesine ilâveten yaptırılması kararlaştırılıp münakaşaya vaz olunan 4 koğuşla bir banyo dairesinin inşasına talip zuhur etmediğinden emaneten inşaata başlanılmış ve inşaatta hayli ilerlemiştir. Malî senenin nihayetine kadar bu inşaatin da hitama erdirilerek hasta hanenin hastalığın nevine göre dairelere taksimi icra ve iltiyacatı sairesi de temin edilerek daha

ziyade bir tekemmüle sevk edilmiş olacağı şüphesizdir . Eğirdir ve yalvaç kazaları merkezinde ki diespanserler kemagân hükümet tabipleri ve sihluyye memurları tarafından idare olunmaktadır .

C :İsparta merkezindeki Halil İsmail paşa vak'fından ve Yalvaç kazası merkezindeki İbrahim efendi vakfından mevcut iki kütüphane bundan evvelki raporumda arz ettiğim hal ve vaziyeti muhafaza etmekte ve bu kütüp hanelerdeki asar eski faidesiz malumatı ihtiva ettikleri için tabiatıyla hasil olan istiğna mütalaacıların adedini pek ziyade azaltmış ve türk ocakları muallim birlikleri gibi millî müesseseler dahilinde ki mütalaa salonlarını şereflendiren yeni eserlerle her türlü gazete ve mecmualar bilhassa yeni harflere taallük eden yazılar halkın okuma ve anlama ihtiyacını temin etmekte bulunmuştur.

D : — Büyük santıralı Vilâyet Jandarma dairesine konulan ve kazalarla bazı nahiyeleri bir birine ve heyeti mecmuasını Vilâyet merkezine rapt eden telefon şepkesi bilhassa Vilâyet merkezi devairi resmîyesinin ve tüccar ve esnafın ve san'at kârlarla millî müessesat ze şir - ketlerin ihtiyacını temin edemediği nazarı dikkate alınarak Posta ve telgraf ve telefon müdüriyeti umumiy- yesi nezdinde vuku bulan teşebbüsat üzerine İsparta merkezinde idarei mezkûre tarafında telefon tesisatı icrasına muvafakat hasil olmuş ve santiralile telleri ve levazımatı sairesi vürut etmiş olduğundan munasip bir zaman ve fırsat da İsparta merkezinin telefon ihtiyacı da tekmil edilmiş olacaktır .

K. - Büyük iplik fabrikasının ğazojenmotorundan bilistifade bir kaç dinamo koymak suretiyle memleketin tenvirine başlanıldığı evvelki raporunda arz etmiştim.. Tenvirat tesisatı hayli ilerlemiş ve belediyein sokak

tenviratı tamamen elektirikle icra edilmekte olduğu gibi müessesat ve ticarethanelerin hususî emakin de elektrik tenviratından ve tesisatından istifadeye başlamıştır . Maalıza daha vasi bir şekilde Tenvirat ve sanayide tatbikatı icra edilebilmek üzere memlekette mevcut su kuvvetinden istifade edilerek daha ucuz bir halde halkın istifade etmesi düşüncesiyle büyük bir elektrik ticarethanesiyle muhabere ve mukaveleye teşebbüs edilmiştir . Buna imkân hasıl olursa bu kıymetli vasıtai medeniyyenin yüzünden memleket hakikaten ve vasi surette istifade etmiş olacaktır efendim .

20/1/1929

İsparta Valisi
EKREM

Kanunu medenî karşısında evkaf

Evkafın kanunu medenî karşısında vaziyetini tayin yani kanunu medenin neşrinden evvel kanunî surette vücut bulmuş evkaf ile sonradan teşekkül etmiş vakıfları daha doğrusu tesislerin mevcudiyetlerini kanunu medediye tevfiik etmek için eski evkafın ne olduğunu tetkik ettikten sonra kanunu medenin bunlar üzerinde ki tesiratını ve tesisler için vazettiği icabat ve kavaidi mütalaa eylemek lâzımdır .

Mazinin bize devr ettiği canlı müesseselerden biri İliç şuphe yokturki evkafıdır. Üzerinde tarihin uzun devir lerini intibaatını taşıyan bu müesseseyi, layikile ihata etmek için teşekkülü tarihine hiç olmazsa seri ve kısa bir nazar atf etmek lâzımdır .

Malumclır ki bizde vakıf osmanlı değil bir İslam müessesidir, ve hala arâp memleketlerinde mevcut Halilürrahman vakıflarından da anlaşılacağı vecilile mevcudiyetini islamiyetten çok evvelki tarihten alan bir teşekküldür . Tasarruf hakkı öteden beri milletlerin aziz tanıdığı haklılardan olmaslıa ve vakıf işlerine İslâmiyet dini mahiyette vermiş bulunmasına binaen vakıf işi osmanlı imperatorluğu devrinde daima mühim bir mevki işgal etmiştir .

Evkafın bu ehemmiyeti ihraz ve muhafaza etmesi sebebi bunun dinî bir müessese olmasından değil gendi- siue dinî mahiyet izafe edilen evkafın doğrudan doğruya millî hayatî bir müessese olması ve ruhunu , fertlerin aziz ve vicdani liissiyet ve mülâhazalarından almasıdır .

Osmanlı devrinin vakıfları hakkında arz ettiğim

mütalâa ona verilen ehemmiyetin sebebini izah ederse de «osmanlı imparatorlugunun hemen her tarafının vakıf mebani ve arazisile kaplanmasının sebebini ifşa edemez.

Osmanlı ülkesinde vakfın çokluğu müstebit ve keyfi idarenin sık sık tatbik ettiği emvalin zabıt ve müsadere usulünden büyük küçük her sınıf halkın mallarını koru - ması için dinî ve bu sebeple gayri kabili tecavüz telekki edilen vakfiyetin masuniyeti sahasına ithâl etmesinden neşet etmiştir ve zürriyet vakfi usulünün mevcudiyete yani emvalinin varidatından ehemmiyetsiz bir kısmının laalettayin bir hayra tahsis etmek şartile bütün mütebaki kısmından mirasçı haleflerinin emniyetle istifade edilmesi imkânı vakfi ammenin ihtiyacına elverişli ve uygun bir sistem haline sokmuştur . Bundan başka büyük ve zengin ülkeler fetlı eden imparatorluğun sultanları vükelâsı kumandanları ve diğer ricali zaferlerden kendilerine düşen hisselerle cami , medrese , sebil gibi sauatkârane eserler vücade getirerek bir taraftan dünyada namlarını ipka etmek ve diğer taraftan ahirette de sevaba nail olmak kaygusuına düşmüşlerdi ki buda vakıfların çoğal - masına ve güzel vakıf eserler meydana gelmesine sebep olmuştur .

Vakfın hususî bir müessese olması mevzuunun mahiyeti icabmdandır hususî ve kendi başına yaşamak mecburiyetinde olan vakıf bu zaruretle kendisinde bir takım teşkilât uzuvları doğurmuştur . bir vakfın behemehal bir mütevellisi olduğu gibi alekser nazırı ve bir takımlarının da tahsildarlık vazifesini gören cabisi vardır. Böyle kendisini yaşatmak ve idare etmek , için tam bir teşkilâta malik olan vakıflar nasıl olmuşta Osmanlılık devrinde Evkaf nezareti nami altında bir devlet idaresi şubesi vucuda getirmiştir ? ve bu resmî teşkilâtın evkaf

işlerine müdahalesi ne olmuştur ? Bu müdahale vakıfların esası bünyeleri üzerinde ne gibi tesirat yapmıştır ? Bu meseleleri birer birer mütalâa edelim :

Evkafın en büyük ve zengin kısmını bittabi sultanlamı ve onların müteallikatının vakıfları teşkil ediyordu; Bu vakıfların mütevelliliği anane icabı olarak hilafet makamına şart ve tahsis edilmiş olduğundan padişahlar kendi şahıslarında toplanan bu vazifeyi ifa etmek için resmî bir daire vücade getirmişlerdir; İtiraf etmek lazımdır ki bu gayet muvafık ve müdebbirane bir fikirdir; kendi şahıslarına münhasır olan mali kuvvet menbaı bir imtiyazı bir resmî daireye devredecek kadar o müstebit padişahlarda nefis feragati tasavvur edilmeyeceği için hukuku amme noktai nazarından bu güzel fikir ve tetbirin akıllı ve hamiyetli sadrı azamlarından biri tarafından kendilerine telkin edildiği aşikârdır; yine aşikârdır ki padişahlar bu tefrik ve devre muvafakat ederlerken evkaf hâzinesinin kendi lıazimî lıassalarından başka bir şey olacağını asla hatırlarına getirmemişlerdir . çünkü çok zamanlar devlet veznesi padişahların sarayında bulunan hâzinede idi ve bilumum sarfiyat sadrazamların tensibi ve padişahların emri ile yapılırdı ,İstanbulun fethinden bir ay evel devlet hâzinesi padişahların zatî hâzinesinden ayrılmıştır . Padişahların epeyice müddet bu ayrılığa akıl erdiremediklerini şu vaka pek güzel isbat etler . Bir gün sultan Selim veziri azam olan piri paşaya(hazine ahvali nicedir ?) deye sormuş ; paşada .

Padişahın hangi hâzineden sual buyurursunuz ?

Deye istiknah ettiğinde sultan selim kemali hayret ve taaccüple :

Hazine ikimüldür? demiş .

Elhasıl teşekkülü saik ve sebebi ile olursa olsun

sultan vakıflarının idaresinin saraydan alınarak resmî bir teşekkül ve idareye yani evkaf nezaretine tevdi edilmesi çok hayırlı bir hareket olmuştur .

Yukarıda arz ettiğimiz vecihle vakıfların çoğu vakıflarının tevliyetini kendi evlât , ahfât ve akrabasına hası ediyordu , tevliyeti kendilerine meşrut olan unsurların münkariz olması üzerine mütevellisiz kalan vakıfları da evkaf nezareti kendisine ilhak etmiştir . mütevellileri mevcut olduğu halde onlara muayyen bir maaş tahsis edilmek suretile vakfin idaresile alâkaları kesilerek bu vakıfların da zapt edildiği vardır . evkaf nezaretine .gerek sultanlardan devren gerek şu izah ettiğimiz sebeple intikal eden vakıflara evkafı mazbuta namı verilmiştir . Şartı vakıfa göre mütevellisi kalmayan vakıflara bu günkü hukukî fikirlere göre bu vazifeyi göre bilecek hariçten başkaca müteveli intihap edilebilirdi .

.ocak bu gibi vakıfların idaresinin evkaf idarei umu iyesine tevdi gayri hukukî bir muamele değildir , aradaki fark tesiri İdarî mahiyette kalan bir takdir meslesidir, gayri hukukî olan muamele mütevellileri mevcut olan vakıfların zaptidir:netekim bu yoldaki zapt eski ahkâma dahi mugayirdir .

Bunların haricinde kalan vakıflar ki münhasıran mütevellileri tarafından idare olunur, bunların hakkı nezaretleri vakıfları tarafından sadrı azanı , şeyhülislam gibi devlet erkânına verilmişken evkaf nezaretinin teşekkülde nezaret hakkı oraya devr olunmuştur . Bu da katiyen ilhak mahiyetinde olmadığı halde bu kabil yalnız nezaret hakkı evkaf idaresine devr edilen vakıf - lara mülhak evkaf namı verilmiştir . Mainafî bu yolda nezaret hakkının evkaf idaresine devrinden hariç bırakılmış vakıflar dahi kalınistir ki bunlar da müstesna

Evkaf namına almıştır . Bu gibi vakıflar üzüründe mü - teyellileri hakimi mutlak kesilmiş ve onları istedikleri veçhile idare etmişlerdir . Ancak bu yolda istisna edilmiş müstesna vakıf pek az idi . Yani bidayette sekize münhasır idi .

Bilahara on dörde iblağ edilmiş ve şimdiki halde yirmiyi tecavüz etmekte bulunmuştur . Bu yoldanmüs - tesna vakıfların adetlerinin artması mülhak evkaf üzerinde ki nezaret hakkından evkaf idaresinin sarfinazar etmesile olmuştur ki bunun başlıca amili padişahın iradesidir . Müstesna evkafın tabi ölçüğü istisnaiyet yalnız idaresinin bilâ kayduşart mütevellilerine tevdi ediniş olmasında değildir .

Evkaf idaresi mütevellilerin hesaplarını gördükçe onlardan murakaba hakkı olarak hasılatın dörtte birini alırdı - Kezalik mezbata ve mülhak evkafın tapuda bir muamelesi geçdiği zaman aşağıda izadı edeceğimiz veç - İne bunların tapu harçları vakıflarınaraci olduğundan Tapu idaresine gördüğü hizmet mukabili olarak muameleden aldıkları harcın yüzde onunu verirlerdi . Müstesna vakıflar ise ne evkaf idaresine dörtte bir nede tapu idaresine onda bir verirlerdi . Mülhak denilen evkafın vakıflar tarafından tayin edilmiş nazırları varken bunların nezaretlerine nihayet vermek bu hakkın evkaf idaresine verilmesi mülâhazatı hukukiye ile pek güç telif edilebilir . Devletin evkaf üzerinde her zaman nezareti şamesi mevcut bulunması hasebile vazifedarların vazifelerinde suuistimali tahakkuku halinde bunlar hakkında hadisata göre şekli idarenin tebdili meyzu balıs olabilirdi . Nezaret hakkının Evkaf idaresine ilhaki keyfiyeti umumî bir karar halinde icra edilmiş olmasına ve bazılarının ise imtiyazlı şerait altında istisna edilmiş olma –

sına göre bu harekette hukukî kaygular amil olmamıştır. Bilhassa şurası cayi nazardır ki mülhak vakıfların sırf nezaret hakkı evkafa tevdi edilmişken bunların bir takımının mütevellileri azl edilerek yerlerine diğeri tayin edilmemek suretile bu vakıfların zabtı cihetine gidilmiştir. Bu harekette gösterir ki maksat ve sureti teşekkülü hukuk kaidelerine pek alâ uyan evkaf idaresi filyat sahasın la hukuk aleyhine yürümekten çekinmemiştir ,

Vicdanı amme vakıflar karşısında her zaman hassas kalmış ve kalacaktır-. Vakıf hayatın evlik ve hidematı amme arzusu halinde cesedin haricinde tutunup yaşama - sidir . Binaen aleyh vakfa taarruzun binefsili hayata taarruz şeklinde ammeyi miistarip etmesi bu sebeptendir, Ancak hayatın tahavvulâtma vakıfları tabi tutmamak onlara fiiliyat sahasında hayat hakkı tanımamak demek olurdu .Neteklin bu zarurî tebeddülâtı kanunu medenî ahkâmı kadar eski hükümlerde kabul etmiştir . Vakfın şartlarından Devletin hukuku hükûmanisile ammenin menafi ve intizamile taarruz etmeyen şartlarını idame ve icra etmemek için muhik hiç bir sebep yoktur .Keza şahıslarının tabi olduğu kavait ve mecburiyetlere şalisi hükmî olan vakfın tabi olmaması için şayanı kabul bir zaruret yoktur .Fakat Türkiye cumhuriyetinin devr aldığı osmanlı evkafında bu şartlara riayet edilmemiştir. Osmanlı vakıflarında Devletle vakıf müesseseleri kar - şılıklı yekdiğerinin hukukuna tecavüz etmekten fariğ olmamışlardır

Buraya kadar olan sözlerimizden anlaşılması lâzımdır ki biz bu küçük etütümüzde evkafın iyi ve ya fena idaresi mevzuuna girmek emelinde değiliz . Bu mevzu idare bahsidir . Biz burada vakfi münhasıran hukukî cepheden müitalea edeceğiz . Yani Osmanlı evkafının hukuk karşısındaki mevcudiyet ve vaziyetini tayin etti

kten sonra yeni Türk Devletinin şeraitine ve bilhassa kanunu medenisine uygun bir mevcudiyet alarak yaşa - makta devam etmesi için tabi olacağı şerait ve tahav - vulâti izah edeceğiz . ve bundan sonra da kanunu me - deninin tesis diye kabul ettiği yeni vakıfların vaziyet - lerinin tenevvürü içini mütealeatı umumiye arz edeceğiz . Ancak bizim bu mevzularda mütaleada buluna bilmemiz için Osmanlı vakıflarının bu yeni teşekküllerine ait bazı malumatın daha mütaleası zarureti görüyoruz . Bizde evkafın mevzuu tiçe ayrılmıştır .

- 1 — Müsakkafat ve müştégallât namı verilen binalarla şehir dahilindeki arsalar ,
- 2 — Şehir haricinde arazi .
- 3 — Nukut.

Bu tiç mevzu , hukukî birer tip halinde kalmış olsaydı vakıf izaha mültaç çetin bir mevzu olmaktan çıkardı ; Bu devirde bir gayri menkulün vakıf olması yalnız sureti idaresile menafinin muayyen bir maksada hasrini istilzam etmezdi . belki o gayri menkulün mahiyeti tasarrufiyesini baştan başa değıştirirdi , bilhassa sureti intikali diğér adi mülklerin intikal formülünden başka bir formüle tabi olurdu . gayri imnkulün diğér nevilerinin vergileri ferağ intikal ve sair harçları bittabi devlet hâzinesine ait iken vakıflarda bunlar vakfa raci olduğundan adeta vakıf devlet mtiessesesi içinde ikinci ve ayrı bir devlet haline girmiştir , öyleki malhlul olan vakıflar devlete değıl evkaf idaresine intikal ederdi , vakıf arazi taksim ve ifraz edilerek ahara satıldığı takdirde mülkiyet senedi olan tapuyi taalükiine göre evkaf idaresi ve ya mütevellisi verirdi . velhasıl vakıf gayri menkul üzerinde, devletin değıl vakfın hakimiyeti cereyan ederdi .

Vakıf bina olduğuna göre , bu mebani ya cami

medrese kütüphane V . S . gibi vakfın tesisinin sebebi olan hidemati amme müessesesidir, bunlardan şeraiti dairesinde her kes istifade eder : ve bir gûna irat getirmezler . yalutta vakfın irat getiren akaratidir. Bunlar kiraya verilmek suretile istismar edilir . Bunlar aşağıda söyleyeceğimiz diğer nevinden ayırt edilmek için icarei vali ideli evkaf namını almışlardır . üzerinde henüz bina yapılmamış arsalarla binaları yanmış yerlere gelince bunlar böyle buldukları halde bir irat getiremeyeceklerinden ve üzerinde bina yapmağa da çok dafa vakfın malî kudreti kifayet etmediğinden bunların müsmir vaziyete ifrağı için senevi muayyen bir bedel mukabilinde alırların üstünde bina yapmasına müsaade edilmiştir bu yolda senevi vakfa verilen paraya mukataa , namı verilir.

Tabiidirki mukataaya rapt edilen arsanın kendisi vakfın milki ve üstünde yapılan bina da buna inşa edenin mülkidir . Eakat bir zaman olmuşki İstanbulda yangınlar çoğalmış bir çok vakıf binalar yanmış bunları yeniden yapmağa bittabi evkafın malî kudreti müsait olmamış . hali üzre bırakılsa hem evkaf mühim varidatından mahrum kalacak hem şehir harap ve kasvetli kalacak , mukataaya rapt ederek taliplerine vermek mümkün isede üzerlerine yapılacak binanın milkiyeti hakkında evkafın bir gûna alakası kalmıyacağından öyle bir şekil bulmak lâzım gelmiştir ki, hem vakıf için cari ahkâma muva - fik düşsün ,leni üzerine bina yapacak talip çıksın; hem de vakfın gerek arsada ve gerek üstüne yapılacak bina da mülkiyet hakkı bulunsun. Bu üç maksadı temin eden şekil 1022 tarihinde icareteyınınamını verilen sistem icat edilmiştir .Vakaa bu gibi arsaların alelittlak vakıf bir mülk olmak itibarile satılması tabir malisusile istip - tal edilmesi mümkünsüz değildi , ancak evvelâ istiptal

şartı pek ağır idi , bunun için ,, müsevviğatı seriye ,, lâzımdırki hali sulhda malin kıymetinin iki ve hali harpte bir misline talip bulunaasL ve mahkemenin kararından sonra keyfiyetin iradei seniyyeye iktiran etmesi lâzımdır : bundaki daha büyük mahzur da bu yolda, satılacak gayri menkuller üzerinden bittabi vakfın mülkiyet alâkasının kat'î surette kesilmesidi . Bunun içindir ki. icareteyinusulu maksada pek uygıu düşmüştür .. İcareteyin öyle bir sistem idi ki gayri menkul kıymetine yakın peşin bir bedel mukabilinde satılır , fakat bu satışa icare mahiyeti vererek bir taraftan muameleyi istiptal formalitelerinden 'kurtarmak , ve diğier taraftan gayri menkul üzerinde , üstüne yapılacak binada dahil olduğı halde vakfın alâkasını muhafaza etmek için , cüzi miktarda senevi ayrıca verilecek icar bedeline bağlanırdı ; iptida verilen maktu bedelde senevi verilen cüzi bedeller icare bedelleri addedildiğı için bu muameleye iki icareli namı verilmiştir .

Bu şekil filvaki evkâfın menfaatine muvafıkta düşmüştür , bu yolda icra etmeyenicra edilen gayri menkuller üzerinde vakfın alâkası bakı olduğundan bu gayri menkuller veresiye evkaf usullerine tebean intikal etmek ve vereseden kimse bulunmadığa takdirde evkaf nezareti uhtesine geçmek mecburiyetini muhafaza edilişlerdir .

İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerin binalarının, büyük bir kısmı bu yolda icareteyinlidir, ve halâ vakfa karşı alâka ve icare mükellefiyeti bakiyedir ancak bu usul sonraları vakıf aleyhine olmak üzere sui istimale uğramıştır. Filvaki bir vakfın icareteyne tebdili muamelesi hakimin iziniyle oluyordise de buna rağmen henüz yeni yapılan ve icareteyne tebdili içiir bir gûna lüzum:

ve zaruret olmayan bir takım binalar eşhasın menfaatına olarak icareteyne kalpedilmiştir.

Vakıf mevzuundan birincisi binalarla arsalar ve İkincisi de arazi demıştik . Vakıf olan araziye u araziyi mevkufa ” namı verilir . ancak arazi , arazi kanunula ‘ ’ arazii mevluke ” emiriye “ mevat ” öşriye ve haraciye g-ibi bir takım nevilere ayrılmış olduğundan vaifiyet arazinin bu neviyetine göre ayrı bir mahiyet alır . Bu mahiyet dolaysıla arazi vakfiyeti “ evkafi sahihe' ve evkafi gayri sahihen' namile ikiye ayrılmıştır .

Arz ettiğim arazi nevilерinden bazısında milkiyet hakkı onun mutasarrıfında değildi bu kabil arazide milkiyet hakkı devletin idi , mutasarrıfında zilvetlik hakkı vardığı bu hak ona o arzin intifa hakkını balış ediyordu , ve milik arazi şeriat ahkâmı mucibince ve diğerleri ise arazi kanunile kabul edilmiş usule tebean varislere intikal ederdi . Milk olan arazinin vakfiyeti halinde bu vakıf evkafi şahikadan olur ve sureti temellük ve intikali tamamen vakıf kaidelerine tebean ve vakfın şartlarına göre cereyan ederdi .

Arazii öşriye ve haraciyeke senevi maktu bir öşür bedeli veya haraç naını altında vergiye rapt olunarak devlet tarafından hini fetihde muharibi ere ve yerli ahaliye temlik edilen arazidir , bunların da vakfiyeti evkafi sahibedendir .

Arazii mevatta gelince , mamurelerden kuvvetli bir insan sesi işitilmiyecek kadar bir mesafede bulunan ve hususî kimsenin milki olmamakla beraber açma ameliyatı yapılmadan evvel ziraata salılı olmayan yerlerdir ki bu kabil arazi sultanın izniile ve mülk olmak şartile eñiya edilmiş ise mülk araziden olacağından vakfı da evkafi sahihi dan olur . eğer sadece hükümetin müsaadesini

olarak açılmışsa veya müsaade almadan açılıpta bedeli misil tesviye edilmişse bu arazi arazii emiriyeden addolunur ve vakfı da o yolda cereyan eder . ancak arazii emirive dahi sultan tarafından hıakıkı değer bedeli istifa edilmek suretile milk olarak verilebilirdi .

Arazii emiriye ki Türkiyede kabili ziraat olan arazinin yüzde doksanı bu neviden idi ; bunlarda milkiyet hakkı devletin olduğundan bu arazinin vakfiyeti mümkün değildi , ancak bu gibi arazinin sultan izniile menafimin menafii umumiyeye müteallik hıdmetlerdenbirine vakfiyeti halinde bu vakfa “ evkafı gayri sahilla ,, tabiri alırla“ tahsisat kabilinden vakıf ,, tesmiye olunurdu , yani vakfiyet arazinin milkiyetine sirayet etmez , yalnız onun menafii tahsis edildiği hayre verilirdi . Türkiyede mevcut vakıf arazinin kısmi azami bu yoldaki vakıflardır. Binaan aleyh bu nevi Vakfın mahiyetini daha evi anlata bilmek için bir az daha tavzih edelim .

Arazii emiriyede mülkiyet hakkının mütebariz üç unsuru vardır .

- 1 - Rakabe ; yani malik olmak hakkı .
- 2 - Tasarruf , yani ziyetlik hakkı , ziraat ve haraset ile mahsulâtından istifade edebilmektir .
- 3 - Rüşumat ev inahlulât bedelâtı ki , rüşumattan maksat ferağ ve intikal harçları . ve mahlulât bedeli ise o arazinin mutasarrıfı varis bırakmadan vefat edecek olursa tasarruf hakkı Devlete kalır : ve Devlet Tapu denilen bir bedel mukabilinde tasarruf hakkını talibine verirdi . Ve bu hakkı Tapu senedi denilen bir tasarruf senedini sahibine vermek suretiyle tevsik ederdi .Tapu senetleri bu suretle Osmanlı hükümetinde , mirî arazide Devletin halka verdiği tasarruf hakkını temin eden vesika iken sonradan taammüm ederek milk emlakıu

temellük hakkını da ispat ve irae eden mülkiyet senedi „ Tiprede propriete „ mahiyetine girmiştir . İşte zikrettiğimiz suretle mahlûlâtta alman para malilûlât bedelidir . Araziden alınan rûsumat ,meyalımda aşar vergisini unutmamak lâzımdır . Aşar arazide husule gelen mahsularm takriben sekizde birini vergi olarak aynen veya bedeleni almaktır . Arazii emiriyede rekabe devletindir , demiştik , bu o kadar Devletindir ki padişah bile bu hakkı almak iktidarını haiz değildi , meğer ki tanı ve hakiki deyer bedelini Hâzineye tediye etmiş olsun tasairuf hakkı ise arazi kanununda zikrolunan şerait dairesinde efradın idi .Ve efrada verilirdi . Müştereken bir kaç kişiye birden verilmesi memnu idi . efrat bu hakkı zayi edince bu hakta Devlete intikal ederdi . Zaten arazi kanunu münhasıran arazii emiriyenin sureti tasarrufunu tayin ve tespit için tedvin edilmiş bir kanundur. ferağ intikal harçlarile malilûlât bedellerine ve aşara gelince :'.Bu haklar da tabii Devletindi •Fakat Devlete ait olduğunu söylediğimiz arazii emiriyeniri milkiyetinin rakabesi ftakkı ile . yine Devlete ait olan rûsumat ferağ , intikal harçları , aşar ve bedeli malı - lûlât arasında su fark vardı ki Osıuanli hukuk telekkısına göre rakabe hakkı Devletten alınmazdı , gerek efradın ve gerek bizzat padişahın bu hakkı ala bilinesi deyer bedelini tamamen vermesile yani şirai salihile mubayyası ki Hazine müzayakada ise arzın kıymetine ve eğer beytûlmal mûzayıkada deyi İse iki misil kıymetini vererek satın alına bilirdi . Tabii bu takdirde arazii emiriye mahiyetinden çıkardı . Halbuki o zamanın hukuk zihniyetince arazii emiriyenin tasarruf hakkında olduğu gibi rûsumat ve mahlûlât hasılatı üzerindeki Devlet hakkında sultanın emri ile ahara verilebilirdi .

Ve bu hakkın tabii neticesi olarak bir cihete vakf edi - le bilirdi . ve bu takdirde bunlar gayri sahih evkaf namını alırlardı . Sultanların bu hakkından su vaziyetler doğmuştur :

1 : rakabesi ve hukuku tasarrufiyesi Devlet üzerinde kalarak aşar rüsumat vemahlûlât lıasilâtı bir cihete vakf edilmiş olanlar .

2 : rakabesi gibi aşar rüsumat ve malılûlâtı Devlette kalarak hukuku tasarrufiyesi bir tarafa vakf edilenler .

3 : Rakabesi Devlette kalarak hem tasarruf hakkı lıemde aşar rusumat ve malılûlâin bir cihete vakf olunanlar

Şu üç vaziyetten arazi i emiriyenin gerek tasarruf hakkının gerek aşar rusumat ve mahlûlât bedelinin bir cihetle vakfının mümkün olduğu anlaşılmalıdır . İşte bu imkâne binaen Osmanlı ülkesi arazisinin bir çok kısımları bu yolda vakf edilmiştir . Şimdi bu vakfiyetten hasil olan neticelerini tetkik edelim . yukarda evkafın mazbute , mülhakat , ve müstesna namında üç kısma ayrıldığıın ve mazbut evkafın evkaf idaresi “ nezreti ” tarafından idare edildiğini mülhak vakıfların idaresini mütevellî namını alan mutemetler tarafından idare edilmek şartıyla evkaf idaresinin nezreti altında bulunduğunu, müstesna evkafın ise müstakillen mütevellileri tarafından, idare edilerek bunlar üzerinde evkaf idaresinin bir gûna nezaret murakaba ve ya müdahale hakkı olmadığını söylemiştik . Şimdi nevelerini saydığımız şekillerde ki tahsisat kabilinden vakıf arazinin dahi mazbuta mülhaka ve müstesna tiplerinden birine mensup olduklarını nazarı dikkate alırsak , vakıf arazinin yalnız rakabe hakkı vakf edilmiş olduğuna göre evkaf idaresi yahut mütevelliler tarafından bu arazi taliplerine isticar edilerek icar bede- lâtından istifade ve bu kabil vakıfların aşar rüsumat ve

sairesi de Devlet tarafından tahsil edile gelmiştir . Aşarı ve rüsumatı vakf edilmiş araziye gelince bunların ds aşar vergileri ferağ ve intikal harçları aidiyetine göre evkaf idaresile mütevelliler tarafından tahsil ve cibayet edilmiş ve mahlûlâtınm da bunlara kalmakta olması hasebile varis bırakmadan vefat edenlerin uhdesinde ki bu kabil vakıf araziyi ya vakıf idaresi ve yahut mütevelliler bedeli mislini alarak taliplerine teffiz ederler ve ellariine sultanın imzasını taşıyan tapu senedi verilirdi . görülüyor ki vakfın balıs ettiğimiz bu haklar dolayısıyla vergiler ve harçlar istifa etmek ve arazi teffiz ederek tapu senedi vermek gibi hak ve selâhiyetlerle gerek evkaf idaresi ve gerek mütevelliler sıfatını haiz olan eşhas tamamen hükümete iştirak etmişler ve hükümet hak ve selâhiyetini gendi üzerlerine almışlardır .

Ancak 17 Şubat 1341 tarihinde bir kanun ile aşar vergisinin ilgası sebeble bittabi vakıf araziden aşar almakta gendiliğinden kalkmıştır . 1291 ve 92 tarihli talimatnamelerle müstesna evkaftan gayri vakıfların gerek mazbute gerek mülhaka olsun ferağ ve intikaline ve mahlûllerinin müzayede ile taliplerine teffiz edilmesine müteallik muameleler gerek evkaf nezaretinden gerek mütevellilerden alınarak tapu idarelerine devr edilmiştir . Ancak vakıf gayri menkullerin ferağ intikal harçları ve mahlûlât bedelleri tapu idarelerince evkaf idaresi ve mütevelliler hesabına tahsil edilir . Ve badettahsil kendilerine tesviye edilirdi . Müstesna evkaf ise 329 tarihine kadar ferağ intikal ve mahlûlât muamelelerini kendileri yapmıştır . Yani vakıf gayri menkule müteallik bulunan tasarruf muamelâtını akit ve teşçillerini mütevelliler ifa etmişlerdir . Tasarruf senetlerini gendileri vermişler ve kanunî harçları da kendileri tahsil eylemişlerdir . Mayıs

329 tarihli kanım ile bu haklar ve selâhiyetler müstesna evkaftan dahi alınarak Tapu idarelerine verilmiştir . Ancak Tapu idareleri 1923 senesi Haziranına kadar her nevi vakıflara müteallik tesarrufat , muamelâtının ve bunlara ait harçları vakıfları nam ve hesabına ifa ve istifa ede gelmiştir . Ve tapu idareleri ifa ettikleri bu hizmetlere mukabil hasıllattan hükümete yüzde on nisbette bir hisse ayırmıştır . Bu muamelât Tapu idarelerinde mütevellilerin huzuru ile cereyan ederdi . sonraları 329 tarihinde tapu memurları mütevelliler yerine kaim olmuştur.

Devletin hukukî hükümlerisile taarruz eden vakıfların hukukî vaziyeti 1928 senesi bütçe kanunu ile İslah edilmiştir , artık bu tarihten sonra bu muamelât doğrudan doğruya Devlet nam ve hesabına görülmüş ve harçlar kamilen Devlet Hâzinesi hesabına tahsil olunmuştur .

Yalnız 1928 senesi bütçesinde Devlete intikal eden bu hak mukabilinde evkafa yardım olark dört yüz bin lira kunmuş ve 1929 senesi bütçesinde de kezalik ikiyüz elli bin lira tahsisat evkafa yardım olarak vazolunmuştur . Bu tahsisat hükümete devr edilen haklardan dolayı mütevellilerin maruz kaldıkları zarara karşılıktır . Bu zarar bir esas dahilinde telâfi etmek maksadile ve mütevellilerin iddia ettikleri hakları bir defada ve kat'i surette likide etmek için hükümet meclisi âliye bir kanun layihası da sevk etmiştir . Bu layiha tasdikta iktiran ettikten sonra ona istinaden yapılacak tasfiye muamelesi neticesinde bütçeye konan bu yardım paraları mütevellilere tevzi edilecektir .

Evkafın üçüncü mevzunun nakit olduğnu söylemiştik . Mazbut evkaftan olan yani evkaf idaresine geçen vakıf paralar ile mazbut vakıf emlakın fazla hasılatı evkaf idaresinde nukudumevkufe namını alan bir şube

tarafından ikraz muamelesine tabi tutularak nümaları - dırılmaktadır. Mülhak evkaftan olan vakıf paralarda mütevelliler , işleterek nemalandırıldılar.Faissis muhtacine ikrazı vakfının şartı icabından olan vakıf paralarda Keza bilâ faiz ikraz edilirdi . Ahiren evkaf idaresince idaresince ittihaz edilen usul mucibi mülhak evkaftan gerek vakıf gerek vakfın fazlai hasılatı olarak ne kadar nakit varsa bunlar evkaf idaresine alınmış va burada nukutu mevkufe dairesinde vakıfları nam ve hesabına işletilmekte bulunmuştur .

Gördüğümüz evkaf şekillerinden başka birde arazi vakfı vardı ki hasılatı „ gel leşi „ bir karye ve mahalle ahalsinin ihtiyacına sarf edilmek tesis edilmiştir . Bu ihtiyacat ya müşterektir , kaldırım ve su yolları inşa ve tamiri gibi , yakutta ferdidir , fıkranın iaşesi ve sairesi gibi avariz vakıfları ekseriyetle aynen paradır . Avariz vakıflarının iradı 18 mart 1340 tarihli köy kanunu mu cibince köyün varidatı meyanma idhal edildiğinde bu paraların heyeti ihtiyariyeler tarafından idaresi lâzım gelir . Avariz vakfından ihtiyaç zamanında irae edilmek üzere kazana, gelinlere takılan ,hilliyat gibi eşyada vardır .

Bizde vakıflar vakfın şartlarını bilhassa vakfın idare tarzını ve meşrutun lehini ihtiva eden vakıfnamelerle bunluların şeri mahkeme siciline tescille doğardı kanun medenin neşrim kadar vakıfnameler hususî surette tanzim edilir ve mahkemenin tescilile resmiyet kesp ederdi . Maamafih inahakimce tescil ettirilmemiş bir çok vakıflar da mevcuttur .

Vakıfların uzuvlarına yani idare rükünlarına gelince mazbut vakıflar evelee nazırı kabineye dahil bir nezaret ve Cumhuriyet devrinde umumî bir müdürün idaresinde

olan müdüriyet tarafından idare edilmiş ve edilmektedir

Evkaf idaresi tamamen bir hükümet şubei idaresidir ve Millet Meclisinin tasdikine iktiran eden mülhak bütçesi vardır . Memurları Devlet memurlarından müadut- dur. Merkezde ve mülhakatta muntazam teşkilâtı vardır

Evkaf idaresi kendi idaresine aldığı vakıfları gayet musip ve muhik bir hareket olmak üzere vakıflarının vakıfnamelerinde tespit ettikleri şartlar dairesinde idare etmektedir. Ve istif edilmekte olan hasıllatta yine kendi, vakıfları nam ve "hesabına tahsil edilmekte ve o yolda hisparlama geçirmektedir . Memleketin geçirmiş olduğu siyasî idareî ve malî buhranlar göz önüne getirilecek olursa Devletin yedi idaresine aldığı vakıfları mukaddes bir hak ve mübarek bir emanet gibi zamanını İdarî hüviyet ve kabiliyeti derecesinde hüsnü idareye çalışması bilhassa her vakfın mevcudiyet ve istikbalini muhafazaya itina etmesi takdire şayan bir harekettir .

Şurasını da yine şükranla kayıt ederiz ki evkaf idaresi memleketin geçirdiği idareî teceddüt ve tekâmü-lâtm her safhasında kendine mahsus bir istifade temininden hali kalmamıştır . Bilhassa evkaf idaresiniu kuvetli ve merkezi teşkilati kâfi bir fen ve teknik heyeti elde bulundurmağa mümkün kılınış ve bu sayede mimarî ve tarihi kıymetleri yüksek eserler asırların tahribatından masun olarak muhafaza edile bilmişlerdir . Mülhak tesmiye edilen ve istiklâliyetiu muhafaza eden vakıflara gelince bunlar vakıfnameleri dairesinde mütevellî tesmiye edilen müdür tarafından idare edilir , mütevellinin kim olacağı vakıfnamede saralıtan anlaşılıyorsa bu zat hakimim tevcihine lüzum kalmadan mütevellî olur . Aksi taktirde mütevellî hakim tarafından tayin edilir .

Vakıfname mucibince nem mütevellî hemde nazırı

bulunan vakıfları mütevellî nazırın reyini almak şartile idare ederlerdi . Evkaf idaresinin teşekkülü üzerine nezaret hakkı evkafa intikal etmiştir . Evkaf nezaret hakkının icabında alarak her sene bu vakıfların hesabına bakar sarfiyatını tetkik eder , ve nezaret hakkı olarak hasılatın yüzde beşini alır .

Müstesna evkaf ise hiç bir tarafa hesap vermekle mükellef olmayıp müstakillen mütevellisi tarafından idare olunur .

Vakıfların kanunu medenî karşısındaki vaziyetleri

Kanunu medenî yeni vakıflara tesis demiş ve bunun teşekkül ve idaresi hakkında hükmî şahıslar ve tesis fasıllarında kâfi ve sarih ahkâm vaz etmiş olduğundan bunlara izah ve tetkiki mucip bir cihet olamaz .

Burada tetkik ve tavzihi icap eden cihet mevcut eski vakıfların kanunu medenî karşısında almak ıııecbu - riyetinde buldukları yeni vaziyettir .

Yukarıdan beri devanı eden izahatımızdan maksat karilerimize Türkiye vakıfları hakkında sarih bir fikir vermektir , verdiğimiz malumatın bunu temin ettiğini zan ediyoruz .

Evkaf sistemimizin kanunu medenin vaz ettiği piren- siplere tamamen mutabık düşmesi için neleri tadil etmek lâzım geldiğini hukukî bir surette göstermiş olmak üzere kanunu medenin vaz ettiği tesis ahkâmı cephesinden vakıflarımızı tetkik etmek mecburiyetinde bulunuyoruz ; yoksa biz burada mesela vakıftan apartömanların satı - larak parasıle bankamı açmak lâzım geleceğini ve yahut evkaf emlâkinin şu veya bu şekilde daha müsmir idare -olunacağını tayin ve tespit etmek emelinde değiliz ; zaten bunlar tamamen malî ve İdarî mes'elelerdir ki evi idare

şeraitinin icabatı neticesinde tahakkuk ederler ,malî ve İktisadî mülâhazalar altında kararlaştırılan böyle herhangi bir tetbirin hukukî noktai nazardan mümkûnülicra olup olmadığı ciheti ancak bu mevzuda münakaşa edilebilir .

Evkaf idarelerinin vaziyeti ve hukuki mahiyeti

Tevliyeti hilâfete meşrut sultan vakıflarının ve meşrutun lehi inkıraz bulmuş diğer vakıfların idamesinin devlet tarafıuden deruhte edilmesi selameti idari nokta- sindan ne kadar doğru bir keyfiyet ise devletin bu işle muvazzaf kıldığı idarenin bu vakıfları doğrudan doğruya vakıfları nam ve hesabına idare etmesinde o kadar dürüst ve muhik bir harekettir esasen kanunu medeniye nazaran da devletin tesisat üzerindeki nezaret ve müra- kabe hakkı çok şamil ve geniştir , devlet böyle tevliyet makamı kalmamış veya meşrutun lehleri münkariz olmuş (mesela vakıf edildiği cami . çeşme gibi hayrat yıkılmış yok olmuş veya ecnebi istilasına uğrayan bir mahalde kalmış) vakıfların idaresini tayin ve tanzim edeceği gibi mütevellî uzuvları mevcut olan her hangi bir vakfın mallarını muhafaza ve gayesini idame için lüzum görürse vakfın maslahat itibarile alâkadar olduğu vekâletin (mesela vakıf bir mektebe mulıassas ise maarif eğer hastaneye ise sıhhiye vekâletlerinin) teklifi üzerine tesis idare hey'etini(yani mütevellinin) tahrirî muta - laasını alarak teşkilâtını tebdil ede bilir .(K.M. madde 78) Evkaf istilâhatında böyle idaresi devlet tarafından deruhte edilen yerlere evkafi mazbuta denilmesi hiç doğru değildir . Çünkü verdiğimiz izahattan anlaşılıştaki devlet bu vakıfları zapt, etmemiş belki hüsnü idaresini vakıf nam ve hesabına deruhte etmiştir . Eğer zapt eimiş olsa idi bittabi bu vakıfların şimdi nam .ve nişani kalmazdı .

Şurasını da nazarı dikkate almalıdırki evkafı mazbuta denilen ve devlet tarafından yine vakıf nam ve hesabına tetvir edilen vakıfların pek çoğu meşrutunleliini münkariz olmuş olan vakıflardır ; gayesi gayri kabili husul bir hale gelen vakıflar ise kendiliğinden müfesihi olur (K.M. madde 80) zeval bulan hükmi şalışın malları kanunda nizamnamesinde veya tesis senedinde hilâfına hükümler bulunmaz yahut selâhiyettar uzuv li - lâfına karar vermiş olmazsa gayesinin taalluk ettiği hukuku amme müesseseleriue intikal eder .(K . M . madde 50) Şu şerait altında bugün dahi meşrutün lehi münkariz olan vakıfların devlete intikali lâzım gelmektedir . Devletin bu vakıf malleri doğrudan doğruya kendisine mal etmeyüpte evkaf idaresi nam ve hesabına idare etmesi ise hukuka aykırı bir muamele olmayup bilakis vakıflar • karşısında devletin şayanı takdir hüsnü niyetinin gösterir.

Hükümet 327 tarihli bir kanun ile evkaf idaresine istibdat selâhiyeti vermiştir . Bu selâhivete göre inak - sadi tesislerine nazaran menfaati fevt ve müstağni anılıta olan vakıf mebanı ile arsaları satarak bu para ile kendi cinslerinden müessesesi hayriye inşasına lüzum görülmezse civarımla bulunan bu kabil müesseseyi hayriyenii daimî masarifi temin edildikten sonra buldukları mahallerin iltiyaeatı nazarı dikkate alınarak mektep hastane ve emsali hayır müesseselerini inşasına ve daimî masrafını temine evkaf idaresi .memurdur . Evkafın daimiyeti karşısında onu hayat ve terakkıyat-ın değışikliklerinden uzak tutmek vakfın bir taraftan malivi inkirazına ve diğeri taraftan vucude getirdiği müesseselerin masarrıflaşamıyarak menafi i unumiyeye gayri hadim maziyi ve eskiliyi temsil eden müessese haline düşmeşine meydan vermek demektir . Bizce bu kanun zamanına göre kuvvetli bir te-

ceddüt hamlesi olup onun hemanı neşrile vakıflar üstüne çökmeğe başlamış olan ihtizarın elim ve mukassı çehresi yavaş yavaş kalkmaya başlamış ve bu yüzden derhal İstanbullu maruf ve cesim vakıf apartöuarıları meydana gelmiştir .(Bu kanunun gerek neşrinde ve gerek tat - bikiinde en büyük amil olan evkaf nazırı merhum Hayn efendinin namını hayir ile yat etmeyi burada bir vazife ad ederiz .)

Zamanın ve muhitin icabatına tevfikan evkafın göstermek zaruretinde olduğu ikinci teceddüt ve deyi siklik hamlesini ama 1341 senesi bütçe kanununun dördüncü maddesi temin etmiştir (Madde : Maksadı tesisleri ile mahalli sarfları tedris ve talim ve terbiye olarak kalan vakıf mebani ile vakıf arsaların idare ve nazareti meşrutunlehlerrinin mahiyetine göre maarif vekâletile idarei hususiyelere tevdi ve bu kabil evkaf hakkında 19 mayıs 1327 tarihli kanun ahkâmı Maarif ve Dahiliye vekâletlerince tatbik olunur .)

Dahiliye vekâletini işbu inaddei kanuniyeye tevfikan vilâyetlere yazdığı 4 ağustos 341 tarih ve 97 numaralı umumi tahriratta inaddei kanıyede maksadı tesislerde mahalli sarfları tedris talim ve terbiye olarak kalan mebani ile vakıf arsaları şu yolda tasnif etmiştir .

a : Bilumum medreseler .

b ,, tekkeler .

c: Kıtı rahatıeler .

d : Kütüphane talebe yurtları

Yatakhane ve taam haneleri .

e : Bunların arsaları .

f :Gelleleri (menafii) yukarda sayılan müessesata inalıssıs vakıf mebani ile vakıf arsalar .

Dahiliye vekâleti bu umum emrinde tadat olunan

gayri menkullerin buldukları vilâyetlerce devr alma - çağını ve mahalli idarei hususiyelerinin şahsiyeti maneviyeleri namına tapuya rapt edileceğini ve bu Tapu kayıtlarına bunların maarifi mahalliyeeye mahsus olduğuna dair şerhli verileceğini tebliğ etmektedir .

Dahiliye vekâleti tavzihanı gönderdiği ikinci bir tamimi tebliğinde tekkelerin devr alınmayacağını, evvelki tamimde zikir geçmeyen vakıf mekteplerin devr alınacağını ve muliâk evkafa devr olunmayacağına ancak mahalli sarfları tedris ve talim olan mülhak evkafın her sene mütevellilerde hesabı görülerek şarkı vakıf mucibince vakfiyetlerinde nünderiç miktârı idarei hususiyelere tevsiye ettirileceği bildirilmektedir .

Yokarıda aynen iktibas ettiğimiz 1341 senesi bütçe kanununun dördüncü maddesi maksadı tesislerde mahalli sarfları tedris ve talim olan vakıf mebani ve arsaların yalnız idare ve nezaretini idarei hususiyelere devr etmekte olup bunlar üzerinden vakfiyetini refile doğrudan doğruya temlikleri hakkında bir hükmü ihtiva etmektedir . Bu sebepten dahiliye vekaletinin bu gibi gayri menkul vakıfları idarei hususiyeler namına tapuya rapt etmek hususundaki emrinde isabeti kanuniye yoktur . Netekim tapu müdüriyeti umumiyesi 21 / 4 /926 tarih ve 110 namrolu umumî tebliğinde evkaf müdüriyeti umumiyesinin bu baptaki noktai nazarına iştirak ederek kanunun sarılı ahkâmı mucibince bu misi illi vakıfların yalnız idare ve nezaretinin idarei hususiyelere devr olduğunu ve bu sebepten Tapu, kayıtlarının şahsiyeti maneviyeleri namına müseccel kalacağını tavzih ve teyit etmiştir .

Kezâlik sular bakında 28 Nisan 926 tarihli kanunun ikinci maddesi mucibince bilumum sular meyanında

vakfa ait olan sularında idaresi bütün müessesat ve menabii varidat ile beraber şehirlerde belediyelere ve köylerde köy darelerine devr edilmiştir .

Yokarıda tafsilen izah edildiği veçhile maarif ile alakadar vakıf müessesesinin maarif vekâlet ile vilâzetlerin idare-i hususiyelerine ve vakıf sularında belediyelerle köy idarelerine devr edilmelerinde hukuka ve vakıf ah - kâm ve menafîine mügayir her bir cihet yoktur . tatbikat ve fiiliyata gelince esasen bu vazifeleri görmekle alakadar ve mükellef idarelerin bu işleri tam bir vakıf ve ihtisas ile ruyet edecekleri derkâr bulunması haseb ile bu noktadan devir keyfiyeti vakfa yeni bir ruh ve hayat balış etmiş ve memleketin irfanına ve su iltiyacatına hizmet etmek emelinde bulunan vakıfları gayelerine en salim ve emin yoldan yaklaştırmıştır'.

Türkiyede eşhas-ı lükmîyenin mevki-i hukukisi ancak yakın vaktilede 3 Şubat 328 tarihinde tanınmış olduğundan bu tarihe kadar vakıf mallar tapuya teşcil edilmemişti ; eşhas-ı lükmîyenin gayri menkullere tasarruf edebileceğine dair işbu 3 Şubat 328 tarihli kanunun neşri ile vakıf gayri menkullerde vakıfları namına tapuya rapt edilmişlerdir .

Tafsilen izah ettiğimiz veçhile vakıfların bu güne kadar geçirdiği safhat neticesinde bu gün Türkiyede vâkıflar kanunu medenî ahkâmına uygun bir vaziyete girmiştir , Yalnız tatbikat kanununun 7 inci maddesi mucibince :(Yeni kanuna nazaran şahsiyet iktisap etmeleri kendilerini usulen tescil ettirmelerine mütevakıf olan hükmi şahıslardan elyevân eski kanuna tevfi kanun teşekkül etmiş bulunanlar mezkûr eski kanunda kendileri için işbu tescil mükellefiyeti mevcut olmasa bile yeni kanunun meriyeti tahrîhipden itibaren beş sene zarfında

tescillerini icra ettirmekle mükellef olup bu müddet zar - fında kendilerini tescil ettirmeyen bu kabil şirketler lü - kmi şahsiyetlerini gayip ederler .) demiş olduğuna ve filvaki bizde vakılarevelce şeri mahkemeler sicilline kayıt edilmesi intiteamel isede kayıt edilmemiş bir çuk vakıflarda mevcut idüğünden ve kanunu medenin 7-1 üncü maddesi ise mahkeme secilline kayıt keyfiyetini mecburî kıl - dığındanı beş sene müddetin tamam olması için önümüzdeki bir seee zarf inde kayıtsız bilumum vakıfların mevcudiyetlerini muhafaza için mahkeme seeillerine kayıt edilmeleri iktiza eder .

Birde kanunu medenî bu gün bir şekli temellük ve bir nevi milk kabul etmiştir . Ye bu tarzi mikikiyet yine kanunu medeninin kabul ettiği mükellefiyetten gayri bilumum mükellefiyetlerden kayıtlardan azadedir . Bu vaziyet karşısında icareteyni vakıf mahallerden seneden seneye tahsil edilmekte olan müseccel icarelerin artık hukukî mevkii kalmamıştır . Bu icareleri kanunu medenî ile telif etmek için buna gayri menkul mükellefiyeti mahiyetini vermekten başka çare yoktur .

Bu icareteynler gayri menkul mükellefiyeti telekki edildiği taktirde kanunu medeninin kabul etmiş olduğu usul ve müeyyedeler sayesinde hem tasfiyesi hem de mevcudiyeti hukukıyesi temin edilmiş olur . Yoksa inkılabın doğurduğu yeni hukukun mevludu olan saf milkiye hakkın itimat eden bir malik eski çapraşık hukuk zihniyetinin mahsulü olan bu bağları bu mahiyetlerde tanımamak isterse pek haksız hareket etmiş olmaz . kanunu medenî bir şekil tevarüs kabul ettiğine göre evkafın şeri usuller dairesindeki eski intikal usulleri kendiliğinden kalmış ve vakıf mallerde kanuna medenî intikal usulüne tabi olmuştur .

Kanunu medeninin 77 inci maddesi (tesis gâyesine göre devlet vilâyet , belediye ve köyden hangisine taali- luk ediyorsa onun teftişine tabidir . Tefteş makamı tesis mallerinin gâyesine muvafık surette sarfına nezaret eder) deyur. Yokarıda vakıflann mazbute olduğuna göre evkaf idaresi ve mülhak vakıfların evkaf idaresinin nezareti altında mütevelliler tarafıdan ve müstesna vakıfların ise doğrudan doğruya mütevellileri marifetile idare edildiklerini söylemiştik .

Şimdi kanunu medenî nezaret ve teftiş hakkını doğrudan doğruya devlet vilâyet, belediye ve köye veriyor , bu makamların teftiş uzuvları faaliyete geçerek bu baptaki mürakaba ve teftiş hakkını istimal ederlerse kanunun istilatif ettiği faideler vücuda gelineye başlar . Artık evkaf idaresi için de mülhak ve müstesna denilen evkaf üzerinde birgûna mürakaba hakkı kalmamış olduğu gibi şimdiye kadar tamamen müirakabadan azade kalmış olan müstesna vakıflarda artık bu azadelikten kurtulmuş ve devlet, vilâyet, belediye ve köy gibi hukuku amine müesseselerini nezaret ve müirakabaları altına gelmişlerdir.

Evkaf idaresi devletin kendisine malum şekil ve şerait altında tefrik ettiği vakıfların idaresine müvekkel bir dairedir . Bunun fevküde olarak devlete taalluk eden mürakaba hakkını istimale bugün artık salâhiyyettar eleğidir . Bu hak vakıf mevzuunun alakadar olduğu devlet idare şubesindedir; Mesela müskirat idaresi devletin muayyen bir varidatının idaresini deruhte ettiği için bu idarenin diğer bilumum devlet varidatı üzerinde mürakaba hakkı iddiasına kalması ne İsa evkaf idaresinin de, idaresi kendisine tefrik edilmemiş evkaf üzerinde mü lakaba hakkı iddiası odur.

Mülhak ve müstesna denilen evkafın mütevelliler tarafından idaresine gelince fiilvaki kanunu medenî mucibince tesis uzuvlar tarafından idare edilecektir ; Cemi siğasında istimal edilen (uzuvlar) tabiri mütevellinin birden ziyade olması iktiza ettiği fikrini hatıra getiriyorsada kanunu medenî şerhlerine nazaran bir uzuv bulun - ması mugayiri kanun değildir . Tesisde idare uzvunun mevki ne kadar mühim ise tesisi sui idareye ve tefessuha maruz bırakmadan, vakfın arzularile ammenin menfaat - hırına muvafık suaeette yaşatacak ve onu her zaman kendi asrının icabatına ve teceddüdatına uygun maasır ve canlı bir müessesede halinde muhafaza edecek yegâne kuvvet teftiş makamının selaliyyetar elindedir, teftiş makamının bu yüksek vazifesi sebebiledirki bu makamın teklifile devlet bir taraftan tesisin teşkilâtını ve diğer taraftan da tesisin gayesini tedile selaliyyetar kılınmıştır . Görüyoruz ki bizim evkaf sisteminin asırlar zarfında ve büyük zamlar mukabilinde adım adım ilerleyeli yanaşmak istediği salim yolları kanunu medenimiz bir hamlede kat edip bulmuştur .

Yukarıda gördükki meşrutunleli münkariz olan vakıflar e vkaf idaresine devr edilmiştir.Alemum mahlulatta varis olmak hakkı devletindir. Kezalik kanunu medenî mucibince münfesiş olan hükmü şahısların emvali şeraiti dairesinde hukuku amme müesseselerine intikal eder . Bu vaziyet karşıcında evkaf idaresinin bu emvali kendi uhdesine geçirmesine imkân kalmamıştır . Demek isteriz ki gerek meşrutideki münkariz evkafı gerek vakıfların fazlai hasılatını evkaf müdüriyeti umümiyesinin kendi şahsiyeti maneviyesi namına geçirmesi hukuka mülâyim bir hareket değildir .

Çünkü bizce evkaf idarei umumiyesinin mevki ayrı ayrı

şahsiyeti maneviyeyi haiz olan vakıfları idareye memur olmasıdır . Onun kendi şahsiyeti maneviyesinde yalnız idare hususunda gerek vakıfa ve gerek Devlete vekil olmak sıfatı vardır ; yoksa evkaf idaresi ne vakıf hâzinesinin ve ne de Devlet hazinesinin mümessili değildir . Evkaf müdüriyeti umumiyesine bu yolda selâhiyet vererek onu hâzinenin mümessili olarak kabul etmek Devlet hâzinesini ikileştirmek demektir .

Devlet malini vakıflaştırmak ise hukuk ve Devlet mefhumuna aykırı bir iştir . Vakıftan kanun mucibince Devlete intikal eden bir mal Devlet hâzinesi içinde eri - yeceğine vakıf olarak bir emri hayra kalması daha iyi değilini ? Fikri hatıra gelmemelidir . kendi mevcudiyeye - tinden ve efaliinden emin olmayan bir devletin ülkesinde vakfın da hayat hakkı yoktur . Vakıf fertlerin ölümden sonrada arzularını yaşatacak bir sistemdir . Devletin ise ölümü düşünmeğe ve ona göre tedbir almağa hakkı olmaz. Hulâsa hukuk ve selâhiyeti , Devlet hukuk ve şekilliye - tiyle tedahül eder bir vaz'iyete girmiş olan evkaf izah ettiğimiz surette muhtelif tarihlerde intişar eden kanun- larla liemanlieman tabii ve hukuku hazıra telakkisine uygun bir vaz'iyette inkilâp etmiştir . şimdi İslahı lâzım olan cihetler şu noktalarda temerküz etmektedir .

1 — İcareteynin , gayri menkul mükellefiyeti olarak kabulü .

Bu mükellefiyetten mülklerin İktisadî vaziyete selâ - hları nazarı dikkate alınarak kanunu Medenîdeki usul ve şeraitten ilaha seri olarak kurtarılması Devletçe matlup olduğu takdirde bu İslah ve tasfiyeyi daha cezri bir surette yapacak bir kanun neşri lâzım gelir . ve müeccel icara hakkının tamamen iskatma mukabil Devletçe evkafa verilecek tavizatın alakadar mal sahipleriuden taksitlere

rapt olunarak müsakkafat vergileriyle birlikte tahsili teshilkr ve amel bir tetbir olur.

Biz bazı geyri menkuller üzerinde ahti akit zihniyetinin bir damgas halinde duran ve malî suu tefsiri akr bulunan bu icaretin mükellefiyetin , Devlet bir an evel kaldırılmaya teşebbüs edilmesini talepten kendimizi men edemeyiz .

2 — Tatbikat kanununun T inci maddesi mucibince bilumum vakıfların kanunu Medenin nerinden itibaren be sene zarfında mahkeme sicilline tescili lzimededen olduğundan evelce tescil edilmemiş olan vakıfların mütebaki , bir sene zarfında tescillerinin ifa ve ikmali lâzım gelir .

3 — Eski hukukî zelniyetlerinin vucude getirdikleri vakftaki tenevvitlerin , bu gün hepsinin ortadan kalkm olması lâzımdır .

Bu gün kanun nazarında bir tek vakıf vardır , vakıf ister evkaf idaresi Tarafından idare edilsin ister mte - velliler* tarafından , bunun evkafın hukukî vaz'iyetine hiç tesiri yoktur . Vakıfların resmî ve muntazam bir idare olan evkaf müdüriyeti umumiyesi tarafından mtevellilerJ elinden pek çok defa daha iyi idare edildiğine ve edileceğinde şüphe yoktur . fakat eyilik gayesi ne bir hakka e^as teşkil eder nede bir hakkı iskat eyler. Hukukun yegâne istinatkh mücerret hii mefhumudur . Kaldı ki vakıf bahsinde üzerinde heyecan ile titremek lâzım gelen endişe vakfın arzusunu zemin ve zamanın müsaade ve icabat dairesinde yerine getirmektir . Vakf parasn mülkünü doğrudan doğruya Hzineye hibe edebilirdi ; ve hükümet idaresinin fert idaresinden üstün olduğuna da akıl erdirebilirdi vakıf madeni ki müstakil bir müessese yaratarak muayyen bir hizmetin ifasn

temin etmek ve namını ipka eylemek istemiştir : Ve madem ki vakfının ne suretle idare edileceğini tayin ve tasrih etmiştir ; bizim bu hayırkâr ölümün arzusuna riayetskâr olmamız bir vecibedir .

Haklı ve ya haksız şimdiye kadar kati surette evkaf idaresinin eline geçmiş olanlar için sözümüz yoktur ; fakat kanunu Medenin neşrinden sonra evkafın . idaresi kendisine mevdu olmayan , vakıflar üzerinde hakkı mura- kaba ve vilâyeti kabul olunamaz : Hakka tab'anı bu millet heyecanlı ve yüksek inkılâblarile hak yolunun bu günkü şehralına erdikten sonra artık haksızlıklar onun önünden kendiliklerinden çekilmeğe mecburdur . Evkaf idaresinin hukuk telakkilerine inuariz vaziyette kalmakta İsrar etmesi kendi vaziyetini tehlikeye koymaktan başka bir neticeye müncer olamaz . Biz evkafın bu akıbetle karşılaşmasına razı değiliz. Evkaf idaresi kendi hukukî vaziyetine kanaat ederek şimdiye kadar yaptığı gibi bundan son ra da dalıa bir çok hayırlı hizmet ve icraatta bulunabilir. Bu hısus cümhuriyet hükümetinin , memleketin irfan ve imarı sahasında açtığı geçitleri takip etmek suretiyle evkaf idaresine asıl bundan sonra muvaffakiyet kapuları açıktır . binaenaleyh artık evkaf idaresine münkariz ve münfesih vakıflara varis ve halef olmak hakkı kabul edilemez .

4 - Vakıflar ister evkaf idaresinin elinde , ister mütevellilerde bulunsun , bunlar üzerinde Devletin vilâye - tin ve belediyenin muarakaba hakkı katidir . Bilhassa mütevelliler uhdesindeki evkaf üzerinde bu teftiş hakkının bir an evvel ve muayyen usul ve nizam dairesinde ifaya başlanması şayanı temennidir . Bu sebeptendir ki her vilâyette valiler kendi vilâyetlerinde mevcut vakıfların vakıfnamelerini tetkik ettikten sonra müfettiş

Lerv asıtasıyla muayyen zamanlarda mütevellilerin liesa - batına bakılması ve vakıf hasılatının şeraiti dairesinde mevkuf olduğu i «ıran ve bayır işlerinin sarfının temini iktiza eder . Vakıflar evelce bazı mütevellilere mekel olmuş ise bunun yegâne sebebi murakabesizliktir, Yani usul tahtında yakından sıkı ve müstemir bir teftişsizlik- tir. ve vakıflara sıkı bir surette murakaba etmeyerek suu istimalâta meydan verenler her halde mes'uliyeti micip bir mevkie düşürler. Elhasil kanunun bahşettiği bu hakkın istimali suretile vakıf işlerinde feyizkâr bir tesir husule geleceğine ve vakıfların memlekete umumiyetle müfit müesseseler haline gireceğine ve bunu gören halkın yeni yeni vakıflar meydana getireceklerine kaniiz .

5 — Evkaf idaresinde bugün artık mütevelliliği münhal olan vakıflara mütevellî tayin etmek hakkı kal - mamıştır; böyle bir vaziyet husulünde murakaba hakkını haiz olan makam kanununun medeninin 76inci maddesi muçibince vazifesini ifa eder .

6 — Vakıflar eğer sırf ölünün tefsir, tevil tadil, kabul etmeyen arzularının taaluk ettiği maksat ve sureti ida - reye tabi kalsa idi vakıf yalnız faidesiz , gülünç ve ölü bir müessese olmakla kalmaz belki milletlerin en aziz hakları ve vazifeleri olan terekkilerine karşı önlere dikilmiş manasız ve muzır bir irtica timsali şekil ve suretinde inkılap edenlerdir .

Durgun sular tefessuhamüsteit olduğu gibi hareket etmeyen yerinde duran milletlerde tefessüh ederler ; tahavvül ve tebettül ihtiyacında olan cemiyetler içinde vakıf namı altında tamamen sabit inhina ve tekâmül kabul etmez müesseselerin vücudunu kabul etmek milletlerin İçtimaf bünyesini bir nevi raşitizme uğratmak dimektir.

Netekim bu hastalığın karakteristik arazinin umumiyetle İslâm memleketlerindeki vakıfların tarihlerinde görüyoruz .

Türklerinmeselâ dört beş sene eveli umumiyetle geydiği fesi bugün bir fert geyipte karşımıza çıksa bunu bilâ istisna herkes gülünç görür , dört beş sene eveline raci olan bir itiyat uakebili tahammül olurda memleketin irfan ve imranı hayatında müessir olmak iddiasile vücade gelmiş olan vakıflar nasıl olunla asırlık şekli hüviyet ve maksatlaile karşımızda durabilirler ; Bizim vakfa ve eseri olan vakfa hürmet etmeğlimiz vakıf müesseselerin daima Milletin tekamül hareketına uyarak ona müfit olmak kabiliyetini muhafaza etmesile meşruttur .

İşte vakıflara milletin ihtiyacatına uygun olmak kabiliyetini bahs eden cihaz K . M . in vakfın teşkilâtile gagesinin tebdiline dair olan 78 ve 79 zuncu maddelerindeki hükümlerdir

Asırlardan beri bu hükümlerin saf , temiz ve ceyyit havasını umumî surette almaktan mahrum kalmış olan vakıflarımıza bu havayı Bol Bol vererek anları uasır müesseseler halinde diriltmek için hükümetin bir progu - ram çizerek bu dairede devlet ve Vilâyet idare makamlarını harekete getirmeleri lâzımdır .

Şurasını da istitrateni arz edelim ki K . M ,nin sekseninci maddesi mucibince deyyani tesisler teftiş ve murakabeye tabi değıllersed e bu istisnaiyet duî müesse- selere varidat temini için tesis edilmiş olan vakıfların malî vaziyetlerini İslah esbabını temine ve paraların doğru ve muhik olarak mahalli tahsislerine sarf edilip edilmediklerin teftiş ve murakabeye asla mani değıldir .

Kanunun deyyani müesseseleri teftişten âri tutmak istemesi sırf halkın ibadet gibi vicdanı işine hükümetin

karışmaması maksadını istihdaf eder ; yoksa bu mülâ - haza ve istisnaiyet hükümetin hüsnü idare ye selâmeti muameleyi temin hususundaki anım ve şamil vazife ve selâhiyetini tahdit edemez ; yene bu zaruretlerdir ki bu gün her hangi sebep tahtında halk tarafından istimal edilmeyen veya ihtiyaçtan fazla olan dinî mliesseseleri halka müfit şekillere ifrağ etmemek içi hukukî hiç bir mani yoktur. Gerek ferdî , gerek lukmi şahıslar için bir milletin içinde hak ve hayat sahibi olarak kalabilmek evvelâ o milletin vaziyet ve şerait hazırasında tebaiyet ve hürmet etmekle mümkündür. Bu noktadan da bir uıur hayat ve terakki olan kanunu medenimizin bu vesile ile de tepcil eder ve bu kanunumuza mehaz olan İsviçrelilerin , Bu mükemmel eserlerine hürmetlerimizi izhar ederiz .

28/ /929

M . ATİF

Fihrist

Tayinler

Sahifa No

875 — Maiyet memurları .

Takdirname alanlar

875 — Valiler .

876 — Kaymakamlar .

Emniyet umum Müdürlüğü tayinleri

877 — Birinci komiserler

877 — ikinci

878 — Komiser muavinleri

878 — Azil

878 — İskân

Tamimler

Vilâyetler idaresi

879 — 9, 10, 11 inci cilt düsturdan vilâyete günde -
rilecek miktar hakkında

879 - Mahmut muhtar paşayı muhakeme edecek heyet hakkında

881 — 1507 Noli kanun suretinin leffile .

882 — Ordunun her sene yapacağı manevra ve tatbi -
kat hakkındaki talimatnameden gönderildiğine dair .

SaliifaNo

- 882 — Panayırlardan kolordularca hayvan alınmasına dair
883 — M. Müdafaa vekâletinin iktisat vekili tarafın - dan vekâleten tedvir edileceği hakkında .
884 — Kaçak sığara kâğıtlarının derdestleri hakkında
885 — 8 inci cilt düstûrdan gönderilen miktar hakkında
886 — Gümrük tarifesi kanunu hakkında
886 — Malûl gazilerin yıllık ticaret kılavuzunun temini revacına yardım edilmesi hakkında.
887 — Devlet memurları maâşatının tevhit ve teadülüne dair kanunları ihtiva eden kitabın leffiyile
888 — Of felâket zedegâınına vuku bulacak yardıma dair
888 — 1506 No lı kanun suretinin leffiyile
888 — 1527 „ „ „ „
889 — 1503 „ „ „ „
889 — 1528 „ „ „ „
890 — 500. 501, 505, 508 Noli kanun suretlerinin leffiyile
890 — Bazı kanunların tebliğine dair
891 — Nafia heyeti teftişiyesi talimatnamesinin leffiyile
901 — 7897 No kararname suretinin leffiyile
903 — 1463 Noli kanun suretinin leffiyile
903 — Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları nizamnamesi ve bu bapta ki kararname suretlerinin leffiyile
921 — Merkez Devairinin remizleri hakkında .
921 — Tayyare cemiyeti şıabatındaki mensubini mülkiye ve Askeriye hakkında .

Mahallî işler

- 922 — Belediye Sıhhiye memurları kadrosu hakkında.
923 — Kereste ticarethaneleri hakkında .

Sahifa No

Emiyet umum Müdürlüğü

- 924 — Memnu silâhlar hakkında
924 — Ekalliyetleri miktarının bildirilmesi hakkında .
925 — Yunanistanda çıkan politya gazetesinin memleketimize girmesinin men edildiğine dair .

Nüfus

- 925 — Atamanların evlenme işleri hakkında .

Zat işleri

- 926 — Tahrirat müdürlüğü unvanının Mektupçuluğa tepdiline dair .

Tabiiyet

- 926 — Muhacir ve mültecilerin tabiiyetleri hakkında

Kıdem tashihleri

- 928 — Kıdem tashihleri

İsmet paşa hazretlerinin nutukları

- 932 — İsmet paşa hazretlerinin nutukları

Üç aylık kaçakçılık vakaları

- 939 — Üç aylık kaçakçılık vak'aları

Hulâsai icraat raporları

- 941 — Hulâsai icraat raporları

Sahifa No

Ahvali Umumiye raporları

949 — Ahvali Umumiye raporları

Gayri resmî kışim

964 — Kanunu medeni karsısında Evkaf